

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr.,
egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám Budapesten 4 kr., vidéken 5 kr.

Az indemnity körül.

Budapest, november 6.

(v.) Kossuth Ferencnek rokonszenvesen nyugodt megnyitó beszéde után Komjáthy Béla és Ugron Gábor lejtették ma az ellenzéki kettőst az indemnity-szöveg körül. Körülötte, de nem rajta. Sokat beszéltek, sőt mondtak is egyet s mást, de tulajdonképp nem a tárgyhoz szólottak, hanem melléje. Komjáthy inkább komolyságra törekedett, mint lendületre, Ugron ellenben inkább lendületes akart lenni, mint komoly. De az a harmadik, aki elébük állott, egyszerre komoly is volt, meg lendületes is. Széll Kálmán volt ez a harmadik. Játzsza védte ki azokat az éles támadásokat, amiket az ellenzéknek ez a két edzett bajvivője nem is annyira a jelenlegi kormány ellen intézett, mint inkább a hatvanhetes közjogi alap ellen. A miniszterelnök maga tán észre sem vette, de a közvéleménynek nyilván fel fog ötlelni, hogy Komjáthy és Ugron, noha alig indultak utnak egyazon szándékkal, mégis extra ictum hagyták a mostani kormány politikáját, s a közjogi rend ellen voltak kénytelenek fordulni minden erejükkel. Ez a találkozás annyit mindenesetre bizonyít, hogy a Széll-kabinet kormányzati működése nem kínálja meg hálás támadási objektumokkal a harcra vágyó ellenzékét.

A közjogi kiegyezés volt tehát ma is a bűnbak. Egyebek közt azt vetették a szemére, hogy immár három évtized óta változatlan maradt, habár időközben az egész világ megváltozott körülöttünk. De hiszen épp ez a Deák Ferenc művének nagy érdeme és alig felbecsülhető erőnye. Hogy szilárdul meg tudott állani egy mindenestül rohamosan átalakuló világnak viharos hullámjárása közben: éppen ez mutatja, hogy *szikla* a közjogi kiegyezés, amelyre nyugodtan építhette rá Deák Ferenc bölcsesége az új Magyar-

országot. Hogy nem bizonyult muló expediensnek a hatvanhetedik alkotási, ebbe a naiv panaszbba tört ki ma megint a szélsőbali keserűség. Hát persze hogy nem bizonyult annak. De ezért ne a kiegyezést vádolják az urak, hanem a saját maguk rövidlátását. A sziklát, amely győzelmesen dacolt annyi fürgeteggel, mért nézték homokbuckának, amit el fog sodorni az első szélfuvallat, vagy elmos majd a feléje tóduló haboknak első ostroma? A nemzet nem csalódott; az maradandó jogalaphoz tekintette a közjogi kiegyezést, ebben a hitben fogadta el s e bizalmát fényesen igazolja három évtizednek tapasztalása. A függetlenségi szkepszis ellenben igenis csalódott; de erről nem tehet sem a nemzet, sem a kiegyezés, hanem a szélsőbálnak a saját tévedéséhez való makacs ragaszkodása tehet róla egyedül. Jól mondta ma Széll Kálmán: a hatvanhetedik alkotás nem akart *modus vivendi* lenni, hanem végleges befejezése egy háromszázados viszálynak, tartós békemű, amelynek alapján háborítatlanul fejtheti ki államiságát a magyar nemzet. Ilyenül vált be a közjogi kiegyezés; s ezt az érdemét a magyar közvélemény nemcsak ismeri, de honorálja is.

A másik vád az volt, hogy a közjogi alapon nemhogy nem tudunk előbbre menni, hanem még hanyatlottunk is, mert az abszolútizmus idején európai tényező volt a magyar nemzet, holott ma az egész világon senki sem törődik velünk. Mekkora tévedés ez is! Számolnak velünk bizony ma is legalább olyan mértékben, mint akkor számoltak. A különbség csak az, hogy akkor a robbantó törekvések számítottak reánk, ma pedig a fennálló világrand támaszai közé tartozunk. Akkor bilincseink csörrenését hallotta és fegyvereink zörgését várta a forrongó Európa, ma pedig békés munkánkat kíséri rokonszenves figyelemmel a békén munkálkodó világ. Akkor dinamitszámba mentünk; mit bánta

azt a külföld, amely általunk akart robbantani, hogy szétrobbannánk magunk is? Ma e világrész dinamikus egyensúlyának vagyunk egyik biztosítója; s Európa jó szemmel nézi államiságunknak mennél erősebb kibontakozását már csak azért is, mivel összhangban lévőnek tudja a mi békés fejlődésünk feltételeit a maga nyugodalmának feltételeivel. Ezért a különbségért bátran viselheti a közjogi kiegyezés a felelősséget.

Volt azután még egy vádpont, valamennyi közt a leggyöngébb. A közjogi alapon — így szól a vád — a legbecsületesebb kormányzati szándék sem tud teljesen érvényesülni, mert hisz ime Széll Kálmán maga is csupán a guvernementális módszert tudta megváltoztatni, de maga a politika nem módosult. Ha koncedálja Ugron, — amint-hogy koncedálja is — hogy a közigazgatás visszaélései megszűntek, hogy a polgároknak a jogérzet, a hatalom kezeleiben pedig a kötelességtudás felébredt, hogy a kormányzati érdek nem gázol többé végig sem az egyeseknek, sem a nemzetnek igazain: akkor elismerte az új rendszernek mélyreható sikerét. S igazán nem értjük, hogyan állíthatja itt szembe a módszert a politikával. Hiszen ebben az esetben a módszer és a politika egy és ugyanaz a dolog. Sohse féltse Ugron Gábor a régi sárra hullott friss havat. Nem szándékozik ez a hó egyhamar elolvadni. A sár pedig, amelyre ráhullott, elvégre is nyirkos termőföld. A hórégét oltalma alatt majd kicsirázik benne az a jó vetőmag, amit az új korszak hintett beleje. S olvadás évadján Ugron Gábornak is kedve telhetik majd a termékeny kikeletben. Csak aztán álljon ő is a csöszök közé, akik megóvják az elgázolástól az új vetést.

Addig is pedig egyikünk se féltse a nemzetet kívül álló tényezőktől az ország jólétét s a nemzet jövőjét. Kivált ne azoktól az erőktől, amelyek ha szemközt kerültek is a

T Á R C A.

Jeruzsálem lelke.

— A Budapesti Napló tárcája. —

Írta: *Serao Matild.*

Kétezer esztendő, tizenhatszáz év, tizen-nyolcszáz vas és tűz a falai közt, ötven különböző uralom, ötven különféle fajta zsarnokság, elpusztított, elhagyott s terméketlenné tett környék, katasztrófákban oly gazdag történelem, aminőnek nincs párja, isten oly büntetése, melyre nincs példa, — mindez nem tudta megszelídíteni, átalakítani, megújítani Jeruzsálem lelkét. Ugyanaz a lélek ez még, mint a husz évszázad előtti, mikor Jézus zarándokolt ide, Názáreth mosolygó környékéről, Galilea egyszerű falvaiból, s mikor belépett az Aranykapun, undorral s szomorúsággal eltelve oszálta meg fejét Jeruzsálem hideg képmutatása, üres gögje és mélyes erkölcsi romlottsága fölött.

Ebben az időben Jeruzsálem népe Mózes fenszög törvényétől lesüllyedt a szűkkeblű, gonosz rigorizmusig, raffinált, nyomorult, vallási szofizmaig, mely kioltotta a hit lángját. Lesüllyedt a szellem jéghideg hazugságig, mely föllázította a tiszta szívűeket, amely ellen Jézus előjöve betölteni isteni küldetését. Kétezer év előtt Sion vallási szektáktól homzszeggett. Az egyik szofisztább volt a másiknál s a farizeusok, szadduceusok, esszenusok, gauloniták apró vallási kamarillákra oszolva, maguknak arrogálták a mózesi törvény helyes magyarázatát. Jeruzsálem par excellence a teológiai, nyilvános, haragos vitaközös városa

volt, amely dühös gyülekezéssé fajult magának a Templomnak falai közt. Jeruzsálem a legszilajabb vallási gyűlölség városa volt, amelyben mindenki önzésbe burkolózott s melyben a ritus legaprólékosabb, legfrivolabb külsőségei elfojtották a hitnek szellemét. *A betű öl, csak a szellem éllet.*

Ah, az Ember Fiának, a názárethi ifjunak tiszta szívében mily borzalmat kelthettek ezek az üres és szűkkeblű formulák, mely undort a nyilvános penitenciák és nyilvános esapott orgiák, mely gyűlöletet e hideg és kemény szívek ellen, melyekhez nem fértközött sem gyöngédség, sem irgalom! S mily harag forrhatott Jézus lelkében e büszkélkedő képmutatás, e papi hazugságok, a gazdag és hatalmas levíták kegyetlensége láttára, kik a Templom révén kezükben tartották a zsidó nép sorsát, s öt tetszésük szerint sanyargatták s labbal rugdalták. Jézus lelkének egész karaktere megváltozik általa, hogy megváltozik isteni prédikációinak környezete. Mikor a hegyen beszél, mikor a Tiberiás-tó partjain, bájos szépségű vidéken, alázatos szívű nép közt prédikál, ajkairól a gyöngédség patakja csörgödez. A boldogságot Hattine hegyén, azurkék ég alatt igéri. De mikor Jeruzsálemba megy, szemei elborulnak, lelke megháborodik, szívé undor tölti el. Leghatásosabb, legkorhóbb példabeszédeit itt mondja a gazdagok, a gögösek, a kegyetlenek ellen, szavaiban a legretentesebb fenyegetés dörög s egy napon korbácsot ragad s küzi a kufárokat a Templom előcsarnokából, azt kiáltván nekik, hogy az ő Atyja házát kereskedés házává tették.

Jeruzsálem lelke változatlan, változhatatlan. Még mindig a teológiai disputák, az agyafurt

szofizma, a heves viták, a klerikális hierarkiai ambícióknak városa, a szekták és eretnekségek városa, jobban mint valaha. A kis latin egyházon kívül, mely semmi egyebet nem tehet, mint hogy szeliden küzd a nagy Szent Ferenc segítségével, minden olyan, mint hajdan: misztikus, teológiai és világi szupremáciák gonosz, neveléses tömege, klastromok egymás ellen való harcra, mely lehangolja s undorral tölti el az embert. Ki tudná megszámlálni a keresztény vallásnak azokat a formáit, melyekkel a modern Jeruzsálemben találkozunk? A római egyház keresztényei latinokra, görög-egyesültekre, örmény-egyesültekre, libanoni maronitákra, kopt-egyesültekre oszlanak. Azután jönnek az eretnek keresztények, a szakadár görögök, a szakadár örmények, a szakadár koptok, a szakadár abessziniaiak, kik ugyan csak háromszázannak vannak, de nekik is külön templomuk van. A szentföldön megtelepedett keresztény protestánsok is két-három szektára oszlanak. A keresztény luteránusok, azaz a németek, a palesztinai gyarmatosok, kik főképp a német császár látogatása óta nagy tekintélyre vergődtek, szintén két vagy három luteránus felekezetre szakadnak, köztük egy speciális szektára, a Templom luteránusaira. A szent István kapun kívül van egy fanatikus amerikai keresztény szekta (néhány tekintetben hasonló az üdv hadseregéhez), melynek tagjai az *utolsó óra vértanúinak* nevezik magukat. Jeruzsálemben még mormonok is vannak.

S azt hiszik, hogy ezek a szekták, amelyek mind imádják Jézust, s melynek tagjai az ő szenvedéseinek és halálának helyén laknak, nyugodtak és egymást tisztelik a nagy sir tövében? Dehogy! Valamennyi haragtól és gyűlölettel ég a másik ellen; valamennyi erőszakkal és pénzzel

mulban a nemzet érzéseivel, jogaival s érdekeivel, de alkotmányos életünk helyreállása óta következetesen velünk és általunk igyekeztek érvényesülni. A törvényhozás egyes faktoraik közt ne keressünk s ne gyanítsunk ellentéteket. Széll Kálmán ezt a komoly államférfiúi intelmet intézte mai beszédében az egész nemzethez. Lelkes szózata tapsokra ragadta pártját s mély hatásra számíthat a közvéleményben. Amit a király és nemzet egységes akaratáról hirdetett a miniszterelnök, vajha bemenne immár minden magyar pártnak a tudatába. Ha mit nem tudunk elérni, magunkra vessünk érte, a saját erőnk fogyatékoságára s a saját törekvésünk ernyedségére. Így fogunk biztosan előbbre jutni. Ahol megvan a kellő szigor az önbírálatban, csakis ott lehet szót haladásról: a helyesen értelmezett kudarc ösztökél a leg szebb sikerekre.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, november 6.

Kossuth Ferenc finom volt, Komjáthy Béla maliciózus, Mócsy Antal öreges... de ki a macskának van most kedve ilyen utszéli igazságokat fölfedezni? Hiszen Kossuth mindig finom, Komjáthy mindig maliciózus és Mócsy talán már ötven évvel ezelőtt is öreges volt.

Az ember hamarjában mindenről megfoledekzik. Csak elküldte magát:

— Ni, az Ugron Gábor galambjai!

Hja, azok a galambok! Ma kiröpültek az országba, kopogni fognak minden ablakon, valahol még van egy kis fogékonyság a lelkekben az elmésség iránt, aztán szállani fognak mindenfelé és nem bántja őket senki sem. De ki bántana galambokat? És ilyen szép, kedves kis galambokat?

Mert hogy mindjárt megmondjuk, az Ugron Gábor mai képén csak ezek a galambok élnek. Máskülönben a rabonbón (nemhiába egyike a moderneknek ember a szélsőbalon) ma nagyon szecessziós modorban pingálta meg a képét. Elővette a festékes tégelyét, ami nélkül Ugron sohasem dolgozik és azt mondta, hogy megfesti Magyarországot képét. Hát lássuk, gondolta a publikum és várt, figyelt hűségesen. Ugron pedig először is feketébe mártotta az ecsetjét és csinált egy nagy sötétséget. Ez az ég Magyarország fölött. Ti azt mondtátok, hogy megvirradt, de szecessziós modorban a virradat fekete. Aztán bemártotta ecsetjét égő vörösbe és odapingálta Magyarországot minden szomszédságát, amint lobogó gyűlöléssel

akarja esorbítani a másik jogait: valamennyi nagyobb, hatalmasabb, tekintélyesebb akar lenni a másiknál, nem Jézusnak és a hitnek dicsőségére. Hanem patriárikák, papjaik s gyülekezeteik becsavágyából. Haragosan szaporítják lámpáikat, viaszgyertyáikat és imádságaikat. Annak oltára előtt, akit azért kinoztak, mert a szegények, az együgyűek, a jámborok pártját fogta.

A harag a kedélyeket a legsajnálatosabb kihágásokra ragadja. Utazásom első esztendejében görög és örmény papok egyházi ruháikban botozkodtak a szent sir előtt. Bethlehemben, Krisztus születésének templomában a pasa minden oltár előtt egy török katonát kénytelen tartani s ugyancsak egyet (éjjel-nappal) az ezüst-csillag előtt, mely Mária születésének helyét jelzi, mert a görögök egyszer már elopták ezt a csillagot. Három évvel utazásom után egy szegény franciskánusra revolverrel támadt egy fanatikus görög s lelőtte. Az eset nagy zajt csapott, de nem volt semmi eredménye. A szent sir kamarájának szögletében majdnem mindig van egy görög és egy örmény pap. Nem mozdulnak, de figyelmesen szemmel tartanak téged, s rögtön megismerik, hogy római katolikus vagy, tehát ellenség. Ha nem adsz alamizsnát, morognak, s jelekkel mutatják, hogy távozzál, de te nem engedelmeskedel, s tovább imádkozol. Néha a békeesség kedvéért ott hagyod őket, imádságod azonban mindentelképpen zavarva van. A processziók, ünnepek, misék, nyilvános imádságok mind folytonos küzdelem a végből, hogy melyik felekezet tud nagyobb pompát kifejteni, nagyobb zajt csapni, nagyobb tömeget összecsiszítani. A szakadár görögök és oroszok, akik legfanatikusabbak, a legbőségesebb alamizsnában részesítik szentföldi templomaikat s ezen a révén a görög és orosz

gyűrizi körül ezt a szegény országot. És az ámuló arcokat látva, a szecessziós piktor megmagyarázta, hogy idáig ugyan a magyar néplelek olyanformán nyilatkozott meg, mintha gyűlölné az osztrák sógort s még a szeretetéből se kér; de ezt így megfesteni nem volna szecesszió. Megfesti tehát fordítva. Hogy a magyar nemzet játszotta el a sógor rokonszenvét s most az a baja, hogy a szomszéd nem akarja szeretni. Majd új témát vetett a vászonra. Odafestette a magyar nemzetet libának, amelyik vergődő szárnyaival csak a port kavarja fel és maga is csak poros lesz, de a magasba szállni nem tud. Ti azt mondtátok, hogy a magyar nemzetnek most nőttek ki a szárnyai s hosszú idő múltán most emelkedik először ki a porból? Ugyan! A szecesszió másként lát és libának festi meg a sást.

És festette Magyarország képét ebben a modorban tovább is. Ha nem magyarázza a képet s hagyja magáért beszélni: minden ember mást látott volna benne. Az egyik talán a mohácsi csatateret, a másik inkább a katalauni sikot, ahol még a levegőben is csatáznak. A mai Magyarországra még tévedésből se gondolt volna senki.

Hallgattak, bámultak az emberek s a magyarázó szavak után szinte kihallzott a suttagás:

— No lám, csakugyan? Ez volna a magyar nemzet? És az a feketesség a virradat? És az a lánggyűrű az osztrák sógor eljártott rokonszenve? És az a liba sas? Ha Ugron olyan komolyan nem mondaná, el se lehetne hinni!

De azért érdeklődve figyelte mindenki. Hiszen a különöségeiben is olyan érdekes a szecesszió és aztán divat is. Nagyon figyelték, hanem persze egy kicsit hitetlenül s a sok Tamásnak csak akkor szélesedett egy kis igazi mosolygásra a szája, mikor a piktor egyszerre a maga festésű romok alól egy raj galambot hagyott fölszállani. Ah, ezek végre igazi színek és ezek a galambok ninesenek rokonságban a szecesszióval! Sőt szinte megelevenítik a maguk elevenességével a torz színfoltokat, amelyek olyan szélséges hamissággal töltik meg a furcsa vásznat.

Az Ugron galambjai... Persze a meséből hozta őket, hiszen mindig onnan hozza Ugron az ő legszebb dolgait. És mindig meg kellett csudálni azt az Ugront, hogy a való élet mesévé nő a képzeletében, míg a mesékből csupa valóságot tud kihozni. Azért olyan kapósak az Ugron Gábor meséi, mert azokból politikát hirdet, míg a politikájával sokszor téved a mesékbe. Mint ma is. A kép, amit Magyarországról festett, mese és fantázia — de az a pár galamb, akit a meséből hozott: él és valóság.

Hogy is mondta csak? Brutális harcosok-

zarándokokat, ha Jeruzsálemba érkeznek, papjaik valósággal kifosztják. Ereklények mindent eladnak, még a lámpákból az olajnak alját is. Ha Jézus ismét visszatérhetne e földre, ha látná, hogy mi mindent adnak el a szegény lengyel földműveseknek, a kis-orosz gyarmatosoknak, Macedónia és Thesszália szegény görögjeinek, ismét ostorhoz nyulna, hogy kikergesse a templomból a kufárokat.

Mindezek az eretnek hívők, sőt még az egyesült keresztények is, kivéve a latin keresztényeket, egy-egy harcos csoportot képeznek, kiket patriárikák, papjaik vezényelnek, konzuljaik védelme alatt. S ha nem folyik mindig vér, ez a török rendőrség okos és óvatossá magatartásának köszönhető. Oly nagy e keresztények dühe, hogy az ember kénytelen Mahomedről jól nyilatkozni, mert egyedül csak a mohamedánok adnak jó példát a türelemről, bölcseségről és igazságosságról.

* * *

Jeruzsálem lelke, mely inkább magával törődik, mint Krisztus dicsőségével, mely nem komolyan buzdítkodik a hitért, hanem inkább a saját becsavágyáért, mely nem hívő, hanem szofista, hipokrita, mely képes minden pogány fanatizmusra, de nem a keresztény szeretetre, mely hamis alázatosságra burkolózik és a legnagyobb gőg martaléka, mely szektáiban és eretnekségeiben mindjobban eltávolodik az igaz törvénytől, — ő, Jeruzsálem lelke megint sirásra bírta az Urat az Olajfák hegyén, ahol egy romlatag kis kápolnát és a felirat áll:

Dominus fleuit, az Ur sir!

Sirna, mert Jeruzsálemért hiába prédikált, hiába szenvedett, hiába halt meg.

ról tud a mese, akiknek lába nyomán a fű is elaszott. Egyszer még a zárdá falai közé is be-
rontottak és szegény kis liliom-apácák bizony megtörték durva érintésük nyomán. Ezért aztán csudát tett az Isten s a durva harcosokból szelid galambok lettek, akik ott röpködtek mindig a zárdá falai közt.

— Miniszterelnök ur, nem hallja a háta mögött a galambokká változott durva harcosokat? Ott vannak. És ki tudja, mikor vetik le megint a galambok börtét!

Hát ezek voltak a galambok, az Ugron Gábor galambjai. Csak kieresztette őket és valami különös moraj támadt az üvegtető alatt, Talán csak nevetés volt. De talán azok a galambok csapkodtak ugy a szárnyaikkal. Ki tudja?

... Aztán valami nagyon szép következett. Széll Kálmán miniszterelnök most a szecessziós színfoltokat, amik még nem száradhattak ugy a vászonra, hogy meg ne lássék alattuk az igazi Magyarország képe. A virradattal a feketére mázolt égbolton, ahogy a jog napja egyformán önti el Magyarország minden polgárát s maga a miniszterelnök hirdeti fennen, hogy azokat a közegeket, akik frázissá törpítik a jog, törvény és igazság hármast elvét, alkalmatlanoknak deklarálja az ő politikájának végrehajtására. Majd kihajnalott a szecessziós foltok alól az új Magyarország, ahol a kormányzat vezetője messze hallhatóan hirdeti, hogy a régi rend romjai igazolják, mennyire magyar és mennyire szabadság-szerető tud lenni. Továbbad a magyar nemzetről is lemosta a festéket, mely libának akarta mutatni, holott maga Ugron is a pihenő sasnak látja, mert különben nem várná minden percben, hogy újra kiterjeszti hatalmas szárnyait és a magasba röpül.

Azt az egész szecessziós képet letörölte, míg friss szépségében, megújodott erejében látszott alatta a mai Magyarország.

Csak a galambokat nem bántotta. De nem is illik a galambokat bántani. És talán arra gondolt a miniszterelnök, hogy többen is lehetnek azok a galambok, mint amennyit Ugron lát. Még nagyon sok durva harcos vált abban a nevezetes pillanatban galambbá. A zárdában és a zárdán kívül. S aki nem is galamb, az sem csatogtatja már olyan véres szomjúsággal a szárnyait. Szelid békeességgel ringatóznak a levegőben és megbékélt a határ. Ugy lehet, hogy nincs is szebb dicsérete az új rendnek, mint ez a békeesség és ez a sok szelid galamb. Vihar múltán, mikor a gazda biztonságban rendezgeti a kis gazdaságát, a galambok is visszaszállanak a háztetőre, az elhagyott duccokba. Hiszen megbékélt a határ...

A képviselőház ülése november 6-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Hegedűs Sándor, Darányi Ignác, báró Fejérváry Géza, Wlassics Gyula.

Elnök: Az ülést megnyitja s előterjeszti az irományokat.

A bizottsági jelentések benyújtása után következők:

indemnitás

tárgyalása.

Neményi Ambrus előadó elfogadásra ajánlja a törvényjavaslatot s kifejezi, hogy a felhatalmazás négy hónapra terjed, azonban magától értendő, hogy azon a napon, melyen az új költségvetési törvény törvényerőre emelkedik, ennek a törvényjavaslatnak hatálya megszűnik. A javaslat szövege teljesen azonos a hasontermészeti törvényekkel, melyeket a törvényhozás eddig két-három évnek kivételével 30 év óta minden évben megszavazott.

Kossuth Ferenc: Az országgyűlés az indemnitást bizalmi kérdés gyanánt fogja fel. Ebben a magyar parlamenti gyakorlat eltér a külföldi példától, így az angoltól is. De az események a magyar fellegást igazolják. Maga és pártja nevében kijelenti, hogy az indemnitást el nem fogadja, mivel a 67-es kormány iránt bizalommal nem viseltetnek. De nem biznak a kormányban azért sem, mert meg az általa elfoglalt alapon sem fejleszti a nemzet jogait. Harmincét év óta nemcsak haladásról szólni nem lehet, de sőt visszaesést kell látnunk. Pedig Deák Ferenc nem így fogta fel a 67-es alapot. A kormány megelégszik azzal, hogy papíron tartsa fenn az ország jogait, tényleg azonban elejtette a 67-es törvény rendelkezéseit, melyek alapján külön vámtérület kellett volna létesítenie. További oka bizalmatlanságunk az, hogy Magyarországon mi előkészület sem törté-

nik arra nézve, hogy a reciprocitás megsértése esetén az ország jogai megvédésének.

A felhatalmazási törvényjavaslatához nem járul, hanem a következő határozati javaslatot ajánlja elfogadásra:

Mondja ki a Ház, hogy a jelen kormány iránt bizalommal nem viselkedik és ennek a kormánynak nem ad indemnityt a következő okokból:

1. Mert a magyar állam függetlenségét és önállóságát korlátozó 67-es ugynevezett kiegyezés alapján áll.

2. Mert nem igyekszik még ezen az alapon sem tényleg érvényesíteni ez országának olyan jogait, amelyeknek érvényesülése közelebb hozná az országot az állami függetlenséghez és mert megelőzgeszik az ország jogainak papírosan írt fenntartásával.

3. Mert nem képes megőrizni a nemzet önérzetét attól, hogy ismételtelen meg ne sértsék olyan közegek által, amelyek az ország adójá- ból élnek.

Mócsy Antal: A néppárt semmi okot sem lát arra, hogy a kormány iránt a kiegyezés kérdésében bizalommal ne viselkedjék. Jó kezében látja azt le- tétve. Örömmel vették azt is, hogy a kereskedelmi miniszter hivatalba lépése után nyomban behozta a vasárnapi munkaszünetet miniszteriumába. A kultusz- miniszter akáiról is elégtellett hallják a vallásér- köcsi szellem hirdetését. Bárha követnek őket többi miniszterteráik is. Az egyes adók reformjának bejelentésait is örömmel veszik tudomásul. Mivel azonban a néppárt a keresztény állapothoz való visz- szatérést és a nemzetietlen internacionalizmussal szemben való védelmünkét óhajtja, a kormány pedig a kereszténytelen törvényeket lenn óhajtja tartani, a javaslatához nem járul.

Komjáthy Béla: Kifejti, hogy a mostani kor- mány az országra nézve hátrányos és ártalmas.

Zmészai Zoltán: Jöjjenek a Tiszák vissza!

Komjáthy Béla: A kormány meghunyászkod- tatja a magyar nemzetet, megnyirbaltatja jogait. A mostani uralom kevésbé alkotmányos, mint volt az abszolút uralom alatt. A nemzetben rejő erőforrás- okat a kormány nem respektálja. A nemzet mezhun- yászkodik. Csak a hízogők mondják az ellenkezőt. A 67-es alapon minden nemzeti alkotás megromlott. A 67. XII. t.-c. nekünk jogokat adott; ezeket a jog- okat mi feladtuk a jelenlegi rendszer alatt. Nuden- t, amit régebben ósároltunk, azt ma dícsőítik. Amit még néhány év előtt lehetetlennek tartottak, az ma valószínűvé válik. A kormány új terheket fog az országra rakni a kvótának tervezett fölemelésével. A hosszú századok története azonban megmutatta, hogy amikor a nemzet bajba kerül, a nemzetnek min- dig megvan az ereje az orvoslásra. Fejtegeti a korona és nemzetközi viszonyt, mely csak akkor lehet szilárd, ha a két egyenlőértékű faktor együtt működik. A magyar nemzetet azonban most nem respektálják. Vannak külföldi államok, melyekben még most sem ismerik külön államiségünket. 20 év után sem veszik észre, hogy ennek a nemzetnek nincs sulya, tekintélye, hogy jogait megvédje? Nem veszik észre, hogy a hadsereg nem magyar, hogy a magyar más nemzetnek adó saját anyagi romlására? Minden, ami ennek a nemzetnek erőt, vagyont ad, idegenek kezében van. Mi az oka, hogy a magyar kezébe vándorbotot vesz s kivándorol, mivel a magyar állam nem tud neki védelmet nyújtani? Emlékezzünk vissza arra a néhány év előtt Amerikában történt esetre. Vajon felszólalt-e a magyar állam a magyarok érde- kében? Nem, mert jogait elalkudta 67-ben. (Ugy van!) a szélsőbaloldalon.) Bezzeg az angol mit csinált csak egy szegény nevelőné esetében. A kvótára, a katonai-fizetések emelésére van pénze a kormánynak, de a szegény népeknek nincsen...

Kubik Béla: Mert muszáj! Parancsolják!

Komjáthy Béla: ... Ha látjuk ezt a tökesze- gény országot, vajon csodálkozhatunk-e a kivándor- lásokon? Az ényomatás korszakában a magyar erő- sebb volt, mert számítottak rá, de ma már nem számítanak rá, csak olyannak tekintik, akinek csak parancsolni kell...

Kubik Béla: Korrumpálta Tisza Kálmán! (Fel- kiáltások: Az igaz!)

Komjáthy Béla: ... A sikasztások, családok, lopások stb. evről-évre szaporodnak. Mit jelent ez? Az ország, a nép szegényedik. Az udvartartás költségei ma is nagyobbak, mint valamelyik küzögyre, például a közegészségügyre fordított kiadások. Olyan kormánynak, mely ilyen állapotokat tart fenn, a jelen törvényjavaslatot meg nem szavazza. Csatlakozik Kossuth Ferenc határozati javaslatához, de a maga részéről szintén beterjeszti a következőt:

Mondja ki a képviselőház, hogy a jelenlegi kormány iránya és politikája iránti bizalmatlan- ság folytán a jelen törvényjavaslatban kért meg- hatalmazást meg nem ad, mert:

a) a jelenlegi kormány a 67-es alapon áll, mely alapon Magyarország függetlensége és ön- állósága nem érvényesülhet;

b) a 67-es alaphoz mind lazább és engedé- kenyebb kezelése mellett egy a mult, mint ezen kormány alatt a nemzet pénzügyi és politikai önállósága guny tárgyává lett, sőt nagy részben elveszett, a nélkül, hogy arról a nemzet valaha kifejezetten lemondott volna;

c) a kormány a nemzet alóltságára és arra támaszkodva, hogy sulyos rázkodtatások után nyújtott látszólagos béke fejében a nemzet nagy

része még a köteles ellenőrzést is elmulasztja, épp oly gyengének bizonyult Bécs felé, Magyar- ország közjogi és közgazdasági ellenfeleivel szemben, mint a hasonló alapon működött eddigi kormányok;

d) ezen határozati javaslat benyújtását kizá- rólag az Ausztria irányában indokolatlanul tanu- sított engedékenység tette látszólag szükségessé, maga ezen engedékenység pedig közjogi önálló- ságunk és függetlenségünk rovására történt;

e) a kormány oly adózási rendszer alapján óhajt kormányozni, melynek igazságatlan és az állampolgárok nagy rétegeire sérelmes voltát minden kétséget kizáró módon számtalanszor ki- mutattuk;

f) ezen felhatalmazást oly kormány kéri, melyek tagjai részint mint az előző kormánynak tényezői, részint mint annak kiváló támogatói tényeikkel és hozzájárulásaikkal lehetővé tették, hogy ez év első negyedében az ország alkot- mánya ellenére az adók és egyéb jövedelmek abszolutisztikus módon hajtsanak be.

g) a kormány oly többségre támaszkodik, melynek tekintélyes része magát a többséget sem tartja törvényes alapon állónak;

h) mert ilyen tényekkel szemben nem járul- hatunk ahhoz, hogy ezen így alakult többségre támaszkodó kormány a törvényhozástól meg- nyerje azon eszközöket, melyeknek segítségével közjogilag és közgazdaságilag káros politikája lejtőjén tovább haladva, a nemzetre — annak megkérdése nélkül — a budget-jog megsértés- sével, milliókra menő katonai sarcot, sőt a kvóta fölemelése által egy kiszámíthatatlan sulya újabb csapást mérhet. (Zajos helyeslés és éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az ülést öt percre felfüggeszti.

(Szünet után.)

Ugron Gábor: Ez évnek első hónapjaiban a magyar politikai életben változás állott be. Ez a változás olyan volt, mint mikor az ügyes vendéglős a régi kappansülthöz egy fácnaknak a fejét teszi, a kappannak szárnyai alá fácnaknak és májat illeszt, különben a többi mind marad a régi fölemelegített pecsenye. (Derültség a baloldalon.)

Thaly Kálmán: Varjupecsenye az, nem kappan!

Ugron Gábor: Az, aki csak néz és szeret hinni, elhiszi, hogy fácnakpecsenyét fog enni, de a kinek van ízlése, az tudja, hogy még mindig a régi kappanspecsenye áll előtte.

Thaly Kálmán: Varju az, varju!

Ugron Gábor: Átalakult a kormány, amely azonban maradt a régi. Kétségtelen, hogy változás állott be, de ezakis a kormányzás módszerében. A durva erőszak, a törvénynek semmibe sem vétele, a közéleti moralitásnak kinevetése, kigunyolása és en- nek az ország legmagasabb poléólát a legutolsó köz- ségi előljáróságig nyíltan való proklamálása meg- szűnt. Ellenkezőleg most egy új divat van: minden embernek az ajkán a jog, törvény és igazság. De ez a jog, törvény és igazság a mi általános közigazgatá- súnknak csak kevés közegében és léposzózetében vált valóssággá, csak divatos jelszó az emberek ajkán, amely sokat eltakar, sokat kimagyaráz és majdnem semmit sem old meg.

Az a program, amelyre a miniszterelnök vá- lalkozott, a következőkből áll: fönttartani az 1867. évi kiegyezést, amint szokták mondani, a maga tisz- taságában, vagyis a maga brudalításában; (Derül- tés és tetszés a szélsőbaloldalon) kormányozni ezt az országot a jog, törvény és igazság szerint; igazat szolgáltatni mindenkinek a mi törvényeink szerint; igazságot szolgáltatni a méltányosság és a figyelemesség alapján. A kísérlet szép, de aligha fog célra vezetni. Nem fog célra vezetni azért, mert ez a nemzet nincs hozzászoktatva, hogy meghallja az igaz szót, a komoly valósságot. Ez a nemzet ma már még súlydebb, még romlottabb, önmagáról még jobban megfeledkezett, nemzeti öntudatát jobban elalattta, nagy célok iránt való érzékenységét annyira elveszt- tette, hogy azt kicsiny célokra, kicsiny eszközökre és csekély mérvű rendszerváltozással, ha azok még a nevetető kéj-gáz alkalmazásával hozhatnak is moz- gasba, sokra, nagyra és egy rendszeres állami élet tevékenységére bírti nem lehet.

Ez az állapota a nemzetnek nemcsak egyedül az ó hibája, hibája ez azoknak, akik 32 esztendőn keresztül ennek a szegény nemzetnek azokat a tol- láit, amelyekkel repülni lehet, amelyekkel föl lehet emelkedni, szépen, egyenkint, észrevétlenül, néha csekélyebb, a legkisebb fájdalom mellett, gyakran kíméletlenül, erőszakkal, de kiszagatták. Most, mi- dőn 32 esztendő múlva a nemzet ott áll a nagy föld- adatok előtt, azt látjuk, hogy ez a nemzet azokkal a szárnyakkal, melyekkel magasra emelkedhetnék, mint a pors, melyet emelkedésben hordunk, mint a liba, a söt veri föl maga körül és a porból, amelyet fölver, alig látszik ki ó maga; piszok és szenny az, amely őt megszállja. (Ugy van!) a szélsőbaloldalon.)

Magyarország politikailag is úgy áll a világ rendjében, amint áll geográfailag. Minden oldalról körül vagyunk véve Ausztriával, csak két oldalon van nyitott határunk a külföld felé: ez Szerbia és Románia.

És amint az osztrák nép rokonszelleme, baráti indulata elfordult tőlünk, egy rendszeres izgatás, amelynek messzelátó tervei és céljai vannak, messze- látóbb, mint ellenségünk, de rövidlátó, mint általános

politikai hatalom, oda irányult, hogy Magyarországot Szerbiával és Romániával minél több összeültetésbe hozza. Magyarország kormányát senkivel sem lehet összeültetésbe hozni, legalább külföldön nem, mert Magyarország kormánya a külföld számára nem létezik. Tehát a magyar nemzet ellen kellett ren- dszeres izgatást folytatni és ugyanazon románok és szerbek, kik a mi felszabadulási törekvéseinket ro- konszennel kísérték, ma a leggonoszabb és legadá- zabb ellenségeink.

Ki mondhatja, hogy Horvátország irányunkban ma azzal a baráti és testvéri érzésekkel van, ame- lyekkel volt az 1868. évben? Mondhatjuk-e, hogy Fiume, amelyre milliókat és milliókat dobunk ki, ma azzal az érzülettel, reményekkel s szeretettel van-e irányunkban, amelyvel rajtunk csüngött az- előtt 32 évvel? Vagy vajjon azok a nemzetiségek ez előtt 32 esztendővel ugyanazon érzelmekkel álltak-e velünk szemben, mint most, avagy nem sokkal vál- tozottabbak-e azok az érzelmek ma?

Tudott-e a magyar politika imponáló nemzeti nagyságot, erő kifejtést fölmutatni? Mert ha nem bír- juk a szíveket, akkor kell, hogy legyen olyan tekin- télyünk, hogy lebilincseljük az akaratot és ha szük- ség van, kell, hogy legyen az erőhatalomnak a forrása, az erélynek és elszántságnak az a tünete is, mely magának nemcsak tiszteletet parancsol, de a fölázadást már azzal is meggátolja, hogy nagysága előtt kénytelen mindenki meghódolni. De mi az a politika? A mig itt megengedik nekünk, hogy a nemzet politikai nagyságot hangoztassuk, politikai fejlődésével dicsekedjünk, hirdessük, hogy a magyar állam hogyan konszolidálódik, az alatt mindazon ele- metek, melyekre a községi, megyei és állami élet építve van, olyan izgalomba és erjedésbe hozni, olyan gyűlölettel tölteni meg, hogy az állam épü- letének minden köve csak addig álljon össze, mig nyugalomban van; de a nyugalom elvesztésének pillanatában megmozduljon mindaz, ami a nemzet oszlopát képezi és akkor az általános kaoszban, romlásban érvényesüljön vagy azoknak terve, akik zsarnoki hatalmuk alá akarják vetni Magyarországot, vagy azoknak terve, kik széttrápi és szétrombolni akarják azt. (Ugy van! Ugy van! Zajos helyeslés a szélső baloldalon.)

Magyarországnak pénzügyi és anyagi életében ugyanaz a politika nyilvánul, amely nyilvánul az egész általános politika terén. T. i. izolálni a népet, csak Ausztriával tartani összefüggésben, magát a pénzt is, a tőkét is nem a világpiacon szerzeni meg, hanem csak az osztrák piacok közvetítésével, az osztrák pénzügyek budapesti fiókjainak (Igaz! Ugy van!) a szélsőbaloldalon.) közbenjárásával. Sok- kal inkább le vagyunk igazva ma, mint voltunk val- mikor, mert 1867-ben és 68-ban Magyarországon igen kevés idegen tőke volt elhelyezve, a magyar gazdaság, magyar ipar kevésbé függött idegen tőkés- ség fömduktától és akaratától. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Most mintha eldobták volna politikai- saink az ország felett a kooakát, hogy mi a népek nagy és válságos harcában és küzdelmeiben a németek- hez fogunk csatlakozni, s valamikor németekké fo- gunk átalakulni, nem fogunk, nem akarunk szlá- vókká alakulni, de nem akarunk, egyuttal önállók sem maradni. Az osztrák politika, az osztrák pénzü- gyi világ mindent elkövetett, hogy az arany valuta rendszer legyen meg, ha megvan törvényben, de ne léphessen életbe. És mi eljutottunk oda, hogy a rendezett valutáról vannak törvényeink, de azoknak nem vehetjük semmi hasznát, és a mi haszna volna a valutarendszernek, azt nem élvezhetjük, de ami kár és visszahatalás abból származhatnék, hogy kész- pénzfizetésnél bírnak és arany valutát fogadtunk el: azt érezzük, mert a külföldi bankokból való arany- elvonásnak minden egyes jelensége a mi anyagi életünkben is visszatükröződik és a mi anyagi éle- tünkre is kihatással van.

De Magyarországnak az a kormányzása, amely anyagi függésbe hozta Ausztriával és Németorszá- gal, nemcsak ezen a téren nyilvánul, hanem nyilván- ul a szellemi élet terén is. Hiszen ennek a nemzet- nek iskoláztatása, neveltetése mind a német ren- dszernek megfelelően van alakítva. Ez a nemzet meg- szűnt olvasni, megszűnt érezni; nincsen érzéke a magyar irodalom iránt; tisztán a hirlapok olvasásá- ból akar élni.

Azt fogják mondani, hogy miért tartja ezt a bójti prédikációt itt az ország házában, mirevaló ez? Hát a nemzetnek egyszer meg kell ismernie az ámitást; a félvezetésnek vége kell, hogy sza- kadjon.

A mi társadalmunk nem gondolkodik, a mi társadalmunk nem tervez; s ha valaki elmegy a magyar társadalmi élet körébe, látja ott az urakat kártyázni, pletykákat beszélni, egy-egy szerencsétlen házasságra az élekenk özőnet zudítani, de sohasem talál emberekre, akik a nemzeti haladást szolgáló nagy nemzeti működés terének az alapjait beszélnek meg (Halljuk! Halljuk!) és őt még az sem nyugtatja meg, ha titkos társulatoknak odaiban és félre- sőt helyein e nemzet politikája számára minél több halót szönek és terveket készítenek és a maguk kisszerű összeesküvésekben...

Baró Feilitzsch Arthur: A néppártot beviszik a székselyűzők közé!

Ugron Gábor: Ezt éppen önnek mondom, kép- viselő ur! Midőn egyik embert az egyik állásba, a másikat a másik állásba dugják be, azt hiszik, hogy a nemzet nagy céljainak eleget tettek. (Élénk tetszés és taps a szélsőbaloldalon) és igazi nagy földadait elhanyagolják. És ez az ország nem arra látszik megalakítva lenni, hogy egy nemzetet szolgáljon ki, hanem az egyesek kiszolgálására, a protek- cióra van alapítva. (Ugy van! Ugy van! a szélső- baloldalon.)

Mi a magyar politikának a célja? Melyek azok a nagy és magas feladatok, amelyeknek érdekében

mindnyájunknak életünket és vérünket kell áldoznunk? Mert az a nemzet, amely a maga életét és véréit csak akkor kész feláldozni, amikor az ellenség megtámadja s meg kell halnia a csatatéren, az a nemzet nagyon el van maradván.

Az 1867-iki rendszer csak expediens volt, amely csak arra szolgált, hogy az abszolutizmusból kivessze a nemzetet, és egy modus vivendi alakosson meg, amint Deák Ferenc akarhányszor kifejezte: ha aztán elég erősek lesztek, szerezzetek magatoknak többet. Azt a 67-es rendszert nem lett volna szabad és nem szabad ma sem többnek tekinteni, mint eszköznek, amelyet a nemzet a maga élete, tevékenysége irányítására és biztosítására felhasznál. De nem annak tekintik. Maga a miniszterelnök is azt mondja, hogy fenntartja a 67-es rendszert teljes mértékben. Ki látott ilyen politikát! Nem tudjuk, mi fog történni Ausztriában, sikerül-e ott a paktálás, sikerül-e ott érdekeket érdekekkel összeültöztetni, sikerül-e kiegyenlítéseket találni, ettől függ Magyarország nagyalma, biztonsága, efügg egész anyagi életünk rendszere, függ alkotmányos életünknek berendezése. Hát ez méltó egy állami létezés; méltó eredménye ez 32 évi egy alapon való politikai működésnek, mely alapnak nevében önként az országnak minden erejét kihasználta, fenntartása érdekében korrumpáltak, megromlottak, elhaltattak, megzsidósították, megmérgezték, tökéletesen tehetetlenek, munkakévd nélkülivé és unottá tették. Igaz, hogy a miniszterelnök kormányra lépésével friss hó esett a régi sáros utra, amely a maga fehérségével előttünk csillámlik, eltakarja a régi sárt, de aki bizalommal rálép a havára, belyukad az, és bele esik. (Élénk tetszés. Igaz! Igaz! felkiáltások a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: Nyolc hónap mult el és még semmit sem láttunk!

Ugron Gábor: És mi lesz belőle, ha ez a kis hó is el fog olvadni? Több sár! És mi biztosít arra nézve, hogy a miniszterelnök által inaugurált szeretetreméltó és tiszteltreméltó rendszer a nemzetet a régi megszokott rossz, tervtelen, céltalan politikai életből át fogja vezetni üntadatos, célt ismerő, nagy célokat követő irányokba? Semmi! Eddigél a miniszterelnöknek összes törekvése az volt, hogy mindennemű sérelmet orvosoljon, fájdalmakat csillapítson; ha fogat kellett huzni, csak kéigáz alkalmazásával történjék és tekintetben a pénzügyminiszter minél többeszer üljék igénybe. És ha vizsgálja tovább, nyugodt lehet-e, mikor maga a miniszterelnök — az ő felfogása szerint — nyugodtan még órákig sem ülhet a székében, mert betelt rajta a rege; az a rege, mikor egy harcias katonacsapat, mely erejét arra használta föl, hogy minél többet romboljon, és a maga vérszomját kimutassa, a nemtő tilalma dacára a közérkölség tiszta templomába betört, a nemtő tilalmára annak egész berendezését és oltárképét az utca sárába kidobta, és erre a nemtő megatkozta a vad harcosokat, hogy galambokká váljanak. Nem látja-e a miniszterelnök, hogy háta megett ülnek a férfiak, akikre nézve átok terhe, hogy galamboknak kell, hogy legyenek. (Zajos tetszés, éljenz és taps a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: *Igaz! Nagyon jó!*) és várják a pillanatot, mikor ledobhatják a galambszelidség minden mezt és újból kinyújthatják a karvalyok körmét és beosaphatják a zsák-mányba a karvaly csőrét. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Thaly Kálmán: *Bűdösbankák!* (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Ha a miniszterelnök másképp nem gondolkozik, nem állít fel más programot, amely a nagy célok követésében egyesíti a nemzet minden fiát, akkor a költségvetési felhatalmazást a kormánynak meg nem szavazza. (Élénk helyeslés és éljenz a bal- és szélsőbaloldalon.)

A miniszterelnök beszéde.

Széll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Ebben a rövidnek ígérkező vitában — és talán éppen ezért — oly súlyos és minden irányban éles támadást és kritikát hallottam, hogy — bár az idő előrehaladt — kérem a t. képviselőházat, hogy nekem még ma adjon alkalmat, hogy ha nem bírok is mindenre válaszolni, már csak az idő rövidségénél fogva...

Thaly Kálmán: *Akár egy egész órára!*

Széll Kálmán miniszterelnök: Valószínűleg addig el is tart. A t. barátom engem megajándékozott türelemmel, és ezért csak köszönettel fogok tartozni és nekem okvetlenül több türelem lesz, mint amennyit néha ott tapasztaltam. Ha mindenre válaszolni, amire válaszolni szeretnék, nem egy óra, hanem több kellene hozzá.

Polónyi Géza: *Tessék, kérem, megvárjuk tovább is.*

(Konvex tükör.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Mindenekelőtt és ezzel talán a parlamentáris gyakorlatnak és szokásoknak is eleget teszek, — az előttem szólott t. képviselő ur felszólalásával kell foglalkoznom. A t. képviselő ur azt mondja, hogy bőjti prédikációt tartott. Ez igaz és én annak nem is vagyok ellenese, hiszen önmagát kell az embernek megismernie, hogy helyesen járasson el és én mindenkinek le vagyok kötelezve, aki tükört tart előlem, hogy megismerjem magamat, ha önmagam a tükört nem akarom vagy nem tudom elem tartani. Hát a t. képviselő ur ennek az országnak állapotait, kormányzati helyzetét, harminc évi dolgait és mindent, ami körülöttünk van, nemcsak bőjti prédikációban kritizálja meg erősen,

de egy oly filippikát tart, amely nézetem szerint nemcsak nem ment a túlzásoktól, hanem szaturálva van a legmesszebb menő túlzásokkal és az a tükör, amelyet t. barátom elének tart, mindig szívesen fogadom el, konvex tükör és torzított vonásokkal mutat. Megengedem, egyben-másban, talán sokban, amit t. barátom közállapotaink, társadalmi életünk gyarlóságáról és hiányairól mondott, eleven és az ő képletűs és szellemes előadási modorához hű és igen találó színekkel van festve, de egész évben azt a romboló kritikát mondani, az már nem bőjti prédikáció, az egy lug, amelyvel lönti az országot, a magyar államnak állapotát, és ezt ezek az állapotok nem érdemlik meg. Ne tulozzunk soha, mert a túlzás sohasem vezet igazságos és helyes kritikára.

Pedig a nem igazságos kritika sokszor többet árt, mintha kritika egyáltalán nem volna. Az sem helyes, ha mindent dicsérnek és ha a társadalom, az ország azt hiszi, hogy puha vánkásra fekdve, a fogyatkozások keresése nélkül és munka nélkül is boldogul; de az sem helyes, ha mindent leöntünk azzal az éles, romboló luggal, melyvel t. barátom beszéde szaturálva van, amely beszéd egyes részeiben egyébként a motívumokat nagyra beosulöm.

Megpróbálom bemutatni a Háznak e beszéd egyes oly vonatkozásait, melyekkel, remélem, hogy bebizonyíthatom, hogy nekem van igazam és nem neki.

Azon kezdi tisztelt barátom... (Halljuk! a szélső baloldalon. Zaj.) Hiszen, kérem, meg fogják hallani. Azt mondja először is: a miniszterelnök ur megmondta jelszavát, jellemezte kormányzatának szellemét, elmondta, hogy jog, igazság és törvény szerint akar kormányozni, azon alapon, melyet a közjogi kérdésben 32 év óta magának vall. De azt mondja: mi ez? Ez a végén semmi, mert ez alap semmi más, mint expediens, melyvel kimentünk az abszolutizmusból: egy modus vivendi. Átalakult körülöttünk, ugymond, minden: átalakult Németország, át az európai politika áramlata a Keleten, s úgy látszik, átalakult a világpolitika is, — ebben igazam van — csak mi maradunk meg azon az alapon?

(1867.)

Hát én a 67-ki alkotást sosem tekintetem modus vivendinek és expediensnek: hanem tekintetem egy három százados küzdelem befejezésének. (Zajos ellenmondás a szélsőbalon.) Nem mondom, minek tekintete Thaly t. barátom, hanem minek tekintetem én. Tekintetem oly alkotásnak, amely megszüntette a vizsályt s levonta a pragmatika szankcióból folyó kötelesegeit az országnak, azokat definiálta, jogait feuntartotta és alapot adott az országnak, melyen államiságát kifejleszse és anyagilag és szellemileg is fejlődhessek. Ennek tekintetem és tekintem. Fenn akarom tartani azt megmehisítatlanul a maga tisztaságában. Miért? Azért, mert azt hiszem, hogy jó. Hisz én nem az önök politikai hitvallásához alkalmazkodva adtam programot, hanem adtam azon meggyőződéshez képest, amelyet én vallok és vallanak azok, kik körültem csoportosulnak. S mert meg vagyok győződve, hogy ez országban többen vagyunk, akik így gondolkoznak, mint azok, a kik úgy gondolkoznak, mint t. barátom; azt hiszem, a nemzet egyetemének, többségének nevében tartom azt jónak és fenntartandónak. Hisz ha t. barátom politikai hitvallása számára akartam volna programot formulálni, nem állnék egymással szemben, hanem t. barátom itt ülne. Én nem tartom bajnak, hogy az oppozíció erős, eleven, éles, mindig harcra kész. Sőt helyesnek, jogosultnak tartom, állók is élébe és állók élébe azon modernak is, melyet t. barátom velem szemben használt, mert az mértékletes, időmos, személyes térére nem ment, az jogosult és szabad, az az én haromodorommal konguenus és szeretem és belemegyek ebbe a haroba, hogy az én t. barátom kíváncsiságát kielégítem s igénybe veszem türelmüket, melyet szívesek voltak följajláni. (Halljuk! Halljuk!)

(Átalakulás.)

Az mondja t. barátom, megváltozott az öreg Európában minden, hozzátésem: sok és hozzátésem: nemcsak az öreg Európában, hanem a tengerentuli tartományokban is. De azt vagyok bátor állítani, hogy mindennek dacára ami nagy alakulás körülöttünk történt, az európai és a nemzetközi politikának minden áramlata dacára, mely 30 esztendő óta jelentkezik, egy sem volt olyan, amely igazolatlanokká tette volna azon nagy motívumokat, melyek megcsinálták a 67-iki alkotmányt és közjogi állapotokat és azt tartom ma is, hogy nemcsak azoknak dacára, de azért is azok mellett épp oly szükséges, épp oly motivált, épp oly helyes az át alakulás, melyet a 67-iki kiegyezés megcsinált. Én azt tartom, hogy azokkal az átalakulásokkal szemben még inkább van nekünk szükségünk arra, hogy ebben

a monarchiában, mint magyar állam, mint önálló magyar állam, a törvény által kijelölt keretekben, abban a kapcsolatban éljünk, mert nagyon félek, hogy izolálva, az európai politikai áramlatokkal szemben kevésbé jól állanánk meg. (Helyeslés a jobboldalon.) és a magyar államnak — a nemzeti államnak fennmaradása, boldogulása, több veszélynek volna kitéve, mint volt kitéve ezelőtt. (Helyeslés a jobboldalon.)

(Magyarország ellenségei.)

Az én t. barátom tovább megy és azt mondja, hogy itt minden a világon rossz, mi ellenségünkkel tettük az osztrákokat, mert nem vagyunk eléggé szabadságszeretők. Hogy ki tette, mi tette az osztrákokat a mi ellenségünkkel, azt nem akarom keresni, én az egész magyar nemzetet ezen vadított tisztának és mentnek látom. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) A magyar nemzetnek sem országa, sem kormánya nem idézte ezt elő, sem az előző, sem éni. De nem is hiszem, hogy ez a dolog úgy áll. Hanem vannak igenis Ausztriában ellenségeink, mint voltak mindig és talán lesznek is, és talán még többen vannak és többen jelentkezték, a mi különben jóbarátaink közül is az ellenség táborába menve, de azért nem váltak ellenségünkkel, hanem odaosatlakoztak. Ezen három-négy esztendőig tartó és dúló kellemetlen és valóban mindent felforgató viszályok és harc után lehet-e csodálkozni azon, hogy a félreértéseknek, az imputációknak egy egész seregét felkellették az ottani állapotok, mikor az egyik párt keresi az okot s licitál a másikra stb. Éppen ezt akarjuk megszüntetni, ezekben a kérdésekben akarunk rendet hozni, a közzgazdasági és pénzügyi kérdések egy egész seregét akarjuk rendezni s az ellentéteket, a surlódási pontokat akarjuk kevesbiteni, hogy az állapotokon segítsünk.

(Törvénytisztelet, szabadságszeretet.)

Az én t. barátom legyen igazságos. Azt a vádat nem emelheti ellenem, hogy az én szabadságszeretetémmek vagy törvénytiszteletémek hiánya az, a miért bennünket odaát nem szeretnek. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Én erre a térére nem akarom t. barátomat követni, csak konstátálom, hogy ha bennem nem volna akkora törvénytisztelet, mint a mekkora van és nem volna oly szabadságszeretet, mint a mekkora van, talán az állapotok másféle fejlődést vettek volna, mint amilyent vettek. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben.) és éppen azért most én levonom a következtést.

Zmeskál Zoltán: Nem vonta kétségbe!

Széll Kálmán miniszterelnök: Nagyon köszönöm, hogy t. barátom nem vonta kétségbe. Ha nem vonta kétségbe, akkor én remélem és ítélek, hogy azok, akik azt érzik és látják, hogy Magyarország soha nem akart senkinek a jogaiba beleavatkozni, senki számára sérelmes politikát inaugurálni és érvényesíteni, de akarta egyedül a jogot és a törvényt — hogy azok meg fognak térni abból a gyűlöletből is, ha van bennük — és be fogják látni, hogy nincs mit gyűlölködni azzal az országgal, amely csak a maga jogait védi, de mások jogaiba nem avatkozik és megmarad az alkotmányos téren. (Élénk helyeslés jobboldal és a középben.)

(A horvátok.)

T. barátom azt mondja — bocsánat, hogy élek a följajlított türelemmel — (Halljuk! Halljuk!), hogy gyűlölnék bennünket a horvátok, gyűlölnék a nemzetiségek. Ez azoknak a konvex visszazugázásoknak egyik torz-alakja és jelensége, amit előbb említettem. Ez így nem áll. Igenis, én tudom azt, hogy a Szent István koronájának nem minden fia gondolkodik úgy és érez úgy, amint kellene. Lehet, hogy vannak ilyenek a Dráván túl, lehet, hogy vannak itt benn a Királyhágón innen és a Királyhágón túl is, de állítom, hogy ennek a harminc esztendőnek és a harminc év előtti alkotásoknak nem igazságos méltatása az, ha t. barátom azt mondja, hogy annak az az oka. Mi megcsináltuk a horvátokkal a kiegyezést és megcsináltuk igazságos alapon, olyan alapon, hogy a társországoknak autonóm fejlődése, belelete, gazdasági és kulturális fejlődése biztosítva van és a mellett biztosítva van a kapocs ezen országnak és a magyar nemzetnek politikai egysége, integritása közt.

Igenis tudom, hogy vannak, akik nincsenek megelégedve, de tessék visszamenni az azelőtti időkre, hogy mielőtt ez az egyezés meg nem történt, milyen állapotok voltak akkor és milyenek ma. Nem hódít-e tért magának ez a politika lépésről-lépésre és igenis, még nagyobb tért fog hódítani. (Ellenmondások a baloldalon. Helyeslés jobbról.) Mert nincsen más politika és a horvátok be fogják látni, — amint belátják ma is már — hogy az ő számukra más politika nincs és más politikát nem

adunk. De ezt adtuk és meg is tartjuk az ő jólétük és fejlődésük érdekében is és Szent István koronája egységének és államiságának érdekében. (Helyeslés jobbfelől.)

(Nemzetiségek.)

Ami a nemzetiségeket illeti, én ott is azt hiszem, hogy izolált jelenségek vannak és megengedem, hogy ha bírni azzal a varázserővel és varázsvesszővel, hogy minden embernek a titkos rugóba belenyulva, érzelmeit és gondolkodásmódját megváltoztathassam, lenne tenni valóm. De azt hiszem, hogy ezen a téren is mindinkább előtérbe nyomul az a meggyőződés, hogy Magyarországon csak egy politika lehetséges, és ez az, amelyet mi követünk és amely minden ember szívében van, t. barátom elméjében is és az én szívében is, hogy ez az ország egy politikai testet képez, annak minden lakója és fia egyenjogú tagja e politikai nemzettestnek, mi mást nem ismerünk, csak különböző nyelven beszélő fiait ismerjük az országnak és erre a nyelvre vonatkozólag is az egyenjogúság fenn van tartva, de megvannak a törvényes kivételek éppen az állam egységéből és a közkormányzatnak praktikus kövételéből folyólag. No hát csak egy politika lehet és minden — bármi néven nevezendő nyelven beszéljen bárki ebben az országban — magyar embernek, már úgy értem, magyar állampolgárnak, a magyar politikai nemzet tagjának kell magát tekintenie. (Élénk helyeslés a jobboldalon) és ezt meg kell követelni, meg is követeljük és meg fogja követelni mindenki; a mellett azonban nem üldöztetik senki a maga faji, nyelvi és kulturai törekvéseiben, amennyiben ezek a magyar állameszmével nincsenek ellentétben.

(Nemzeti politika.)

Hát lehet más politikát csinálni? Ugyan mondja meg nekem az én t. barátom — ha itt nem mondja meg, mondja meg nekem négyzeneközti, őt olyan nyugodt, olyan tárgyilagos és olyan minden kapacitációnak tért engedő embernek ismerem, mondja meg nekem künn, követne-e más politikát ezen a helyen? (Tetszés jobbfelől.) Nem hiszem, hogy mást követne, mint a mit én követek, mert az magyar, minden ízében magyar, azonban az egyenlőségnek, a jogos, tisztességes és igazságos elbánásnak az elvén alapszik. (Helyeslés a jobboldalon és a középben.)

(A valuta.)

Azt mondja a t. barátom, hogy hiszen mi van itt! A valutát nem tudjuk megcsinálni, annak minden hátránya ellenünk fordul, irrtóztató adósságokat csinálunk, hitelviszonyaink romlanak és dekadenciában vagyunk. Erről az egy tételről sokat tudnék, órákig szeretnék beszélni. Hát az a tény, hogy valuta-politikánkat törvénybe foglaltuk és annak érvényesítéséhez lépcsőről-lépcsőre fokozatosan közeledünk, az a tény maga nem cáfolja-e meg t. barátomnak azt az állítását, hogy itt semmit sem szabad csinálni, mert mi rabzsolgák, mi lenyűgözöttek, láncokkal leköltöttek vagyunk minden irányban, mert mi mindenben függünk Bécsből és Ausztriától. (Ugy van! Ugy van! a szélsőjobboldalon.) mintha csak boldog emlékek Csanády Sandort hallottuk volna! Hát nem így van. Nem úgy van, hogy nekünk nem szabad, nem lehet ki-mennünk, mert az osztrák-magyar bankon túl Magyarország nincs tere. A valutapolitikát fenntartjuk és amit a pénzpiacnak és a gazdasági viszonyoknak alakulása lehetővé teszi, igenis keresztül fogjuk vinni, egy lépés sem történt ettől visszafelé, hanem minden lépés csak előre.

(Hitelviszonyaink.)

Ami pedig a mi hitelviszonyainkat illeti, bocsánatot kérek az én igen t. barátomtól, tekintsen el a mai és, remélem, átmeneti bajoktól és a jelenlegi nagymérvű hitel- és pénzügyesülettől, hasonlítható-e ugy az országnak, mint a magánembernek a hitele ahhoz a hitelhez, amelylyel 30 évvel ezelőtől volt kénytelen küzdeni ez az ország. Hiszen a mai — és remélem, múltó és átmeneti állapotban levő — dekadenciától eltekintve már-már minden ember kapott törlesztésre 5% pénzt, akinek fedezete volt ebben az országban. És méltóztassék már most azt tekinteni, milyének voltak az állapotok 30 esztendővel ezelőtől.

Ami az államadósságokat illeti, ki tudnám mutatni, hogy nekünk minden garasunk investíciókra fordítottat, minden garasunk a megfelelő ellenaktívummal van kárpótolva.

Azt mondja a t. barátom, hogy mindent a germán kultúrára alapítunk. Az iníciálja a mi kulturánkat, gazdasági életünket, hitelviszonyainkat, mert nekünk semmit sem szabad, csak azt, ami Bécsből, vagy Németországból jön. Bocsánatot kérek, ez nem így van, mert ami tőkepénz, akár Franciaországból akár

Angolországból ide be akar jönni, azt szívesen fogadjuk, jön is...

Kubik Béla: De nem ereszt a német!

Széll Kálmán miniszterelnök: Bocsánatot kérek, nem azért nem jön, mert nehéz lenne ide jönni, vagy mert Bécs után kell jönnie, hanem azért nem jön ma, mert az európai pénzpiac állapotánál fogva nem is kívánatos neki ide jönni. És nem jön más okból. Hiszen mi csináltunk kölcsönöket nem egyet, csináltunk Franciaországból, Angolországból; oda megyünk, ahol aránylag legjobb feltételek mellett kapunk pénzt, mert bennünk ebben nem gátol meg semmi.

(Kultura.)

De, hogy mi a germán kultúrára és a germán gazdasági erőforrásokra igenis támaszkodunk sok irányban, sokszor és több tekintetben, az egészen természetes dolog. Megfelel az az ország százados, sőt ezredéves politikájának, amely nem kelet felé nézett, hanem nyugot felé és amely azzal az összeköttetéssel fenn akarta tartani, és fenn is tartotta. Pedig ez az ország nyolc-tilencszáz évvel ezelőtől azon a választáson állott, hogy választható a kelet politikájának aventurerei között és választható a nyugot között, vagyis a között, hogy a nyugatra támaszkodjunk, és ő az utóbbit választotta és ez irányban rendezkedett be. Hogy pedig mi azzal az országgal, amelyhez legközelebb állunk a amelylyel érintkezésünk a legsűrűbb, amelytől úgy kultura, mint közigazgatási tekintetben századokon keresztül, még pedig nem a mi hátrányunkra, sokat átvettünk, jobban támaszkodunk, mint Amerikára, vagy Angliára, az egészen természetes. De azt senkinek fogja hirtetni, hogy azért, mert mi arra támaszkodunk, ami nekünk igen jól esik és mert mi onnan merítünk, azért ez a magyar speciális nemzeti feladatoknak, a magyar nemzeti karakternek feladásával történjenek. Igenis vegyünk át mindent azoktól a nemzetektől, amelyek már előbbre vannak, mert az sohasem volt szégyen, de a magyar faj jellegét meg kell tartani, meg kell őrizni. Én azt tartom, t. Ház, hogy ennek az országnak az a feladata, hogy előjárjon a kelettel szemben és hátra ne maradjon a nyugottal szemben. (Tetszés jobbfelől.) Erre kell törekednie és ha e feladatot ilyképpen be tudja tölteni, vagy meg tudja közelíteni — mert mint ideált állítom ezt oda — azt hiszem, a saját fejlődése érdekében a legtöbbet tett. (Helyeslés a jobboldalon.)

(Az orvoslás.)

Már most engedje meg, t. barátom, hogy még egyre kitérjek és ez az, amidőn azt mondja, hogy én a magam módorával vagy, amint ő méltóztatott mondani és amiért nagy köszönettel is tartozom, szeretreméltó módorommal változtattam ugyan az eljárásban, de a politikában nem; változtattam annyiban, hogy én igyekszem mindenkinek igazságot szolgáltatni egyenlő mértékben, mindenkinek ügyét és baját orvosolni egyenlő mértékkel, de a végén is — azt mondja t. barátom — ez semmi és majd ha elolvad a hó, akkor ismét elől minden a régieben.

Hát kérem t. barátom, ha én nekem sikerül az, hogy én mindenkinek az ügyét-baját — nem értem az egyes képviselő urakat, — hanem ez országban mindenkinek panaszát és sérelmét, amely elmébe kerül — mert ami nem kerül elmébe, azt nem is orvosolhatom — orvosoljam, akkor elértem azt, amire törekszem. És pedig nem is rombolással és nem tudom mitéle más eszközökkel, sokszor frázisokkal, mert nagy átalakulásokat nem lehet ám így elérni, hanem inkább konzekventer eljárva, ha nem tántorodik meg az ember, sem jobbra, sem balra, hanem eltérés nélkül megy előre. Hogy a hó mikor fog elvadni, azt nem tudom, egyelőre még nem szándékozik elolvadni (Helyeslés és tetszés a jobboldalon és a középben), hogy fog-e sarat hagyni maga után, azt nem tudom, azt majd csak akkor látjuk meg. De egy dolog tisztán áll előttem: hogy attól a politikától, amelyet e Hazban változtam, nem tértem el március 2-ika óta, mióta programomat kifejttem, egy percre sem (Helyeslés és tetszés a jobb oldalon és a középben). És én tudnék t. barátomnak seregevel felhozni eseteket, nem egyeseket ám, hanem általános, köz-kormányzati dolgokat, tudnék törvényhozásiakat is, amelyek ezt bizonyítják.

De legyen úgy, amit ő mondja. Én azzal az öntudattal bírok, hogy ezt a politikát fenntartom. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) És ha azt mondja e t. képviselő ur, hogy ez nem ér semmit, ... hogy ez frázis, hogy közegekkel kell bírnia a miniszterelnöknek e célok végrehajtására, a miniszterelnök pedig ily közegekkel nem bír, mert az ő közegei más-ként jarnak el, erre csak azt jelentem ki, hogy amely közegeim nem úgy jár el, mint ahogy kijelöltem és kijelölöm a követendő irányt, és pedig nemcsak frázisokkal, hanem amint a valóságban van, hogy kér-

lelhetlen szigorúsággal a törvény értelmében igyekszem igazságosan és pártatlanul eljárni... (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben.)

Ugron Gábor: Azt mondtam, hogy nem elég.

Széll Kálmán miniszterelnök: ... azt a közeget én alkalmaznám fogom deklarálni arra, hogy az én politikámat szolgálja, (Egy hang a szélsőjobboldalon: Mikor?) az nem fogja az én politikámat szolgálni. Ez az én eljárásomnak szelleme, de nemcsak frázisban, hanem tényleg is. De ott, ahol nem látok ellenszegülést, (Egy hang a szélsőjobboldalon: Mert behunyja a szemét!) ahol nem látom azt, hogy erről az utról bona fide letér valaki, csak azért, hogy vindiktát gyakoroljak, nem megyek arra a térre, hanem igenis megkövetelem ennek a felfogásnak és irányának a követését minden közegetől; lehet, hogy nem mindenki akarja, vagy nem mindenki tudja azt, de abban a percben, amint valaki akár az egyiknek, a tudás hiányának, akár a másiknak, az akarat hiányának bizonyítékát szolgáltatja, legyen róla meggyőződve, hogy nem lesz az én közegeim. (Élénk tetszés jobbfelől és a középben.)

Zmeskal Zoltán: Hát Trencsénben?

Széll Kálmán miniszterelnök: Éppen jó példát hozott fel a tisztelt képviselő ur. Én úgy tudom, hogy Trencsénben minden téren abban az irányban megy a közigazgatás vezetése, amelyet én inaguráltam. Tessék konkrét panasszal jönni. Mihelyt konkrét panasszal állok szemben, meg vagyok győződve, kiteszem magam annak a vádnak, hogy minden apró-cseprő dologgal bajlódom, de hisz nem passzióbból, hanem kötelességérzetből teszem és fizikai és szellemi erőmnek teljes latbavetésével, de megteszem. (Éljeszés jobbfelől és a középben.)

(Igazságtalan kritika.)

Annyira belemegedtem azokba, amiket tisztelt barátom, Ugron Gábor, az ő nagy filippikájában felhozott és olyan nagybecsüléssel és rokonszenvvel vagyok iránta, hogy nem tudok olyan hamar tőle megválni, (Halljuk! Halljuk!) nem tehetek róla, még egy megjegyzésre engedjen nekem a t. Ház időt. (Halljuk! Halljuk!) Megnyugtattak iránta, hogy legalább két óráig figyelemmel lesznek kegyesek meghallgatni. (Halljuk! Halljuk!) Nem gondolta-e meg az én t. barátom, hogy azt az impressziót fogja kelteni az ő nagy filippikája, amit keltett bennem? Az én t. barátom egyfelől leránt mindent, leszólt mindent, megsemmisít mindent az ő kritikájával, mert mi semmit sem teszünk, mi szolgálak, mi elmaradtunk, mi kis eszközökkel dolgozó emberek vagyunk; nemcsak a kormány, hanem az egész magyar állam és az egész magyar társadalom. Ne gondolja most t. barátom, hogy én most az ellenkező túlzásba esem és azt akarom bizonyítani, hogy minden jól és minden rózsásan és minden helyesen van. Isten mentse! Igenis, sok a baj, sok a mi fogyatékosságunk, sok a mi gyarlóságunk, sokat kell tenni, sokat kell dolgozni az államnak, törvényhozásnak, társadalomnak vállatva, hogy előbbre vigyük a mi dolgainkat, a mi állapotainkat, de egyfelől azt mondani, hogy itt semmi se jó, itt minden rothadt, itt minden semmis, itt minden szolgai, itt minden rosszabb, mint volt, harminc évvel ezelőtől és másfelől azt mondani: más politikát tessék követni, nem azt, ami az önké, mert az a ludakehez hasonlít, hanem a saspolitikát tessék követni, azt, amely ezt az országot, abszolúte véve, önállóvá, nagy céljainak teljesítésére alkalmassá teszi és emelkedett politika színvonalára emeli; azt a politikát követni, mely ideális szárnyalásaiban és célzataiban nagyon is elismerésre méltó, mely a maga impulzusában és céljaiban tiszteletet érdemel, de amely nem mozog reális téren, mely el akarja vinni Magyarországot egy ideális politikának távlatába és azt mondja: o'ha rúpúd, mert neked kelet felé kell nézned, el kell szakadnod a nyugattól, el kell szakítanod azokat a kapesokat, melyek fennállnak a nyugat irányában, nem akarom azt mondani, hogy ezzel t. barátom meg akarja a pragmatika szankció kapcsait szakítani, de csak lazítani és csináljon önálló politikát, az önálló független Magyarország felé. Nem érzi az én t. barátom, hogy itt roppant nagy az ellentét. Mert vagy olyan állapotban vagyunk, aminőt rajzolt, s akkor bocsánatot kérek, ugyanazt állítani és egy lélegzetvétellel azt mondani, de nem szabad ezen politikánkat megmaradni, mert ez csak kis kraemerek politikája, hanem azon magas szárnyalású sas politikáját kell követni, tehát oly politikát, amelytől az erőforrások tisztelt barátom megtagadja, már ebben, bocsánatot kérek, akkora ellentét van, hogy én ennek az ellentétnek demonstrálására nemcsak kedvet éreztem magamban, de kötelességet is, mert azt gondoltam, hogy híven kell odaállítanom a képet. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Mert, t. barátom, itt is a középben van az igazság és nem a végletekben, pedig az én t. barátom az egyik véglet körében mozog, én pedig nem akarok a másik végletre

átmeneti; én a középben akarok maradni és azt hiszem, az a reális, nyugodt, hideg politikai konsziderációknak és tekintetbevételeknek politikája és ezen ország mai szükségletének ez felel meg. (Zajos helyeslés a jobboldalon.)

Már most, t. képviselőház, búcsút kell vennem, pedig nem szívesen teszem. Ugron Gábor t. barátomtól, mert még egy pár dolgot szerettem volna fölfejtetni, de ez (Halljuk! Halljuk!) abba ütök, hogy nem reflektálok azokra, amiket Kossuth Ferenc és Komjáthy Béla képviselő urak mondtak, pedig, gondolom, arra is kötelességem reflektálni.

(A bizalom kérdése.)

A mi t. barátunk, Kossuth Ferenc, azt mondta, hogy az indemnity megszavazása, beismeri, nem bizalmi kérdés ugyan, mert hiszen az „indemnity szó” nem helyesen van odaállítva, ez a fogalom magában véve angolul nem azt jelenti, hogy előre megadni valamit, hanem utólag fölzsabadítani és utólag fölmenteni, szóval elismeri, hogy elvileg nem bizalmi kérdés, de a mi szokásaink és gyakorlatunknál fogva mégis bizalmi kérdés szokott lenni az indemnity. Már most miért adjon ő meg, pláne ily alakban, előre felmentést a minisztériumnak, mikor úgy hiszem, ezt mondta t. barátom, ennek a minisztériumnak tulajdonképpen kormányoznia sem szabad. (Halljuk! Halljuk!) Mert hiszen Deák Ferenc kimondotta, — hogy egy minisztériumnak, amely költségvetést nem terjeszt elő és a nélkül akar kormányozni, tulajdonképpen nem szabad a kormányon maradnia. Először is, ami a bizalmi kérdést illeti, én soha sem voltam abban a nézetben, hogy a bizalmi kérdést helyesen vetik fel az ellenzéken ezen törvényjavaslatnál, de ezen kérdést nem vitatom. En az okból nem tartottam ezt soha sem helyesnek — most csak megütöm — mert hiszen a bizalmi kérdést föl lehet vetni minden alkalommal, minek azt fölvetni ezen törvényjavaslatnál, amely semmit sem akar egyebet, mint hogy az eszközöket bocsássák a kormány rendelkezésére, hogy vihesse a kormányzatot. De hát „fiat piscis.” Jó, legyen bizalmi kérdés. De, t. barátom, bocsánatot kérek, nagyon örülök, hogy Deák Ferencnek a mondásából és kijelentéséből citál. Mondom, ennek nagyon örülök és a legnagyobb elismeréssel adózom érte. De akkor ne csak a szavakat tessék citálni, hanem a szellemet, a valóságos értelmét is. Deák Ferenc azt mondotta, amely kormány költségvetés nélkül kormányoz, az alkalmatlan a kormányra, az veszedelmes, azt el kell onnét távolítani. Hát mi költségvetés nélkül akarunk kormányozni? Abban a helyzetben vagyunk, hogy ezt akarjuk? Nem! Mi előterjesztjük a költségvetést, de mert nem lehet a költségvetést ezen esztendőben törvényerőre emelni, most ezzel a másik törvényvel mit akarunk? Azt, hogy a Ház mondja ki, hogy a kormány kormányozzon, minek az alapján? A tavalyi költségvetés alapján. Tehát költségvetés nélkül mi nem kormányoznánk. Azt mondja a t. barátom erre, hogy 1867 óta... Nem, ezt Komjáthy mondja. Egy kicsit spórolok vele, mert erre is rá akarok térni. (Derűltség.) Azt mondja Kossuth Ferenc t. barátom, hogy ez a miniszterelnök nemcsak hogy nem fejezti az 1867. évi XII. törvényeket, hanem csak a papiroson tartja fenn, de tényleg megtagadja, tényleg megrontja. No hát, bocsánatot kérek, ezt a vádat én nem fogadom és alaposnak el nem ismerem; mert, hogy én az 1867. évi XII. törvényekről mit tartok, annak ismétlésébe most nem bocsátkozom, mert azt már volt szívesem Ugron Gábor t. képviselő ural szemben kifejtetni; hanem azt mondom, hogy ennek a kormányknak egyetlenegy ténye sincs, amely a legtovábbról is arról tenne tanuságot, hogy csak papíron akarja fenntartani, de tényleg nem, az 1867. évi XII. törvényeket. Mert abban, amire a t. képviselő ur aludál, és amit ért alatta, hogy mi a közgazdasági kiegyezés kérdésében csak papirosjogokat állítottunk fel, bocsánatot kérek, nincs igaz, hiszen éppen ezen jogoknak az alapján, amelyeket egyfelől beletettünk a törvénybe, amelyeket másfelől kidomborítva, precizírozva, világossá téve, megismételtünk, sőt jobban kifejezésre juttattunk, mint ahogyan az az 1867. XII. törvényekben kifejezésre jutott, vetjük igénybe az önálló rendelkezést és ezen az alapon rendelkezünk egyoldalul, mert hiszen másképpen, ha nem ezen az alapon intézkedtünk volna, micsoda más alapon intézkedtünk volna?

Kubik Béla: Az önálló vámtérület alapján!

Széll Kálmán miniszterelnök: Bocsánatot kérek, azon az alapon nem intézkedtünk, mert azt nem akartuk megcsinálni. (Helyeslés jobbfelől.)

Kubik Béla: De nem lett volna szabad mást csinálni!

Széll Kálmán miniszterelnök: Bocsánatot kérek, az lehet az önök nézete, de ez nem a mi nézetünk.

(Az önálló vámtérület.)

Mi egy törvénynek és törvényben megírt jognak az alapján jártunk el és csak azért, mert abban a törvényben meg van írva, hogy Magyarországnak joga van az önálló vámtérülethez ezen önálló rendelkezési alapon, amelyben fenn van tartva az országnak saját rendelkezési joga, fenntartottuk a viszonyosság kikötésével a mai állapotokat. Ezen jog alapján azonban tényleg fenntartottuk. Ámde csak azért, mert az önálló vámtérület, a melyhez jogunk van, nem léptettük életbe, meghamisítottuk-e a törvényt? Híszon a törvény nem azt mondja, hogy meg kell csinálni, hanem azt, hogy meg lehet csinálni, ha az ország helyesnek, célszerűnek, jónak és saját érdekeivel megegyezőnek tartja. (Élénk helyeslés jobbfelől.) De ezzel a jog feladva nemcsak nincs, és nem lehet mondani, hogy a jog fel van adva. Semmiképpen sincs, hanem azzal egyszerűen ebben az irányban álltunk és nem abban, amelyben a t. képviselő urak akarták. (Ugy van! jobbfelől.)

(A titkos erő.)

Azt mondja Komjáthy Béla t. képviselő ur, hogy minden hiábavaló beszéd, mert felettünk áll egy erő, egy hatalom és annak vagyunk szolgái.

Kubik Béla: Az úgy van! fájdalom!

Széll Kálmán miniszterelnök: Hát én ezt halottam. Méltóztassanak azonban most már kegyesek lenni és meghallgatni, amit én erre mondom. (Halljuk! Halljuk!) Én nem akarom, hogy az én nézetem elfogadják; én közbeszólásokkal az én t. barátaimmal sohasem disputálok, én meghallgatom őket és kötelességszerűleg válaszolok nekik. Méltóztassanak tehát most engem meghallgatni. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Hiszen kérem, azt gondolják, nem lenne nekem kényelmesebb ezen thema elől kitérni és nem mondani semmit? De én felelek, mert ez kötelességem, mert erről a helyről, minden kérdésre nézve tisztában kell lenni (Élénk helyeslés a középben), és minden kérdésre nyilatkozni kell mindenkinek a tehetősége, mindenkinek a saját maga esze szerint. Én a magaméval gondolkodom és a tisztelt barátom észével nem gondolkozhatom; majd ha a tisztelt barátom ideül, akkor majd én fogok oponálni megint a magam esze szerint. (Derűltség.) Hanem most kifejttem, hogy az én hitem és az én meggyőződése szerint a tisztelt barátom tétele egy igen nagy frázis és nem egyéb. Azt mondja a t. barátom, hogy itt egy hatalom, egy erő van, az előtt meg kell hajolni és azzal szemben sem a kormány, sem az állam, sem egyéb tényezője az országnak nem bir semmi nyomattékkal.

Kubik Béla: Igaza van abban!

Széll Kálmán miniszterelnök: Hát jól van, már megmondtam, hogy önök szerint igaza van, de higye el t. barátom, ha igaz is az, ami mondatott, igaz lesz akkor is, ha csak egyszer mondja, hogy igaz és hogy azzal igazabb nem lesz, hogy minduntalan azt mondja, hogy igaz. (Élénk derűltség és tetszés jobbfelől.)

Bocsásson meg nekem Komjáthy Béla t. barátom, akinek nagy tanulmányokkal és nagy szakértelemmel támogatott éles támadásaival napokon keresztül szemben álltam a pénzügyi bizottságban, ha erre a mostani igen nagy kaliberű ágyuként szereplő támadására is felelek és azok elől ki nem térek. (Halljuk! Halljuk!) Általában t. barátom egész beszéde, — méltóztassék rá visszaemlékezni, — valóban olyan volt, hogy eleveneket és holtakat elítélt, és hogy ennek az országnak minden dolga felett pálcát tört, mintha csak az a megindulandó nagy budget-vitának és a budgetvita sommázatának egy kivonata volna. Volt abban minden, amit fel lehet hozni ennek a költségvetésnek és az állami életnek és az állami adminisztrációnak minden zerge-zugából. (Ugy van! jobbfelől.) De hát joga van t. barátomnak ehhez; hanem — és ezt melegségemül hozom fel, mert én különben is a magam gyarló tehetőségével talán fel nem érem az argumentáció terén azt az erőt — csak azt hozom fel, hogy azzal szemben, amit ő egy kritika álláspontjából olyan összefoglalólag mondott, amit ő minden egyes dologra kiterjedő apergukkel és éles támadásokkal, de nem kifejtett részletes motivációval hozott fel, a miniszternek sokkal nehezebb a helyzete, mint az ellenzéké, mert minden egyes részletére nem terjedhet ki. Ha pedig csak nagy általánosságban foglalkozik velük, akkor sem boldogul, mert azt mondják, hogy nem tud felelni vagy beismerte azok igazságát. Én tehát mind ebbe nem mehetek bele, mert az idő rövidsége nem engedi; de felhívom t. barátomat, hogy azokat, amiket felhozott, legyen szíves majd a meritorius viták idejében s a meritorius viták alatt felhozni és én egyenként fogok rájuk felelni.

Komjáthy Béla: Megteszem!

(Egységes törvényhozá.)

Széll Kálmán miniszterelnök: De tartozom felelni t. barátom azon főtételére, hogy itt egy erő van, amely mindent dominál és amelynek minden alá kell vetni. (Halljuk! Halljuk!) Erre nézve kijelentem a t. képviselő urnak — és ezzel nem mondom új dolgot, mert, gondolom, mindégünk ismeri és érzi is belsejében s t. barátom is igazat fog nekem ebben adni bencőleg — hogy ezen országban én nem ismerek és ezen ország fölött nem ismerhetek erőt vagy hatalmat, amely ezen ország törvényhozása fölött állna. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Én ezt az országot egységesnek, az ország törvényhozását és minden tényezőjét egységesnek és összeforottnak tartom és ezek fölé más akarat és erő nem helyezkedhetik. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Mert ez a törvényhozási a nemzetnek együttes akaratát képviseli. Hogy mit értett a t. képviselő ur szavai alatt, nem tudom. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Bécset!) de nincs ezen ország törvényhozási keretén belül sem befolyás, sem agens motor, sem semmiféle erő és hatalom, sőt tényező sem, amely ez ország törvényhozási parancsolna. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Az ország törvényhozási egyes faktoraik közt pedig t. barátom talán csak nem akar ellentétet provokálni? Ne is tegye ezt, mert ez volna a leggyászosabb, a legszerencsétlenebb politika. (Ugy van! a jobboldalon.) amelyet én rekvizitálok, amelyet el nem fogadok és amely ellen protestálok. (Élénk helyeslés és tetszés jobbfelől.) E nemzet törvényhozási egysége és minden tényezőjével össze van forrva; a nemzet saját sorsának ura; azt szabadon intézi a törvényhozási ezen termében és a másikban is megalkotott és a szankcionált törvényekben. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Ezen túl hatalom és erő nincsen, amely felette volna. Azt mondja t. barátom, hogy ráparancsoltak a kormányra, azért megcsinálta ezt a közgazdasági kiegyezést és nem az önálló vámtérületet. Ez nem úgy van és én ezennel kijelentem a t. barátomnak — pedig gondolom, hogy nem kételkedik abban, hogy amit én mondom, az igaz, — hogy én ráam ugyan nem parancsol senki és hiába is parancsolna, mert amit én tettem, azt tettem saját meggyőződésemből, mert úgy tartottam jónak és helyesnek. (Élénk helyeslés jobbfelől.) És azt vallom én, de nem azóta, amióta ideültem, hanem 32 esztendő óta, hogy meg kell övni ennek az országnak azt a jogát, mert szükségese lehet rá, hogy majd akkor éljen vele, ha célszerűnek látja. Ez ekkor fegyvere és viszályonulási háttere és vonala lehet, mert jöhet idő, — bár nem kívánom, hogy jöjjön, — amikor élnie kell vele. Azonban e joggal nem éljen akkor, amidőn nem az ország összes gazdasági érdekeinek látva vétéséről, hanem egyoldalú politikai vagy iparfejlesztési szempontokról van szó. Ezzel élni csak az összes gazdasági és politikai érdekei egyetemes szempontjából helyes, különben nem. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Ez volt az én politikám mindig és én teljesen összhangzasban találok magamat most is szzal, amit harminc esztendő óta vallottam és vallani fogok ezután is. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

(A kvóta.)

Azt mondja a t. barátom, hogy mi van a kvótával? Nézze t. barátom, ha érkezett volna annak az ideje, mikor nekem ebben a kérdésben nyilatkoznom kell és nyilatkoznom kötelességem, nyilatkoznék, sőt tovább megyek, ha érkezett volna az az idő, a mikor nekem ebben a kérdésben nyilatkoznom okos és tanácsos volna vagy az ország érdekeinek megfelelően, nyilatkoznék. De ma azt tartom, hogy ebben a kérdésben nekem most nyilatkoznom sem megengedve nincsen, sem helyes. Nincsen megengedve azért, mert a törvény tiltja, másodszor azért, mert nem találok sem okosnak, sem bölcsnek saját megítélésem szerint és azt hiszem, hogy az országnak érdekét kockáztatnám vele. Azonban fogunk mi foglalkozni ezzel a kérdéssel és én szívesen helyt állok majd akkor, ha erről a kérdéssel, ha az egész kérdésnek hisztórikumáról, fejlődéséről és mindazoknak szerepéről lesz szó, akik annak a kérdésnek eddig benn voltak a vitében. A felelősség mérvéről is igen szívesen fogok akkor disszertálni és szívesen elfogom mondani akkor, akár találkoznak helyesléssel, akár nem, hogy mi az én nézetem, mi az én meggyőződése, ezután itélni fog felette a képviselőház, de addig nem teszem ezt azért, mert amint mondtam, ezt sem helyesnek, sem megengedettnek nem tartom.

(Külgügyi politika.)

Az én t. barátom beszéde egy ideális motívumból, egy ideális és aspiracionális célból indult ki. Minden okoskodása oda is tér vissza, de nem számolt a létező nehézségekkel, a létező állapotokkal.

az életnek legrealisabb és legnagyobb tényezőivel és ennek az országnak igazi szükségletével. Azt mondja az én t. barátom, ezen okoskodásai közben, hogy hiszen nekünk semmink nincsen a világon, hogy ennek az országnak a dolgát viszik, ahová akarják, hogy nincsen, aki bele szóljon a külügyekbe, mert viszik a külügyi politikát úgy, ahogy akarják e nélkül az ország nélkül.

Bocsánatot kérek, az én t. barátom megint nem objektív, hát nem emlékszik-e arra vissza, hogy ennek a külpolitikának igen sok és jelentős fordulatot képező fázisának igenis latba esett az ország védelmére, sulya és nézete. És én elfogadom, hogy nem ebben a tereben intézi a külügyeket, bár ebben a tereben is joga van minden képviselőnek, hogy a külügyi kérdéseket szóba hozza és harminckét évi gyakorlat e mellett szól, hogy ebben a tereben nem vonják felelősségre a külügyminisztert és hogy az ellenőrzés nem itt történik. De vajjon ez azt teszi-e, hogy nélkülünk történik? Nem azt teszi! Hanem azt teszi, hogy az 1867: XII. törvények bizonyossága szerint, a 67-iki törvényhozás azt tartotta bölcsnek, hogy miután a pragmatika szankcióról folyó köteletség a közös védelem és a közös védelem egyik faktora a külügy is, ez közösen intéztesse, de nem nélkülünk, hanem együtt, közösen a lajtantuliakkal. Hát bocsánatot kérek, nem így történik? Megengedem, hogy abszolút önálló alapon nem, de azon alapon, amelyet az 1867: XII. törvények állapít meg. Annak kapacitációjával hiába fáradozunk mindketten, hogy a törvények jó-e, vagy nem? (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Én azt tartom, hogy jó, és tisztelt barátom azt tartja, hogy nem jó. Azt mondja Kossuth Ferenc tisztelt barátom, hogy harminckét év óta mondogatják, hogy igazuk van; nos, mi meg azt mondjuk 32 év óta, hogy nekünk van igazunk; ámde, smint kifejtetem, ez semmit sem bizonyít. De ha a 30 éves fejlődés az, hogy látok itt egy magyar államot; egy gazdasági, kulturai és egyéb tekintetben önálló állami szervet és állami intézményt: akkor ez a mellett bizonyít, hogy nekünk van igazunk; és hogy t. barátaim maguk sem tartják azt, — és itt ne menjünk bele abba, hogy a képviselőháznak egyik-másik képviselője mennyire kifejezője a nép akaratának — hogy az 1867: XII. t.-c. alapjához ragaszkodók száma ez országban többségben van (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon)...

Thaly Kálmán: Bánffy-féle eszközökkel.

Szell Kálmán miniszterelnök: Azt mondja t. barátom, hogy rólunk, nélkülünk intézkednek; pedig ha a delegáció is van átvéve a külügyek közös kezelése, az együttes kezelés, ez még nem nélkülünk való kezelés. Ezt a vádat t. Ház még értenem, ha az a külpolitika, amelyet a monarchia az európai koncertben ma folytat, visz és elfoglal már 20 év óta, kontrovertáltak; de amikor azt nem kontrovertálja senki, még t. barátom sem: akkor bocsánatot kérek, ez csak oly felcícomázott támadás ezen irányban is, a miért is azt alapos és komoly támadásnak el nem ismerhetem. (Élénk helyeslés a bal- és jobboldalon.)

(Közjogi politika.)

Általában véve Komjáthy Béla t. képviselő ur könnyen végez az érem másik oldalának eshetőségeivel, amelyek előállnának akkor, ha az ország elhagyva a 32 év óta folytatott közjogi politikát, az ő politikájához állana. Mert mit mond? Azt mondja, hogy ez csak egy rövid ideig tartó kis szenvedéssel járna. Bocsánatot kérek, ez nagyon relatív dolog. Én azt a rövid ideig tartó kis szenvedést részemről másképp formulázom. Én azt hiszem, hogy ennek a közjogi politikának megtörése és a t. barátom által vitatott és védelmezett politikának elfogadása nem egy rövid ideig tartó kis szenvedéssel, hanem az összeütközéseknek és rázkódásoknak egész sorozatával járna.

Holló Lajos: Miért?

Szell Kálmán miniszterelnök: Miért? Hát azt hiszi az én t. barátom, hogy ilyen kötelékeknek a szétszakítása csak olyan egyszerű dolog? Azt hiszi, hogyha dekretálják ma a personal uniót, minden marad a régiben és itt minden felvirágozik, minden tejjel és mézzel fog folyni? Engedelmet, ez ennek a monarchiának és ennek az államnak az életterébe vágó nagy kérdés. Hiszen sokkal kisebb kaliberű kérdéseknek gyors, erőszakos és megtörésszerű megoldása micsoda rázkódást visz végbe az állami életben? Azt hiszi t. barátom, hogy annak a politikának a megtörése olyan kalácsos dolog? Nem, ez az összeütközéseknek oly anyagát teremtené, amelynek en ezen országot, amely az állami élet legkényesebb részében: a fejlődésnek korszakában van, kiténni nem akarom. (Helyeslés jobbfelől.) Én úgy formulázom a t. barátomnak az ellenkező eset bekövetkezéire beismert kis szenvedését, hogy az

kockajáték lenne ennek az államnak legnagyobb érdekeivel. (Mozgás a szélső baloldalon.) Ne gondolják, hogy én gunyolódni akarok, mert én úgy értem ezt, hogy a kockavetés politikájára mennénk azon kérdésekben, melyek ezen ország államiségének megizmosodásával, fejlődésével és prosperitásával a legizmosabb összeköttetésben vannak.

Ezzel a kockajátékkal én élni nem akarok, mindig jó értelemben véve a szót. Megengedem, hogy az nem oly magas szárnyalású politika, amelyet képviselek, de mégis azt hiszem, hogy realis és az adott viszonyok közt az egyedül helyes és hogy egyedül ez felel meg az ország érdekének. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Azért én ezt a politikát követem és mert a t. képviselő urak leginkább ennek a politikának nem helyesléséből vonják le a bizalmatlansági szavazatot: én annak magamat submitte alávetem és kérem a t. Házat, hogy e felett itélni sziveskedjék. (Élénk helyeslés és éljenzés jobbfelől.)

(Napirend.)

Elnök: Szólásra még többen vannak feljegyezve, de mivel az idő előrehaladt, indítványozom, hogy a vitát a holnapi 10 órákor kezdődő ülés napirendjére tűzzük, melyen egyedül tárgytát a felhatalmazási törvényjavaslat tárgyalása képezi. Elfogadják-e a Ház? (Helyeslés.) Ezt tehát határozatilag kimondom és az ülést bezárom.

Az ülés végződik délután 2 óra 15 perckor.

BELFÖLD.

Szell Kálmán a királynál. A király ma délután hosszabb kihallgatáson fogadta Szell Kálmán miniszterelnököt, aki ezuttal különböző ügyekről tett jelentést a felségnek.

A házszabályok revíziója tárgyában kiküldött képviselőházi bizottság befejezve az érvényben levő házszabályoknak a kuriai bíraskodási törvénnyel való összeegyeztetését, megállapodásainak szüvegezésére, mint tudva van, albizottságot küldött ki. Ez a szűkebb szüvegezési albizottság Seilágyi Dezső elnöklésével ma délután ülést tartott, melyen Rohonyi Gyula előadói tervezetnek a bizottsági megállapodások alapján való átszüvegezésében a 34. §-ig haladt. A további szakaszok tárgyalását holnap délutáni 1/2 órákor tartandó ülésére halasztotta a bizottság.

Közös miniszteri tanácskozás. Bécsből távirtozták nekünk, hogy a jövő héten Budapesten a király elnöklésével közös miniszteri tanácskozás lesz. E tanácskozásban a közös kormányon kívül a két kormány képviselői is fognak részt venni.

Az elnök mentelmi ügye. Érdekes megkeresés érkezett ma a képviselőházba a budapesti büntető-törvényszéktől. Érdekes annyiban, hogy nem, mint rendszeren, az elnök, hanem az alelnök címére szölt. E szokatlan címzés oka az, hogy a büntető-törvényszék a Ház elnökének, Perczel Dezsőnek mentelmi jogát kívánja felfüggesztetni párbaj vétsége miatt. E párbajt Fenyő Sándor lapszerkesztővel vívta annak idején a Ház elnöke, amikor csak egyszerű képviselő volt. A mentelmi bizottság legközelebb foglalkozik majd a bíróság kérésével.

A máramrosszigeti mandátum. A máramrosszigeti választókerület szabadelvű pártjának egy része ma Várady Gábor országgyűlési képviselő elnöklése alatt értekezletet tartott, a melyen a megüresedett képviselői mandátumra Lator Sándor alispánt kiáltották ki képviselőjelöltnek. Lator elfogadta a jelöltséget s már meg is kezdte körúrtját a kerületben.

A szabadelvű párti választók más része Jakab Pétert léptette főt, aki az utolsó választáson a nemzeti párt programjával kisebbségben maradt. Több helyütt már programbeszédet is mondott.

Tartalmas beszédében kifejtette, hogy mért csatlakozott ő a nemzeti párt soraiban Szell Kálmán zászlaja alá. Figyelemreméltóan hangsúlyozta a kiegyezés kérdésében a közigazgatás államosításával szemben elfoglalt álláspontját és megjelölte az igazságtügyi kormány jövő teendőit. Végül a megyei helyi érdekeket érintette beszédében és megígérte, hogy megválasztása esetén tudni fogja ebbeli kötelességeit, amelyet előir számára Máramaros vármegye lakosságának szomorú helyzete.

A katolikus autonómia kongresszus. Egy köznyomatot értesülése szerint a katolikus autonómia kongresszus a jövő év elején január hónapban ül össze, december hónapját még az előkészületek, a delegáció ülései stb. veszik igénybe. A kisebbségi véleményt a kongresszusi tagok negy- és püspökeik révén torják kézhez kapni.

Pártértekezletek. A függetlenségi párt Ugronfrakciója ma értekezletet tartott, melyen elhatározta, hogy a delegációban résztvesz. A párt tagjai közül csak Polónyi Géza hangsúlyozta, hogy tekintettel választóinak ígért programjára, ez alkalommal még nem járulhat a párt ez elhatározásához. Az értekezlet a párt részéről Ugron Gábert és Holló Lajost jelölte a delegáció tagjainak.

A néppárt ma este 6 órákor Molnár János elnöklése mellett értekezletet tartott, melyen több kisebb, közelebbi napirendre kerülő törvényjavaslatot tárgyalt, minő a postatakarékpénztár új épületéről szóló és a két új munkástörvényjavaslat. A párt a javaslatokat elfogadja és ezen álláspontjának a Házban való kifejtésével Mócsy Antalt bizta meg.

A budget a bizottságban.

Budapest, november 6.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma megkezdte a kereskedelmi tárca költségvetésének tárgyalását. A vitának ezuttal is nagy fontosságot adott az a szomorú hanyatlás, amely kereskedelmi és ipari forgalmunkban egy idő óta mind érzékenyebben észlelhető. A nyomasztó jelenséget Emmer Kornél hozta szóba és meggyőző érveléssel mutatta ki az idén is, hogy a kereskedelmi törvény gyökeres revízióra szorul. A bizottság többi tagjai is az ipar és kereskedelmi politikának sok fontos kérdése iránt kértek felvilágosítást és milderre Hegedüs Sándor megnyugtató választ adott. A kereskedelmi miniszter a kereskedelmi törvény fogatkozásait maga is elismerte és kilátásba helyezte annak novelláris utat való reformját. Általános helyesléssel találkozott a miniszternek az a nyilatkozata is, amelyben ismertette a kereskedelmi forgalmunk föllendítésére irányuló terveit.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma Falk Miksa elnöklése alatt tárgyalás alá vette a kereskedelmi tárca költségvetését, melyet Pulszky Ágost előadó tüzetesen ösmertetett. A kormány részéről Szell Kálmán miniszterelnök és Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter voltak jelen. Pulszky Ágost beható előadása után

Komjáthy Béla szólaft föl. Kereste, ugymond, de mindedig nem találta meg a miniszter kereskedelmi és ipari politikáját. Ő is, mint elődei napnap után csinálják a politikát minden komoly irányzat és cél nélkül. Azon alapon, amelyen a miniszter áll, a vámtérlet közönsége mellett nem is lehet Magyarország érdekeinek megfelelő kereskedelmi és ipari politikát csinálni. Magyar kereskedelem pedig nem is lehet mindaddig, amíg nem lesz önálló jegybank és külön vámtérletünk. Pusztulni engedik a malomipart, mert a cash molnárok érdeke ugy kívánata s mert a mi agráriusainknak is tetszett az őrlési forgalom ellen állást foglalni. Rendkívüli eszközöket kell igénybe venni, hogy ez az iparág fejlődjék s ne maradjunk e téren örököszen Ausztria gyarmata. Állami kamatgarancia s a kereskedőknek az eladásoknál nyújtott prémium nélkül szülő meggyőződése szerint Magyarországon textilipart teremteni nem lehet. Sürgős a takarékpénztárak reformja, legalább annyit ki kellene mondani, hogy kételemek vagyunk egy részét magyar állampapírokba helyezni.

Kossuth Ferenc: Lehetetlennek tartja a közvagonosodás gyarapodását, ha minden erővel nem fejlesztjük az ipart. Közös vámtérlet mellett a fejlett osztrák ipar mindig el fogja nyomni a szenge magyar ipart. Válaszsa ki legalább a miniszter azokat az iparágakat, melyek nálunk leginkább honosíthatók meg s az állam kedvezményezésével állítson ily gyarakat.

Emmer Kornél utal arra a majdnem válsággal fenyegető pangásra, mely ma a kereskedelem terén észlelhető. A miniszter figyelmét bizonyára nem kerülhette el ez a körülmény. Kéri a minisztert, közölje ide vonatkozó megfigyeléseinek eredményét a bizottsággal. Hogy a kereskedelmi törvény nagy mértékben elavult, már a múlt évi bizottsági tárgyalás alkalmával hangoztatta szölv s ma is azt mondja, hogy a kereskedelmi törvény revíziójának ideje nagyon is elérkezett.

Farkas József: Megdöbbenőnek találja a kereskedelem és ipar minden ágában nálunk beállott pangást. Ily körülmények közt az állam első sorban volna hivatott oly közmunkák elrendelésére, amelyek ennek a dekadenciának utját állhatnák s munkanyújtásával támogatnák az ipart.

Matlekovics Sándor elismeri, hogy a kereskedelmi törvény némely részei javíthatók, de nem tartozik ezek közé a részvénytársaságokra vonatkozó rész, amely teljesen bevált. Utal ezután szölv azokra az üldözésekre, melyek a borhamisítás s a gabonaszóra oimen tisztességes kereskedők ellen irányulnak s kéri a kormánytól, történtenek-e lépések arra nézve, hogy ezek az ügyek törvényhozásilag szabályoztassanak, hogy a tisztességes kereskedő tudja, mihez kell magát tartania.

Gajary Ödön kéri, hogy a miniszter keleti tanulmányútra miféle kilátást nyujt a magyar iparnak fogyasztási szempontból. Kéri továbbá, hogy tudomása van-e a miniszternek arról a visszás helyzetéről, hogy a magyar ipar Boszniából jóformán teljesen ki van zárva s ha igen, mit szándékozik erre nézve tenni? Kéri végül, hogy a katonai felszere-

lések kvótászerű része a magyar ipar számára biztosítottak.

Barta Ödön: Kifogást tesz a budgetjóról és az alkotmány szempontjából az ellen, hogy bizonyos szerződések lefolyóbb jövőhagyással kötöttek. Kérde, mely lépés minél előbb az a helyes intézkedés, hogy az adott a postakaraképzőintézetek után lebeszéljen fizetni. Az 1895-ben megállapított közúti programot nézete szerint revízió alá kellene lenni.

Makfalvy Géza a Matlekovics által felhozottakra megjegyzi, hogy minden kereskedelem fölalapja a realitás. Sáros, hogy ez ellen az utóbbi időkben sok bűn történt, főleg a borhamisítás terén, a hazai termelés hitelének megrontásával. Csak köszönettel veheti a kormánytól azt, hogy a borhamisítást s a gabonaszorítást terén előfordult visszaéléseket üldözés alá vette a kormány.

Neményi Ambrus: Azt kérde a miniszterelő, hogy a biztosítási ügy reformjára vonatkozó törvényjavaslat elkészült-e s ha igen, mikorra várható a betérjesztését?

Gyurkovics György: Nézete szerint az állam nem képes ipart teremteni. Krízis idejében igenis nyújtson az állam támogatást, de az életképes ipar önmagától fennáll s amit mesterségesen teremtenek, ami nem szükségéből fejlődik ki, az nem is tarthatja fenn magát.

Gajary Ödön: Hangsúlyozza, hogy az alföldi nagy műút nem tekinthető befejezettnek, amíg a csongrádi Tisza-híd ki nem épül. Ennek sürgős létesítését az ottani munkáviszonyok szempontjából is fontosnak tartja.

Felszky Ágost a dunai-csatorna kiépítésének fontosságát hangsúlyozza és kéri a minisztert, hogy a tisztességtelen verseny ellen is kezdeményezzen törvényhozási intézkedést.

Kossuth Ferenc Gyurkovics szemben utal arra, hogy a közös vámterület folytán Magyarországon nincsenek meg az ipar természetes fejlődésének feltételei. Ily körülmények közt a kormánynak kötelessége új iparágakat létesíteni.

Hegedűs Sándor kereskedelmiügyi miniszter válaszul a fölvetett kérdésekre. Nem tagadja, hogy budgetje meg van nyírálva. De kötelessége volt mindenben alkalmazkodni a pénzügyi helyzet követelményéhez. A költségvetés bevezetésében azonban tudomására akarta hozni az országban, hogy bizonyos kérdésekkel foglalkozik, amelyek munkálatai már előre is haladtak, úgy, hogy mielőtt az anyagi eszközök rendelkezésre fogtak állani, azonnal hozzálatná a megvalósításukhoz. Ezek közé tartozik a tiszai csatorna ügye is. Szóla a közös vámterület alapján áll ez ezen a téren iparkodik az állapotokat szanalni. Ebből a szempontból kiváló suyt fektet az ipari szakoktatás fejlesztésére. Az iparkamorté körében, amelyek buzgó támogatásában részesülnek, már a jelen törvény keretében is létesített célszerűeknek bizonyult intézkedéseket, amelyek egyúttal magának az intézmény reformjának is előkészítésül szolgálnak. Iparpolitikánk célja, hogy iparunknak a bepiacot megkönnyítsük, ami csak a termelők és fogyasztók összeköttetésbe hozásával lehetséges. Hogy mennyire el vannak hanyagolva e tekintetben a viszonyok, éppen az üveg- és szővőipar viszonyait bizonyítják. Szóla az irányban tett lépései már is kedvező eredményeket mutatnak. A mostani rossz viszonyok között nem is lehet csekélynek mondani az elért eredményt. Prémiumok adását a kereskedőknek nem helyesli; minden kísérlet e téren kudarcot vallott, mert csalásokhoz vezetett. A Kereskedelmi Múzeumot teljesen átalakította s az intézmény által nyújtott teljesen megbízható informatív szolgálat maris szép eredményeket mutat. Boszniaira nézve reméli, hogy a Gajary által nyilvánított aggodalmak meg fognak szűnni.

Az *örvési forgalomra* nézve bebizonyított tényre állunk szemben, reménye van azonban arra, hogy január 1-jére megfelelő intézkedések lesznek tehetőek és pedig úgy, hogy ne csak a fővárosi, hanem a vidéki malmok is élvezzék azokat. Nem tagadja, hogy a vicinális vasutak terén pangás van, de ez oly visszaélések folyamánya, amelyek most bosszulják meg magukat. Benyújtandó törvényjavaslatában célul tűzte ki e bajok orvoslását, hogy az építkezés olcsóbb és a papírok jobban értékesíthetők legyenek. A *kereskedelmi törvényre* nézve szóla a novellaris eljárás híve s ezt az eljárást fogja alkalmazni. A biztosítási törvényjavaslat kész; a tisztességtelen versenyek elleni intézkedések tekintetében megindultak az előmunkálatok; a hazalási ügyre is részletesre vonatkozó tervezetek is elkészültek, s remélhetőleg sok visszaéléstől eljárt fogják venni. A Matlekovics által mondottakra megjegyzi, hogy a borhamisításokra nézve oly *tuldasokat* tapasztalt, amelyek sok kárval jártak. A visszaéléseket meg is büntetendőknek tartja, de azt nem, hogy *puzta gyanu alapján megrontás* a kereskedést. Az előveteli üzletre nézve szükségesnek tartja maga is a törvényt, mert a judikaturában nagy az ellentét. A visszaéléseket büntessék, de a legnagyobb részben tisztességes elemeket hasznának kitenni nem tartja helyesnek.

A Barta által fölvetett kérdésre azt válaszolja, hogy a kormány lojális kötelességének tartja intézkedéseit a legelsőbb jövőnagyságt kikérni, de ez egyáltalán nem érinti a törvényhozás szabad elhatározási jogát. Szóla miniszterelő előtt három közrakárjt jött létre. Minden lehető kedvezményt megadott azoknak, de ezek létesítése nem lehet az ő feladata. A postakaraképzőintézet cheque-forgalmát igen fontosnak tartja s ez irányban is is történtek a szükséges intézkedések s néhány hónap múlva az adófizetés is be fog vonatni e forgalomba. Gyurkovicsnak válaszolja, hogy a keleti vasuti összeköttetések csakugyan hiányosak s e tekintetben már is vannak tervek, amelyek ha csakugyan megvalósulnak, sokat fognak javítani a helyzetet. A csongrádi híd tisztán

pénzügyi okokból halasztatott el a jövő évről. A hid ott nemcsak a vasuti, hanem a közúti forgalomra is be lesz rendezve. Mielőtt módjában lesz, a legnagyobb készséggel meg fogja azt valóistítani.

Ezek után a tárgyalás folytatását holnap délután 5 órára tűzték ki és az ülés véget ért.

KÜLFÖLD.

A hírlapbályeg eltörlése. Bécsből táviratozzák, hogy holnap tartja első ülését a sajtóbizottság a hírlapbályeg eltörlése dolgában. Ma a jobboldali pártok végrekajtó bizottságának volt konferenciája ebben a tárgyban. Határozatot nem hoztak, hanem kimondták, hogy ebben a kérdésben az állásfoglalást a párt minden tagja fenntarthatja önmagának.

A 14. §.

Budapest, november 6.

Nyolc napi szünet után az osztrák képviselőház újra összeült és első olvasásban lotárgyalta a 14. §. módosítását, illetőleg eltörlése végett benyújtott indítványokat. Érdekes mindenesetre, hogy a szociáldemokrata Daszynski követelte az osztrák alkotmány e veszedelmes rendelkezésének eltörlését, míg az ugynevezett mérsékelt pártok hevesen gesztikuláltak ugyan a 14. §. ellen, de megelégedtek annak módosításával. A miniszterelnök a multra hivatkozva a mellett érvelt, hogy a 14. §-ra Ausztriában elengedhetlen szükség van és hiába hangoztatta, hogy ő azt alkalmazni nem fogja, a Ház egyhangulag a bizottsághoz utasította a szakasz módosítására vonatkozó indítványt, sőt megvölt a többség Daszynski radikális indítványához is, de kvalifikált többség bijnán azt elvetették.

Bécs, november 6.

A reichsrath mai ülésén a beérkezett iratok felolvasása után, amelyek közt van egy törvényjavaslat a párisi kiállításban való részvétel költségeinek 1½ millió forinttal való fölemelése tárgyában, a Ház áttér a napirendre, vagyis folytatja a 14. §. eltörlése, illetőleg revíziója tárgyában beadott sürgős indítvány tárgyalását.

Milewski (Lengyel) kijelenti, hogy a 14. §. jogosult alkalmazásának pontos megállapítása és alkalmazásának korlátozása sürgősen és feltétlenül szükséges. Az alkalmazás és jogosultság tekintetében fennálló nézeteltérés nagy politikai veszedelmet jelent.

Noschke hangsúlyozza, hogy a 14. §. alkalmazását ki kell küszöbölni, vagy legalább korlátozni. A Tnun-minisztérium jogát kezelte azt, hogy az által a parlament összes jogait elvonta. Az ifju-csehek azt várja szónok, hogy világos nyilatkozattal eleljelejtik azt a vételt, mely e Házban az ő embereik eljárása által az ő tervükre hártult. Sürgősen szükséges, hogy a kormány nyilant és lojálisan kijelentse, hogy nem akar soha sem arra az utra lépni, melyen a többi kormányok előtte jártak. A Ház élesen egyet ebben a kérdésben és az által bizonyítsa be a kormánynak, hogy a 14. §-szal már elég jogtalanság történt és az alkotmánnyal való visszaélésnek valahára véget kell vetni.

Gessmann (keresztény-szociális) azt mondja, hogy a 14. §. nagyon ártott Ausztria tekintélyének a külföld előtt. A 14. §-nak az osztrák-magyar kiigyezésre való alkalmazásával, Ausztriában mindenki, akinek megvan a hatalma, tehet amit akar. Kötelessége minden hazafinak a Magyarországgal való kiegyezés kérdésén ebben a Házban döntésre vinni. A kormány világosan és határozottan nyilatkozzék arról, hogy a kiegyezési törvények egyedül parlamenti uton jöjjenek létre. (Tetszés a keresztény-szocialista part padjain.)

Rölling képviselő beszédében szintén hozzájárul Kaiser indítványához.

Kiesewetter (szociáldemokrata) annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy Kaiser indítványa nem elégséges és ezért csatlakozik Dasinsky indítványához, amely röviden azt követeli, hogy a 14. §. egyáltalán kiküszöböltesse az alkotmányból.

Dr. Stranski (ifju-cseh) szintén azt mondja, hogy a 14. §. revíziója nem elegendő, hanem az egész alkotmányt kell revideálni, mert az egész alkotmány nem felel meg Ausztria népi modern igényeinek.

Gróf Clary miniszterelnök: — Az indítványok az érvényben levő alkotmányjog fontos kérdéseire vonatkoznak és ezért szükségesnek látja, hogy már most is röviden kifejtse a kormánynak e két indítvánnyal szemben elfoglalt álláspontját. Nincs kétség az iránt, hogy a szükségesrendeletek intézménye, mely nálunk a birodalmi képviselőretről szóló állami alaptörvény 14. §-ában foglaltatik, alkotmányunk fennállása alatt igen hasznosnak bizonyult számos esetben, ugymint az inség enyhítésére oly gyakran nyújtott állami segélyek alkalmával, a sürgős közérdekű munkák állami támogatásánál, valamint a közérdekű körül általában, különösen azonban a lakosság gazdasági jóléte érdekében. Minthogy tényleg el kell ismerni azt, hogy mindig fordulhatnak elő ujra ilyen esetek, melyekben a 14. §. eltörlése mellett alkotmányon alapon nem lehetne a szükséges gyorsasággal intézkedni: a kormány nem járulhat hozzá Dasinsky, Verkauf és Rieger képviselőnek indítványához, mely a birodalmi képviselőretről szóló állami alaptörvény 14. §-ának teljes eltörlését kívánja.

Pergelt, Kaiser, Schwegel, Lueger, Kink és társaik indítványát illetőleg, mely a 14. §. alkalmazását a valóságos szükség eseteire kívánja korlátozni, figyelemzet arra, hogy ez indítvány szövegéből nem lehet határozottsággal kivenni, mily terjedelemben szándékolatik a fennálló törvényes intézkedések módosítása. A kormány ezért föntartja magának, hogy amennyiben a t. Ház e kérdés további tárgyalását határozna el, a bizottságban ki fogja fejteni a kormány álláspontját.

A vitát erre bezárják.

A Ház elnöke elrendeli a szavazást *Dasinsky* indítványának sürgőssége felett; mivel azonban elnök nem tudja konstataálni azt, vajjon a Ház tagjainak kétharmada jelen van-e, ez *presidio* elrendeli a névszerinti szavazást, melynek eredménye az, hogy a sürgősséget elfogadják.

Az indítvány mellett szavazott az egész baloldal, a szociáldemokrata párt, az ifju-csehek, a délszlávok, ellene pedig a lengyelek és a katolikus néppárt.

Rövid hásszabály-vita után *Dasinsky* a 14. §. eltörlésére vonatkozó indítványát 277 képviselő távollétében elvetették, mert csak 167-en szavaztak mellette és 110-en ellene, így tehát a *minősített többség* nem éretett el. Kaisernek a 14. §. módosítására irányuló indítványának sürgősséget egyhangulag elfogadták és a megválasztandó 48 tagu bizottságot Kaiser indítványához képest utasították, hogy jelentését 14 nap alatt terjeszse elő.

Mindezek a jelenetek nagy zaj mellett folytak le. Végül *Wolff* képviselő szóla fel és panaszkodik, hogy az ő pártját a bizottsági választásoknál nem veszik tekintetbe. Ő szerinte egyáltalában nem kellene a bizottságba való beválasztást továbbra is oly negligáló módon végezni, mint most, hanem érdem és tehetség szerint kellene a képviselőket a bizottságokba beválasztani.

Az elnök elutasítja a közbenjárást és iránt és azt válaszolja, hogy nem tudja, vajjon tehetségesebbek-e a *Wolff*-pártbeli tagok mint a többi képviselők, mert ezek választják a bizottsági tagokat és nem az elnök.

Wolff: Kikérem magamnak az ilyen neveltelenséget! Elnök ur, magának tárgyilagosságnak kell lennie!

Az elnök berekeszt az ülést; a legközelebbi ülés szerdán lesz.

A beérkezett iratok közt van *Gessmann, Eichhorn* és társaik interpellációja a földmívelési és belügyi miniszterekhez a magyar-osztrák állategészségügyi egyezmény dolgában.

(Pártok és bizottságok.)

Prága, november 6.

Az összes cseh pártok képviselőinek tegnapi gyűlése tudomásul vette az alakítandó *nemzeti tanács* alapszabályait, melyeket az ifju-cseh képviselők terjesztettek elő. Az alapszabályokat az egyes pártok végrehajtó bizottságai elé terjesztik.

Bécs, november 6.

A csehek klubja, a német haladó- és a német néppárt, az alkotmányhü nagybirtokosság és a szociáldemokrata szövetség ma a Ház ülése előtt pártértekezletet tartottak.

A sajtóügyi bizottság elhatározta, hogy legközelebbi teljes ülésében a hírlapbályeg eltörléséről szóla törvényjavaslatot fogja tárgyalni.

(Zavargások.)

Brünn, november 6.

Kostelben tegnap vagy 500 ember tüntetni készült. A gödingi járási főnök, aki azonnal Kostelbe ment *katonai segélyvel*, helyreállította a rendet, a nélkül, hogy a katonaság közbelépett volna. A korcsmákat bezárták.

Gráo, november 6.

A *Grazer Montagsblatt* jelentése szerint *Nagenhofer* képviselő és *Puchas*, a *Grazer Volksblatt* főszerkesztője, midőn Hitzendorfból egy gyűlésről visszatérve, elhagyták a déli vasut pályaudvarát, nyílt utcán nagy tömeg által körülveve *teitleg megrámadtattak*, miután már Hitzendorfbán a gyűlés alkalmából heves jelenetek fejlődtek ki a konzervatívok és a szociáldemokraták közt.

Magyar-Hradisch, november 6.

Az elmúlt héten az itteni járásbírósg hét holleschauer excedens ügyében mondott ítéletet. Az egyiket hét napi, a többit 3-5 hónapi fogházra ítélte el a bíróság.

Prága, november 6.

Tegnap a Fehérhegyen vívott csatának évfordulóján Prága közelében, Breznóban népgyűlés volt, amely nagyon zajosan folyt le, úgy, hogy a rendőrség és a nagy számmal kivonult csendőrség kénytelen volt a gyűlést szétbontani. Erre a körülbelül nyolceszáz emberből álló tömeg zárt sorokban Prágába akart indulni, de a Hradsin környékén *nagyszámu katonaság* volt föállítva, amely a tüntetőket szétverte.

A háború.

Budapest, november 6.

Ladysmith körül változatlan a helyzet. Az a körülmény, hogy Buller főhadvezér galamb-posta útján kap értesítést a Ladysmithben és környékén folyó dolgokról, azt bizonyítja, hogy a városnak dél felé való körülzárása teljes; az pedig, hogy a boerok Ladysmithet és Colensot egyszerre bombázták, azt mutatja, hogy elegendő haderejük van arra, hogy kétfelé is harcöljanak, noha különben Joubert tábornoknak az angolokkal szemben az a jelentékeny stratégiai fölénye van, hogy mindig haderejének az összetartását, koncentrációját tartja szem előtt. Mindezek a hírek és mások, amelyek Ladysmithből és Colensóból érkeztek, e hó 2-ről és 3-ról valók, s ha azt vesszük is ki belőlük, hogy az ostromlók és körülzártak közt váltakozó szerencsével folyt a csatározás: azt nem tudhatjuk, hogy három nap óta nem történt-e már meg a döntés.

A boerok szerencsés hadviseléséről szól az a hír is, amely azt jelenti, hogy az Oranje délnyugati sarkánál levő *Colesberg*-et a boerok elfoglalták. Colesberg a nagy Midland-vasut vonalán és stratégiai értéke annyiban van, hogy az oranjei hársaroktól a legrovidebb utat nyitja meg a tengerhez, Port-Elisabethhez, 400 kilométer hosszúságban. A vasut ott szeli át a nagy Oranje-folyót, amelyen az 1340 láb hosszúságú Norvalhid és az 1690 láb hosszúságú vasuti híd vezet keresztül. Ezen a hidon vonultak át a boerok és szállták meg Colesberget.

Mai tudósításaink a következők:

Harcok Ladysmith körül.

London, november 6.

A hadügyi hivatal táviratot kapott Buller tábornoktól, amely Ladysmithből e hónap 3-ikán galambostával küldött üzenet tartalmaz, amely szerint előtte való nap *French* tábornok lovassággal és tábortűzérrel kivonult s a boerokra hatással tűzelt. Angol részről nem volt veszteség. *Joubert* tábornok egy tisztet és kilenc sebesült foglalt, akikért nyolc boert adtak ki, meg csak ennyi embernek az állapota engedte meg az elszállítást. *Brocklehorn* tábornok ma Ladysmithtől délnyugatra tábortűzérrel és lovassággal megtámadta az ellenséget. Az ütközet több órán át tartott. Angol részről csekély a veszteség. A várost tegnap és ma reggel egyre bombázták. Sok gránát a városba esett. A csapatok jó egészségben vannak; a sebesültek állapota is kielégítő.

London, november 6.

Ladysmith, noha a boerok teljesen körülzárták, Durbanban mégis összeköttetésben van postagalambokkal küldött táviratok révén. Az utolsó jelentések szerdán érkeztek Buller tábornokhoz Fokvárosba, aki tovább küldötte azokat Londonba.

Azt a Reuter-jelentést, hogy az angol sereg elfoglalta a boerok táborát, nem erősítették meg.

Estlourt, november 6.

A boerok folytatják Ladysmith bombázását, de kevés kárt tesznek. A hajlóvegeknek sikerült a boerok negyven főt és a Hepworth dombon szétrombolni. Az angol lovasság tegnap déli irányban tett földerítő útja alkalmával megtámadta az ellenséget s nagy veszteséget okozott neki.

London, november 6.

A reggeli lapok jelentik Ladysmithből e hónap 3-ról: A boerok tábora ellen Besters mellett intézett támadás alkalmával a boerok végre is számos halott és sebesült hátrahagyásával megjutottak. Az angol gránátok hatása borzasztó volt. Az egész tábor a készletekkel együtt az angolok kezébe jutott.

A *Times*-nak jelentik Pietermaritzburgból e hónap 3-ról: Itteni afrikanderek azt a hírt kapták, hogy 2-án Ladysmith és Colenso mellett véres ütközet volt, melyben sok boer, köztük az itteni afrikanderek számos rokona elesett. Pietermaritzburg angol lakói eddig mitsem tudnak az ütközetről.

London, november 6.

A csütörtöki hareról a következő, nyilván tulzott távirat érkezett, amelyet Ladysmithben csütörtökön délután 2 óra 45 perckor adtak föl: *White* tábornok elérte ma célját, azaz elfoglalta a boeroknak a *Bestershill* alatt föltámasztott új táborát. A kiküldött csapatok lancerekből, huszárokból, natáli karabélyosokból és natáli rifekből állottak. Ezek a csapatok nagyon korán indultak

el s egyúttal tábortüzeket is kiküldtek, amelyek az ellenséges táborral szemben jó állást foglaltak el. Az előkészítő mozdulatokat *French* tábornok vezetésével jó eredménnyel hajtották végre s úgy látszik, hogy jóval előbb került az ellenségek lövés távolságába, mielőtt a boerok még csak gyanították is, hogy mi készül ellenük, a helyzet tíz és fél órakor már meglehetősen világosan ki volt fejlődve.

Joubert főhadereje a várostól keletre két pozícióban állott. Miközben már most a mi tengerészeti ágyuink a boer negyvenfontosokat és a mi nehéz tábortüzekünk a dombon lovó boer tüzeket foglalkoztatták, azalatt nyugaton a mi tábortüzeink a lovasságot és a gyalogságot támogatták. Az ellenség két főpozíciójának tüzele elhallgattatott, de a szünet közben egyszerre ágyutüzelés hallatszott *Bestershill* felől s csakhamar dél felől is, amiből azt kellett következtetni, hogy *Colenso* körül történt valami.

A *Bestershillen* levő boer tábor igen nagy volt s a boerok szokása szerint kocsiakkal volt körülvéve. Ezenkívül a domb igen jól volt megerősítve s ágyuikkal bőségesen volt felszerelve. Embereink egy golyót a másik után röptettek a boerok táborába s aránylag nagyon rövid idő alatt negyvenkét brit ágyugolyó pusztított az ellenség soraiban. Golyóink hatása oly borzasztó volt, hogy a boerokat valószínűleg pánik fogta el. Ekkor a mi lovasságunk egyszerre rohamot intézett a boer tábor ellen s ellenállhatatlan erővel maga előtt kergette az ellenséges katonákat. Az egész tábor a miénk lett. Győzelmünk teljes volt.

London gyászban.

London, november 6.

Az egyedüli hivatalos közlések most csak az elesettek listái, amelyek végtelen szomorú sorban mind nagyobb veszteségeket lepleznek le. A hadügyi minisztérium épülete előtt aggódva nézik ezeket az emberek. A jegyzékekhez tolongók soraiban uralkodó kínos csendet csak időnkint szakítja felbe egy-egy fölkiáltás, amikor valamegy szeretett nevet fedezett fel valaki. A sirva távozóknak a többiek tisztelettel engednek helyet, vagy egy-egy ájulkozó nő távolítanak el gondosan. A hadügyi minisztérium most kívül-belül a gyász és szomorúság helye.

London, november 6.

A nép hangulata itt mind komolyabbá válik. Majd mindenkinek van hozzá tartozója vagy barátja, akinek a háborúba kell mennie. A miliciek behívása egyedül Londonban 6000 embert sújt minden társadalmi rétegből. Az üzletek érzik a hiányt és folyton gyarapodik az asszonyok és gyermekek száma, aki kenyérkeresőjüket vesztik el, és remélve néznek a közeledő tél elé. A csapatokkal zsufozásig megtöltött vonatok közé asszonyok tolongnak gyermekeikkel, mivel sok angol katona házas. Amint a vonat elindul, szivszaggató üdvözlések és jajveszkelő gyermekhangok hallhatók. A legvénebb vasúti hivatalnokok is elfordulnak, hogy ne legyenek tanúi e jeleneteknek. A minisztériumok és a lapok kétségbeesetten erőlködnek, hogy az elkeseredett hangulatot csillapítsák. A közeledő vihar jelei azonban már mutatkoznak.

(Mafeking sorsa.)

Fokváros, november 6.

Mafekingi jelentések szerint a boerok Pretóriából nagy lövegeket hoztak és Mafekingtől hét mérföldnyire állították föl s eddig tizenhat lövést tettek, melyek közül csak egy találta a várost. A helyőrség teljesen séretlen s nem tart attól, hogy hátulról megtámadják.

(Uj csapatok.)

London, november 6.

A Reuter ügynökség-nek jelentik Durbanból e hónap 2-áról: Önkénteseket toboroznak egy ezer emberből álló új gyalogezred alakítására. Az ezredet a rendes hadsereg tisztjei fogják vezetni. Hivatalos megállapítás szerint *Carleton* ezredes csapatának vesztesége Ladysmith mellett 843 hiányzó, 42 halott és 150 sebesült. Ezer ember, aki megmenekült, megérkezett Ladysmithbe.

London, november 6.

A *Kiödancastle*, a legnagyobb angol szállítóhajó, háromezer katonával, továbbá gyorsan tüzelő ágyuikkal, hadi léghajókkal, lövő anyaggal és hadihidakkal Southamptonból elindult Afrikába.

(A külföld.)

Pétervár, november 6.

Oroszországban mind több és több hang emelkedik arra nézve, hogy Angliának jelenlegi zavarát föl kell használni. Így a *Petersburgszkija Vjedomosztü* föl-szóltja az orosz kormányt, hogy a mostani kedvező pillanatot használja föl és szerezze megabander-abbasi kikötőt a Perzsa-öbölben ugyanolyan föltételek mellett.

mint ahogy Port-Arturt megszerezte. Perzsa részéről nem igen lesz akadály, mivel ott nagy szükség van pénzre; ha Oroszország most késedelmeskedik, Anglia a transvaali kérdés elintézése után azonnal rajta lesz, hogy a Perzsa-öbölben valami értékes kikötőt szerezzen.

HIREK.

Budapest, november 6.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Október 31-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról íckejeikről gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hírek. Dr. *Wekerle* Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke szabadságidejét kitöltvén, újból átvette a közigazgatási bíróság vezetését. — Dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter e heti audienciáját csütörtökön délelőtt tíz órakor tartja. — Gróf *Szapáry* Gyula tegnap Taksonyról több napi tartózkodásra a fővárosba érkezett. — Gróf *Welsersheimb*, a külügyminisztérium első osztályfőnöke, megkezdte ideai szabadságát, amely január elejéig fog tartani.

— Az udvar Budapestben. A királyi palotában ma általános kihallgatás volt. Ő felsége ma reggel hét órakor jött Gödöllőről külön udvari vonaton a fővárosba. Gróf *Paar* főhadsegéd kísérte. Nyolc órakor mise volt az ideiglenes udvari kaplóknál, mire a király néhány pillanatra a várudvarban tartó építkezést nézte. Az udvar most már ugyszólván teljesen kész, csak a kapu mellett levő Zsigmond-kápolnában és az épületbe vezető régi nagy kapu alján s az ezzel kapcsolatos oszloposarnokon dolgoznak. A kápolna rendkívül díszes lesz, falait és mennyezetét gyönyörű freskók ékesítik. Nem rég helyezték el az öt óriási festett üvegablakot. Mindegyik magyar szentet ábrázol: Szent Istvánt, Szent Imre herceget, Szent Lászlót, Szent Erzsébetet és Szent Margitot. A kápolna már tele van állványokkal s itt talán mégis télen elart a munka. A nagy kapualját és a főterembe vezető oszloposarnokot újra márványozzák, újra festik s itt is huzamos ideig dolgoznak még. Azután a dolgozó szobájába ment a király, ahol tíz óráig foglalatkoskodott. Ekkor kezdődött az általános kihallgatás. Audiencián voltak a többiek között:

Gróf Andrássy Aladár főkamarmester, gróf Szapáry István, Erdély Sándor, Pável Mihály püspök, Fiedler Ferenc, Schwitzer Lajos és Schmidt Mór tábornaszernagyok, belső titkos tanácsosok, Dessewffy Aurél v. b. t. együttesen Lukács Antal főrendiházi taggal, Forster Gyula miniszteri tanácsossal és Tibanyi Béla igazgatóval, Ficzák Gyula püspök, Panatovskij József, Láner Viktor, Zurna Károly, Szakonyi Gusztáv, Pokorny Károly és báró Heider-Egereg reg. dkivüli követ altábornagyok, Bujanovich Sándor udvari tanácsos; továbbá gróf Hadik Miksa követségi titkár, Jekelfalussy Lajos és Bonovitziny Gyula altábornagyok, Halassy Pál vezérőrnagy, báró Nopcsa Elek és báró Ambrózy Béla kamarások; Radanovich Henrik, Schrutek Károly és lovag Schiess Ferenc követ vezérőrnagyok, Kiss Zsigmond, Ecksensberger György, Dunst Károly, Bodnár István, Nagy Gyula és Gyöző, Spruny Ignác és Tamássy Béla ezredesek, Wessely Károly és Schuster Ferenc al-ezredesek, Bartha János vezértörzsorvos, Hübler Ede, Kraus Bódog és Zerbess Péter főtörzsorvosok, Kadár István állami számvevőszeki tanácsos, Thornton-Convey angol főkonzil, Pethő János főpostaiszágató, Szabó Károly fővárosi tanácsos, Nemeth János apát, Krassy Bódog és Katinsky Gyula kanonokok, Pathy László prépost, Gruz László tábortüzelő, Kakuja János tanfelügyelő, dr. Erdélyi Lajos tanár, Révy Ferenc kórházigazgató, hat nyugdíjért, kegydíjért s más efféléért folyamodó özvegy-asszony, végül három gyári munkásember.

Délután 5 órakor a budai királyi várakban 28 teretűk udvari ebéd volt, amelyen ő felségén kívül résztvettek: Forinyák lovassági tábornok, Klobucsár és báró Lederer altábornagyok, Valentics, Potiorek és Fiala vezérőrnagyok, Agoston, Taxis báró, Khittl, Algya, Gaál Halbhuber báró, Magyar és Rizzardini ezredesek, Micskey és Pap ezredes-nadírak, dr. Bartha vezértörzsorvos, dr. Jeggler és dr. Nuss főtörzsorvosok, továbbá Paar gróf lovassági tábornok, főhadsegéd, gróf Apponyi Lajos magyarországi udvarnag, Dietrichstein herceg ezredes, szarnysegéd, König udvari tanácsos, Korbusz Örnagy, Arenstorff kapitány, a parancsörtszt és az érparancsnok.

Később ő felsége kihajtatott a keleti pályaudvarra s ott bevárva *Gizella* főhercegnő megérkezését, vele együtt külön udvari vonaton Gödöllőre utazott.

— Erzsébet királyné emléke. Erzsébet királyné emlékére november 19-én, a királyné egykori névnapján, az idén is különféle gyásznappeleket tartanak az országban és a fővárosban. A főudvarmesteri hivatal intézkedéséből ezáltal nem tartanak hivatalos gyászintenziteltetelt a budavári koronázó Mátyástemplomban. November 19-én, vasárnap délelőtt ünnepi mise lesz, amelyen *Vasváry* Kolos biboros hercegprímás pontifikál a királyné menyasszonyi

ruhájából készült mise-öltönyben. Az ünnepi gyász-istentisztelet, amelyet az Örökimádás templom-bizottsága rendez, november 18-án, szombaton délelőtt lesz a belvárosi egyetemi templomban. A misét Csáska György kalocsai érsek mondja.

— **Évről-évre kevesebb az orvos.** Az orvos hivatása gyönyörű, de az orvos kenere bizonytalan s itt-ott ki se jár belőle még annyi se, amivel jóllakhatnék a doktor ur, aki pedig sok osztendei munkát s igazi komoly tanulással jutott a diplomájához. Némely járásokban, hivatalos orvosi állásokban meg a fővárosban, ahol betegsegélyező pénztárak és mindenféle segítő-egyesületek egyszerűen az orvos tudásának megszerzésére vannak alapítva — egyszerűen nevésséges az, hogy hogyan fizetik meg az orvost. Nagyobb proletariátus talán egyik pályán sincs, mint ezen, s most már annyira nyilvánvaló ez az állapot, hogy a fiatalság nem is igen mer megpróbálkozni avval a szerencséjéért, hogy ezen a pályán biztosítson magának jövőt.

Minden bizonyítgatásnál világosabban beszélnek a számok. Ime egy oszlop belőlük:

Első éves orvostanhallgatók beiratkozott:

1890—91-ben:	219
1891—92-ben:	166
1892—93-ban:	177
1893—94-ben:	187
1894—95-ben:	170
1895—96-ban:	150
1896—97-ben:	111
1897—98-ban:	131
1898—99-ben:	126
1899—1900-ban:	117

Az összes orvosnövendékek száma 1892-ben ezernyvenhat volt. Az idén pedig ötszázharminc. Tehát majdnem félfannyi orvost nevel most az egyetem, mint amennyit tíz-tizenöt évvel kibocsátott az életbe, a nélkül, hogy ekzsizenciát tudott volna biztosítani nekik. Ez egészségesebb állapot.

— **Gromon államtitkár jubileuma.** E hó 10-én lesz tizenöt esztendeje annak, hogy Gromon Dezső a honvédelmi minisztérium államtitkára lett. A minisztérium tisztviselői ünnepélyesen üdvözölni fogják a jubiléus államtitkár, aki általában rokonszenves és kedvelt alakja közéletünknek.

— **Budapest — nem létezik.** Külföldről pírítanak rá a fővárosra a hanyagságáért. Nápoly polgármestere levelet írt Budapest polgármesterének, amiben azt mondja, hogy minden fővárosból pontosan megkapja a statisztikai adatokat, csupán Budapest az, amelyik rendetlen. Az augusztusi kimutatás most jutott el Nápolyba fölünk, esekély két hónappal azután, hogy lezárták annak a hónapnak a statisztikáját. Azt is mondja, hogy ha tovább is így megy a dolog, kénytelenek lesznek a kimutatásokból törölni Budapestet. — Ez a nápolyi panasz bizonyára nem az egyetlen. Budapest egyáltalában nem törődik azzal, hogy az öt megillető méltóságra vergődjék a külföldön. Szídnak, lenéznek bennünket — s végül kihagyják a fővárosok listájából, amint hogy meg is érdemeljük, hogy ne létezzünk, ha ilyen minimális figyelmet se tanusítunk — magunk iránt. Ilyenformán könnyű Bécsnek a birodalom fővárosává lenni a külföldön, ahol amugy is teljesen tájékozatlanok a mi közjogi dolgainkkal szemben.

— **A mai tüntetés.** Alig ötven fiatalember szánta ma megint rá magát a Hier ellen való tüntetésre. A központi egyetemről a Kerepesi-úton át az Ugron-párt József-köruton levő helyisége elé vonultak, utközben hazafias nótákat énekeltek. A rendőrség nyugodtan viselkedett a tüntetőkkel szemben mindaddig, amíg a turbulens elemek föllükkeredését nem látta, — a Baross-utca táján aztán szétoszlatta a kis csapatot. Letartóztatás nem történt.

— **Walsin-Esterházyt elítélték.** Ma volt Párisban annak a párnek a tárgyalása, amelyet Walsin-Esterházy ellen a fivére, Keresztély indított, mert a hírhedt örnagy öt 32,000 frankkal becsapta. A Mayer-Maurét párba után ugyan, amelyben Walsin-Esterházy a segédje volt a zsidó Mayernek, azt írta a jóles örnagy Keresztélynek, hogy megismerkedett Rothschilddal s módjában van értékpapírokat magas kamatokra elhelyezni a bankházában. Keresztély lépre ment és küldött is 32,000 frankot. Természetesen a pénz sohasem látta. A törvényszék in contumaciam három évi börtönrre és a 32,000 frank megfizetésére ítélte Walsin-Esterházyt.

— **Tűz egy színházban.** Az altónai színházban, mint tudósítónk Berlinből táviratozza, ma előadás közben egy borseszőlámpától tűz támadt. A közönség eszeveszettezen menekült a nézőtérrel. A tüzőltök és a színház hamarosan eloltották a tüzet, aztán folytatták az előadást.

— **Tanuljanak magyarul a tótok.** A tótok nagy elszegényedésnek és a tömeges kivándorlásnak az a legfőbb oka, hogy a nép idegenkedik a magyar nyelvtől, vagy ha nem idegenkedik, hát képtelen megtanulni, mert messze mindenfelé csak a maga népevel érintkezik. Ilyenformán nem tud magának pozíciót biztosítani itthon, mivelhogy Magyarország viszont tótul nem tud. — Ezt nem mi mondjuk, hanem Ivánkovics János, a rozsnói püspök. S nemesak beszél Ivánkovics erről a fontos kérdéstről, hanem dolgozik is benne. Körlevelet küldött az összes megyéjebeli lelkészeknek, amiben elrendeli, hogy az iskolákban a legnagyobb gondot tanítsák a magyar nyelvet. S hogy aztán rögtön ki ne menjen a legény meg a leány fejéből a magyar szó, dalos- és olvasókönyvek szervezésére hívja föl a papokat. Persze magyarul dalolnának és olvasnának ezekben a körökben.

— **A csehországi ellenőrző szemlék.** Frágából táviratozzák nekünk: A csehországi Policska városban a mai ellenőrző szemle alkalmával a polgármester nem engedte, hogy az ulánus-száznak a lovai, a rend fenntartására érkezett oda, a várostól kapjanak abrakot és hogy a városi istállóknak helyezék el őket. Erre a kerületi főnök az udvari majorságokban adott állást a lovaknak. A kerületi főnök magához rendelte és kérdőre vonta a polgármestert, akit különben azzal is gyanúsítottak, hogy a lakosságot biztatta, hogy az ellenőrző szemle idején énekeljen hazafias dalokat. A polgármester nem tagadta, hogy a kincstári lovaknak nem adott helyet, de tiltakozott az ellen, mintha törvényellenes tüntetésre bujatta volna föl a lakosságot. A kerületi főnök vizsgálatot rendelt el a polgármester ellen. Ugyanott történt, hogy az ellenőrző szemle megtartására kirendelt főhadnagynak sehol sem adtak lakást.

— **Ivánovici.** Néhány rövid sorban mi is jelentéket már, hogy az egész világot bejáró *Dunárikeringő* szerzője, *Ivánovici* meghalt. Körülbelül tíz éve, hogy ez a mélabus keringője megjelent s akkor nem volt országszerte muzsikális ember, aki nem énekelte, vagy játszotta volna. A szerző neve után ítélve akkor azt hitte mindenki, hogy román ember és igen sokan érezni is vélték dalában a román motívumokat. Csak kevesen tudták, hogy tősgyökeres magyar ember, honvédfőorvos *Székesfehérvárott* s az igazi neve *Dr. Greizinger Iván*. Ez a nagy sikere se csábitotta arra, hogy nevét ismertté tegye a zene világában. Nagyon, talán túlságosan szerény ember volt, s azontul is különféle álnevek alatt adta ki műveit. Írt két misét, amelyeket állandóan játszanak budapesti templomokban, számos egyéb egyházi zenedarabot, több vonósnyest, harminc műdalt, sok táncdarabot és hetven magyar nótát. A keringőket *Ivánovici*, a magyar dalokat *Ivánfi*, a táncdarabokat *Yvon*, a vonósnyesteket *Ivánovics* néven adta ki. A zenét *Volkmann* Róbertől tanulta, akinek kedves tanítványa volt. Aki ismerik, azt mondják, hogy ritka technikával és intelligenciával játszott hegedűn. Ezek óta segédorvos volt a budapesti Rökus-kórházban, s csak nemrégiben ment haza szülővárosába, Székesfehérvárra — meghalni. Nagy zenei hagyaték maradt utána. Nagy hegedűiskoláját most adja ki egy párisi cég francia, angol és német nyelven. Egyéb hátrahagyott munkái: magyar ábrándok, *százhatvanöt* hegedűátírat, *kétszázöt* koncert-átírat két hegedűre, számos dal, klasszikus zenedarab.

— **Érdekes eljegyzés.** Berlinből írják, hogy az ottani kínai követség attaséja *Yang Cheng* eljegyezte néhai Schirmer Gottfried főkörmánytanácsos leányát. *Yang-Cheng* Kanton egyik legelőkelőbb családjából való és atyja tábornok volt. A fiatal attasé szóban és írásban tökéletesen bírja a német nyelvet és akik ismerik, kifogástalan gentlemannak tartják.

— **Halálozás.** *Hanzély* János, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium számvétségének nyugalmazott igazgatója, 78 éves korában meghalt Budapesten. Az elhunytak neve ösmeretes a közoktatás terén működött előtt, mert tevékeny részese volt Magyarország kulturális fejlesztésének. *Hanzély* nemcsak a maga szorosán vett szakmájában volt kiváló, de mint pedagógus is elsőrendű kapacitás volt, úgy, hogy mind ama nagy reform létesítésében, mely Trefort nevéhez fűződik, a miniszter az ő tudására és vasszorgalmára támaszkodott. Az orvosi egyetem reformálása, a klinikák fölépitése, de különösen a tanítóképzés megteremtése körül hervadtatlan érdemei voltak. Vasárnap délután temették el várbeli lakásáról nagy részvétellel. A temetésen a kultuszminisztériumtól *Molnár* Viktor miniszteri tanácsos képviselte, a számvétség pedig testületileg jelent meg. Ott volt a temetésen *Forinyák* Gyula lovassági tábornok, *Kossuthányi* Géza kir. táblai bíró, számos miniszteri tisztviselő stb. Az elhunytban, kit özvegye, két fia s nevelt leánya irat, *Keleti* Gusztáv képzőművészeti igazgató sógorát gyászolja.

Dr. *Kern* Tivadar fővárosi ügyvéd, a magyar jogászvilág egyik kitűnője ma délelőtt másfél évi szenvedés után meghalt. A boldogult, aki a szakirodalom terén is kiváló munkásságot fejtett ki, nagy tudásával, pártatlan jellemével és szíves modorával kivívta kartársainak és a bírói köröknek tisztelőit. Négy év előtt megjelent az örökösödési jogról szóló nagy munkájának első kötete. Fájdalom, e nagyértékű művének befejezésében meggátolta a halál. Negyvennyolc évet élt.

Id. *Maisner* Nándor, szabadkai városi bizottsági tag, negyvennyolcas hónapig folyó hó 5-ikén hetvennégy éves korában hirtelen elhunyt. Halálát kiterjedt család gyászolja.

— **A délarski expedíció.** *Antwerpenből* táviratozzák: Az *Adrien de Gerlache* vezetésével álló délarski expedíció ideérkezett és ünnepes fogadásban részesült. A kikötőbe érkeztek a *Belgia* összekötött egy másik hajóval, mely alkalommal a *Belgia* nagy árbcának egyik vitorlarudját elvesztette.

— **Virágosan a háboruba.** Azt a hóbort, amelyet erőkij teljes megfeszítésével vívnak Dél-Afrikában a boerok az angolokkal, remegő szívvel nézik európai fajrokonai, a hollandiak. A hatalmas Anglia szomszédsága csöppet sem zavarja abban, hogy a boerok iránt érzett nagy szeretetükkel tüntessenek. Egy ily megindító tüntetés folyt le Amsterdamban. Ott a főiskolán három fiatal boer tanult, az egyik *Reitz*, a transvaali államtitkár fia, a másik *Pretorius*, a nagy boer vezér unokája, a harmadik *Dutoit*, egy történeti nevezetességű család fia. Mikor a háború kitört, a három fiatal ember hazájába indult, hogy fegyvert kössön. Amsterdamban vettek búcsút Európától, az egész egyetemi ifjúság és a tandíri kar kikísérte őket a hajóhoz. A három fiatal embert valószínűleg elárasztotta vírággal az utcán összetolult nép, a diákok pedig födetlen fölvel nemezt dalokat énekeltek. Így ment a három fiatal boer a háboruba.

— **Matiné E. Kovács Gyula árvái járára.** Kollzvárról telegrafálják: A Kovács Gyula árvái járára rendezett matiné nagyszerűen sikerült. A megnyitó beszédét *Janovits* Jenő mondta. Az énekkar előadása után *Fai* Szeréna E. Kovács Gyula egy versét szavalta. *Bartók* Lajos Apotheozisát *Tompa* Kálmán adta elő óriási hatással. *Szekely* Irén operáriát énekel, *Szász* Gerő alkalmi ódája után az ünnepi beszédet dr. *Dési* Géza ügyvéd, a Szigligeti-társaság képviselője mondta. Azután *Szekely* Irén E. Kovács Gyula népdalaiból énekel. Az ifjúság nevében *Sárkány*, az egyetemi kör elnöke beszélt híkesen. *Baró* Lina érzelmes szavata után *Kassai* Károly baritonista E. Kovács Gyula hattyudalát énekelte el zenekísérettel. A jótékony célra 600 ft tiszta jövedelem maradt.

— **Mindenki a maga portáján söpörjön.** Itt nem azon van a hangsúly, hogy — a maga portáján, hanem azon, hogy: söpörjön. A mi kis hivatalaink a fővárosnál tudniillik minden esekélyesen összevesznek s ezeknek az apró esetpátéknak során jutottunk el a söpréshez. A köz-tisztasági hivatal azt mondja, hogy neki mindegy, hogy térdig érő piszok van a vásárcsarnokokban vagy csak bokáig ér a szemét, a vásárigazgatóság erre azzal tromfol, hogy ő se sokat bánja. S ezen elüzengettek levelekben egymásnak egy rizsma papírt, míg végre igazságot tett közöttük a tanács, kimondván, hogy a maga portáján, tudniillik a Károly kaszányabeli fedett csarnokában a vásárigazgatóság köteles söpörni. Ilyenformán most már az illetékes kézbe került a seprényél.

— **Alsópán-választás.** Háromszékvármegye törvényhatósági bizottsága a Gábor Péter halálával megüresedett alsópáni székbe *Szentiványi* Miklós főjegyzőt választotta. Az így megüresedett főjegyzői állásba *Fajna* Miklós sepsi járási főszolgabíró emelte a vármegye bizalma.

— **Nagy Vince sremléke.** A kartársi szellem szép jelét mutatta a földmívelésügyi minisztérium tisztikara azzal, hogy tavaly elhalt főtitviselőjének, *Nagy* Vince országos tejjgazdasági felügyelő hamvai fölé díszes emlékkövét emelt. Az emlékkő felavatása ma délután fél 4 órakor folyt le ünnepélyesen, a Kerepesi-úti temetőben. A földmívelésügyi minisztérium részéről jelen voltak: *Kiss* Pál államtitkár, *Tornay* Béla miniszteri tanácsos, *Zsedényi* Béla miniszteri titkár, *Purkner* János állattenyésztési főfelügyelő, *Gedeon* Mihály osztálytanácsos, *Baranyai* Ödön gazdasági felügyelő és *Sierbán* János, az elhunyt hivatali útda. A felavatáson az Othon örök és hírlapírók köre, melynek az elhunyt tagja volt, *Pósa* Lajos, *Rákosi* Viktorral és *Strauss* Adolfal képviseltette magát. A minisztérium nevében *Sierbán* János tartott megható szép beszédet, míg az Othon részéről *Pósa* Lajos beszélt mély hatással.

— **A tanítók házának megnyitása.** A tanítók házat november 19-én, árpádházi szent Erzsébet napján nyitják meg és avatják fel ünnepélyesen. A megnyitásra küldöttségileg hívják meg *Walliscs* Gyula közoktatásügyi minisztert, aki esütőökön délután 4 órakor fogadja az Eötvös-alap küldöttségét.

KÁVÉ és TEA

4 1/2 kgr. Honduras, v. gyöngy 6.30 1 csinos próba doboz — 35 Bérmentve utánvétellel, vagy a pénz előle.
4 1/2 kgr. Mocca v. Jáva ... 6.25 1kgr. Souchongtea ... 3—5 ges beküldése mellett, ha a megrendelés
1 kgr. Mandarin vegyített tea 6.— 1 kgr. Jardinetto ... 1.50 (vegyesen is) 4 1/2 kg máll nem kevesebb.

NÉMETH VIKTOR
Budapest,
VIII., József-körút 44. sz.

Féltékenykedő flották. *Konstantinápolyból* táviratozzák: A várva-várt francia hajóraj egyelőre nem érkezik a Dardanellákba. Nagy csendben ugyanis megállapodás történt, hogy *Fournier* francia tengernagy és *Szeremetiev* orosz tengernagy két-két hadihajóval egyidejűleg érkeznek Konstantinápolyba, a szultán üdvözlésére. Amint az angol nagykövetség erről értesült, *O'Connor* nagykövet közölte a szultánnal, hogy ez esetben azonnal egy angol hajóraj kiküldéséről kell sürögnyömbölnie, hogy egy, esetleg két angol admirális ugyanazt az udvariassági akaszt teljesítse. A porta erre megkérte *Constans* francia nagykövetet, hogy *Fournier* admirális megérkezését odázza el. Így aztán az orosz tengernagy is csak *privátim* érkezett ide, míg a francia hajóraj Beirutba ment.

Az öreg honvédek dolgai. Az 1848/49-es honvédegyetlek országos központi bizottsága ma délután 5 órakor ülést tartott báró *Podmaniczky* Frigyes elnöke alatt. *Mikár* Zsigmond titkár jelentést tett az utolsó ülés óta elhalt bajtársokról, nevezetesen *Jehelfalussy* Lajos nyugalmazott államtitkár, volt honvédszázadosról, *Komáromy* László királyi tanácsos, vármegyei alispán, hadnagyról, *Batizfaluy* Soma gimnáziumi igazgató, főhadnagyról és *Urányi* Imre föld-birtokos, országgyűlési képviselőről. Azután a jász-sági honvédegyetlek az igazolások és nyugdíjazások tárgyában emelt panaszát tárgyalta a bizottság, s elhatározta, hogy felterjeszti a miniszterelnökséghez. Az országos honvédegyület november 15-én tartják meg az új városába nagy tanácsstermében.

Házasság. *Zpiernovszky* Fülöp m. kir. államas-vasuti főmérnök eljegyezte *Kladivok* Irma kisasszonyt, *Kladivok* Vilmos tanár és begedülművész nővérét. *Faragó* József, az országzserte ismert és kedvelt, nagytehetségű karrikatura-rajzoló eljegyezte *Hirschler* Viola kisasszonyt, özv. *Hirschler* Henrikné leányát.

Öngyilkos államasvasuti ellenőr. A magyar királyi államasvasutak igazgatóságának *Andrássy*-ut 73-75. szám alatt levő palotájában ma délután fél kettőkor *Schmidt* János államasvasuti ellenőr hivatalos helyiségében halántékot lötte magát. Az életuntat a mentők eszméletlen állapotban, haldoakolva vitték a Rókus-kórházba, ahol ma este 9 órakor *kiszemvedett*. A szerencsétlen főhivatalnok a kiadás ellenőrzési szakosztály B II. b) ügyosztályához volt beosztva. A szakosztály helyisége a palota udvar felé eső részének első emeletén van. Az ügyosztály élén *Harmos* Béla felügyelő áll, mellette a 48. számú szobában dolgozott *Schmidt* János ellenőr, a szobában dolgozott még *Pászthory* Dénes és *Tusák* Arnold hivatalnokok is. *Schmidt* János már régebbi idő óta állott az államasvasutak szolgálatában. Rokonszenves, jókedvű ember volt, akit hivatalnok-társai nagyon kedveltek. Már évek óta *Ujpesten* lakott a feleségével és hat gyermekével a Csokonai-utca 12-ik számú házában, amelynek ő volt tulajdonosa. Ma reggel, amikor bement hivatalába, szokatlanul komoly volt. A délelőtt folyamán ismételtén értekezett *Harmos* Béla felügyelővel. Délben fél egy óra tájban az ügyosztály vezetőjétől jött ki, és azután asztalához ült. Körülbelül egy óra hosszat dolgozott, amikor egyszerre csöndesen leült a szoba sarkába. Fejét a falhoz támasztotta, jobb kezével óvatosan kivette zsebéből revolverét és szorosan halántékához szoritva elsütötte. A fegyverdörrenésre ijedten ugrottak fel a helyiségben dolgozó hivatalnokok és elrémülve látták *Schmidt* a sarokban, amint fejéből patakzik a vér. Hangos kiáltással futottak ki a folyosóra és a borzalmas eset híre hamarosan elterjedt az épületben. A már hazafelé készülő hivatalnokok összefutottak a szerencsétlenség színhelyén. Csakhamar megjelentek a mentők és a rendőrség kiküldöttje is. A mentők megállapították, hogy a golyó a jobb halántékán behatolva átfúrta agyvelejét és a baloldalon kilépve a falban akadott meg. A mentők a feltétlenül halálos sebet bekötötték és a szerencsétlen embert haldoakolva a Rókus-kórházba vitték. Este 9 órakor *Schmidt* meghalt. A boldogtalan ember azért lett öngyilkos, mert semmi reménye sem volt arra, hogy hivatalában még valaha is előléptetik. Két éve ugyanis az államasvasut igazgatósága kiadott egy rendeletet, amely az ellenőrnél magasabb hivatalnokok állását olyan kvalifikációhoz köti, amellyel ő nem rendelkezett. Ez a rendelet sok gondot okozott *Schmidt*nek, feleségének is gyakran panaszkodott, hogy ő már soha sem vihethi többre, akárhol dolgozik is. A sorsában beállható javulás reménytelensége adta most kezébe a gyilkos fegyvert.

Öngyilkos honvéd. *Szathmáron* agyonlőtte magát *Seps* István honvéd tizedes a *József* főherceg nevét viselő kaszárnyában. A fiatal katonát az kergete a halálba, hogy nem tudta tovább elviselni felebbvalónak bánásmódját.

Vitriól-robbanás. Halálos kimenetelű vitriól-robbanás történt tegnapi délután *Nagyszombat*on. A *Smekál* és *fia-céeg* fűszerkereskedésben szombat este nyolc

órákor kigyuladt a petróleumraktár. A tűzoltóság nagy fáradság árán elég gyorsan lokalizálta a tüzet, néhány tűzoltó azonban még ezután is az üzletben maradt és a szolgáltnak segítettek rendbe hozni a raktárt. Munka közben óriási dübörgés reszkettette meg a levegőt, a raktárban levő vitriól föllöbbsz. Az explodált vitriól ismét meggyújtotta a raktárt. A tűzben egy asszony bennégett és tizenegyen súlyos égési sebeket szenvedtek. A megsebesültek közül ketten haldoakolnak. A rendőrség megindította a vizsgálót annak a kiderítésére, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség.

Uj találmány. A telefon nagyon megkönnyítette az emberek érintkezését, de azért annak használata még sok idővesztéssel és kellemetlenséggel jár, mert az alkalmazásban lévő névmutató fűzetek könnyen elvesznek és sok időbe kerül, amíg a távbeszélő számát megtaláljuk. Ma bemutatnak nekünk egy szabadalmazott és a kormány által engedélyezett telefon szám- és névmutatót, amelyben egy pillanat alatt megtalálható a kívánt állomásnak akár a neve, akár pedig a száma. A készülék igen csinos és a telefon apparátus mellett szilárdan helyezhető el, az időnként beálló változásokat a vállalat saját költségen minden telefonállomásnál a legnagyobb pontossággal nyilvántartja. A készülék használhatóságát emeli az a körülmény is, hogy aránylag nagyon olcsó. A szabadalom tulajdonosa *Frommer* és *Wylér* budapesti cég.

A „Folies Caprice“-mulató jelenlegi műsora oly kitűnően van összeállítva, hogy az előadást minden este telt ház nézi végig. A „Le a hússal“ című kacagató vegetáriánus bohózat, amely egy ismert fővárosi humorista tollából ered, valamint a „Zálogolás a gőzfürdőben“ című vígjáték, a maga nemében páratlan. A társulat kitűnő erői szépen juttatják érvényre a két végtelenül humoros színpadi termék minden részletét. A „Folies Caprice“-nak a hírneves „*Klabriasparchie*“ óta ily remek műsora még alig volt, miért is ajánljuk a humor barátainak, hogy nézzék végig.

(x) **Valódi Jaeger tanár-féle** normál alsóruhák (Benger gyártmánya), kötött és szövött gyapjúrukat ajánl *Heyek* Adolf, *Szervita-tér*, a *Vadászúthoz*.

(x) **Vegyünk osztálysorsjegyeket** *Lukács* Vilmos főelárusítónál, *Budapest*, *V. Fűrdő-utca 10.*

(x) **Bánó Gyula** főelárusító, *Budapest*, *Erzsébet-körút 14.* ajánl osztálysorsjegyeket a novemberi húzásra $\frac{1}{4}$ 6 frt, $\frac{1}{2}$ 3 frt, $\frac{3}{4}$ 1 frt 50 kr és $\frac{1}{2}$ 75 kr.

A harctérről.

— A cenzura megkerülésével. —

Prétória, 1899. november 5.

Kénytelen vagyok drót nélkül távirni, mert itt most aranyért sem kapni drótosított. Drót és tót mind az angol hadi dicsőséget feldozza, amelyet itt néhány öszvér teljesen tönkre tett.

Ugy értesültem különben, hogy nem annyira öszvérek, mint inkább szamarak voltak az okai, hogy az angolok nem juthattak *Transvaalba*, amelyet a szép *Limpopó* folyó határol.

Az angolok még sokáig fájdítani fogják azt a *Limpopót*, amelynek partjain kellett megtanulniok, milyen kár, hogy a külügyminiszterük nem tud magyarul s így nem ismerte azt a régi igazságot: ne szólj *Szám*, nem fáj — fejem.

Nem csodálom különben, hogy a foggfájás boldogságokra ragadta őket. Hány ember beszámítható, amikor a foga fáj? Nekik pedig nagyon fáj *Transvaalba*.

De hogy is ne?! Milyen ország! Itt a marhák gyémánt-mezőkön legelnek, a boerok pedig egyebet sem csinálnak, mint pipáznak és az Istent dicsérik. Patriarkális egyszerűségük bámulatos. Amikor *Krüger*, a számadó gulyás oda kiáltotta nekik:

— Térítsétek meg az ökröket, hej! — néhány lóra kaptak, körülkerítettek kétezer angolt, s szépen nyugodtan behajtották őket.

De az öregek ez nem volt elég, mert nagyon telhetetlen s az öszvérekkel nem akarta beérni.

Behajtották hát a többi is. Itt van most valamennyi együtt. Valóságos gyűjtőfogházhoz hasonló az ország s a boerok most a marhák mellett angolokat is őriznek és a maguk paradicsomi egyszerűségében némi csodálkozással énekelik a pásztorlázok körül, hogy:

— Nem akar az ökr-csorda legelni!

Amióta azonban kiszámították, hogy annyi angolt fogtak, amennyiért legalább tíz millió font sterling váltságdíjat kapnak, gyermeked egyszerűségük-ből kezdenek kivetkőzni.

Jóformán vadásznak az angolokra. Ahogy az angolok vörös frakkban hajszolják a rókat, úgy vadászsa most a boer ifjúság a vörös frakkos angolokat.

Nincs is már angol itt hátul *Afrikában*.

Ha olykor akad egy, amelyik elbujt szegényletében a föld alá, azt a boer gyerekek kiöntik a lyukból, akár az ürgét s urv vizik az apjuknak,

aki persze megőrül, hogy a váltságdíjból ennyivel több jut rá.

Az angoloknak ilyen formán szabott értékük van, sőt láttam az arany ifjúság tagjait angolokba ferblizni. A legnagyobb flegmával hívtak vissza 70 —80 angolt, mintha nem is egy dominium értéke lett volna.

A míg azonban ezek az ártatlan társasjátékok folynak vasárnapokint, a boer nők nem pihennek, nem sietnek a korbóra, nem kacérokodnak az angolokkal, akiket ilyen alaposan meghódítottak, hanem dolgoznak.

Igen, dolgoznak; még pedig csirkét, tyukot koppasztanak.

Mert a boerok azt az egyet tanulták meg a történelemből, hogy nekik igényük van a tyukra, melynek minden család bográcsában ott kell fónie.

Valami idilli s mégis nagyszerű, amikor egész *Transvaal* mezőin egyszerre százezer bográcsban elkezd rotynogni a megszámlálhatatlan csirke meg tyuk. Csodálatos hang s még csodálatosabb illat ez, dicsőség illata.

Hanem annyit mondhatok, hogy már torkig lettem ezzel a történelmi tyukhussal s nagyon fáj a fogam egy kis fiatal libára.

Fel nem foghatom, hogy hazánkban, ahol a lapok folyton jágatnak a lelketlen kereskedők ellen, akik egyre-másra vizik külföldre a fiatal libákat, ezt a piacot szem elől tévesztik.

A boerok szívesen adnának értük néhány tucat angolt, akiket olyan nagyon óhajtnak odahaza. De tyukkal, kalácsal ne édesgessék őket, mert a tyukhustól már ők is megcsömörültek.

Egyébként azt hiszem, hogy az angolok egy időre le fognak tenni az utazásról, mert megviselte őket ez a kirándulás és minden tagjukban úgy érzik, mintha végigverték volna őket.

Balambér.

FŐVÁROS.

(*) **A közegészségügyi bizottság** ma délután ülést tartott *Viola* Imre tanácsos elnöklése mellett.

Dr. Schermann Adolf tiszti főorvos előterjesztést tett az iránt, hogy az új gyógyításmódokat, amelyek a fürdőkben is meg vannak honosítva, amilyenek: a masszáz, villanyozás, továbbá a sebek gyógyítása s a tyukszemvágás stb. csakis orvosi utasítás alapján legyen szabad művelni. A közegészségügyi bizottság az idevonatkozó szabályzat-tervezetet, valamint azt is, amely az erkölcsrendészetekre vonatkozik, elfogadta. Hogy a gyermekkezelésnél lehetőleg csökkenték, a tiszti főorvos azt a javaslatot tette, hogy az ügyet vegyék pártfogásunkba a kerületi választmányok, akképp, hogy egészítsék ki magukat hölgybizottságokkal, amelyek föl fognak ügyelni a dajkaságba adott gyermekekre. A tiszti főorvos elkészítette azt az utasítást, amelyet azoknak kell követniök, akik dajkaságba vesznek gyermekeket. Az utasítás főleg a gyermekek napközben való ápolására s táplálására vonatkozik. Ez utóbbi tekintetben nagyobb vita indult meg s aztán az előterjesztést elfogadták.

Többen kérvényt adtak be az iránt, hogy az *István-téren* patikát állíthassanak; a bizottság ezt is, valamint az *Alkotmány-utca*ban állítandó patikára vonatkozó kérvényt is elutasította.

(*) **Átszálló jegyek Budára.** A budapesti köz-vasuti társaság, amely nemrég a városi villamos vasutal létrejött megegyezése alapján a kölcsönös átszálló forgalom létesítésével nagyot lendített a pesti oldal közlekedési viszonyain, most berendezi budai vonalaira is az átszálló forgalmat. Előterjesztését ez iránt be is nyújtotta a tanácsnak, amely mai rendkívüli ülésén ezt a nagy érdekeket érintő újítását is örömmel elfogadta. Az átszálló forgalmat, amelynek berendezésére a budai érdekeltség ismételtén felhívta a társaság előzékenységét, a jövő évi január elsején kezdik meg, de a *Károly-kaszárnyától* a budai lánchídfőig már november 15-ikén adnak ki átszálló jegyet.

Az átszálló jegy ára a következő: *Károly-kaszárnya*—budai lánchídfő 10 krajcár (most 16 krajcár); *Lánchídfő*—*Zugliget* marad 16 krajcár, de a következő 3 szakaszra osztották a vonalat: *Lánchídfő*—*Széna-tér* 6 krajcár, *Széna-tér*—*uj János-kórház* 10 krajcár, *János-kórház*—*Zugliget* 10 krajcár; *Ó-Buda*—*Fő-tér*—*Zugliget* 20 krajcár (most 26 krajcár); *Császárúrdő*—*Zugliget* 10 krajcár (most 16 krajcár); *Fő-tér*—*uj János-kórház* 16 krajcár (most 20 krajcár); déli vasúti pályaház—*kelenföldi átúts* 12 krajcár (most 16 krajcár); *Kálvin-tér*—*Kelenföldi átúts* 6 krajcár (most 10 krajcár); a *Városligetből*, *Közvágóhídról*, *Ludoviceumtól*, vagy a százházról a *Ferenc József-hídon* át a *Fogaskerekű vasúthoz* 18 krajcár (most 21 krajcár).

Aki ismeri a főváros közlekedési viszonyait, az előtt a társaság ez újításának játékonny hatását kiemelni fölösleges. A közúti társaságnak a hidakon át vezetett és mind inkább felszaporodott sínhálózat volt az, amely legyőzve a jobbpárt fejlődése előháruló természetes akadályokat, nagyvárosi jövővel

biztatja a budai részt is. Példákkal lehetne bizonyítani, hogy egyes utak harmincéves adómentessége, drága középületek szomszédsága, mindez nem tudta kiközösíteni Budát kisvárosias külsejéből; a közúti vasut megjelensére eddig névtelen, vagy jobbra beépítetlen utakon lakó palotaszervi házak emelkednek és új élet, nagyvárosi élénkség kezd gyökereket verni a budai részeken. Ezt az örövendest fejlődést még hatalmasabb lépéssel fogja előbbre vinni az átszálló forgalomnak Budára való kiterjesztése és várható, hogy a fővárosi lakosság a jelentékenyen olcsóbbá és gyorsabbá lett közlekedés révén végre meg fogja ismerni azokat a megbecsülhetetlen előnyöket, amelyek a fővárosi lakásviszonyai szempontjából is Buda gyönyörű vidékén számára kínálkoznak.

SZÍNHÁZ, ZENE.

**** Novelli vendégszereplésének meghosszabbítása.** A *Vígyszínház* vezetősége, a *Magyar Színház* értesülése szerint, azzal a tervvel foglalkozik, hogy meghosszabbítja *Novelli* vendégszereplését. A nagy olasz művész, aki holnap XI. Lajosban és holnapután *A makrancos hölgy* Petrucciójában lép fel, minden valószínűség szerint ezeken kívül még két estét át fog a *Vígyszínházban* játszani.

**** A Fehér nő reprisze.** A *Magyar Királyi Opera*, mint értesülünk, feleleveníti *Boiltemek* nálunk egykor oly népszerű operáját a *Fehér nő-t*. A dalművet közel huszonöt éve nem adták.

**** Goldmark új operája.** Adtunk már hírt róla, hogy *Goldmark* Károly új operán dolgozik. Egy *bécsi* táviratunk most azt jelenti, hogy *Goldmark* operája már közel is van a befejezéséhez és címe *Berlichingeni Götz* (Götz von Berlichingen.) A dalmű szövegét dr. *Filinger* írta *Göthe* hasonló című drámája után.

**** Elhalasztott premier.** A *Népszínház* új angol operettjének *A kis szökevénynek* (A runaway girl) esütörtökre kitézített bemutatóját, mint értesülünk, szombatra halasztják el.

**** Műsorváltozás a Népszínházban.** A *kis szökevénynek* Monokont és *Caryl* nagy operettjének a bemutató előadását esütörtökről, e hó 9-ikéről, közbejött akadályok miatt, szombatra e hó 11-ikére kellett elhalasztani. A esütörtökre váltott jegyek ennél fogva holnap reggeltől kezdve szerdán estig kicserélendők az előveteli pénztárban. A premiere elhalasztásával együtt későbbre esik a főpróba is, amelyet pénteken d. e. 10 órakor fognak megtartani. A kibocsátott meghívók természetesen érvényesek a pénteki főpróba. — A *Népszínház* e heti műsora ehhez képest a következőképp változik: Szerdán 8-an, a *Baba*, esütörtökön 9-en *Szökimondó asszonyok*, pénteken 10-en *Piros bugyellár*, mind a kettő *Blaha Lujza* asszonnyal, szombaton *A kis szökevény*, először, vasárnap délután *Boris*, este *A kis szökevény*.

**** A Troubadour a Hírnökben.** A m. kir. Operaházban holnap (kedden) Alberti Werner vendégfel léptével *Verdi* dalműve a *Troubadour* kerül színpadra. A *Telefon Hírnök* az előadást közvetíteni fogja s így az előfizetők otthon is végighallgathatják. Opera után 11 óráig cigányzene lesz hallható a kagylókon az *Emke* kávéházból.

Novelli Otellója.

— Harmadik föllépés. —

Budapest, november 6.

Uram, ön azt mondja, hogy *Novelli* Otellójában nincs elég méltóság; ez az Otelló tulságosan sokat ágál a velencei tanács előtt; ez az Otelló tulságosan fekete és csunya; nem nagyon szimpatikus; a hangjában nincs elég metall; nem teperi a földre Jágót, nem ül rá és nem menydörög fölötte.

Scusate mi carissimo signor: ön tehát azzal a várakozással ment a színházba, hogy a *Novelli* Otellója tul fogja menydörögni az öreg *Salvini* hangját? Igen? No akkor nem csodálom, hogy várakozásában megalatkozott. Ez a hang bizony ma nem igen csejzeng-bongott és menydörögött, annál kevésbé, mert szegény *Novelli* a tegnapi lumpolás után meglehetősen berekedt és ma csak kinnal játszhatta végig az előadást.

Általában senkin se csodálkozom, aki ma csalódott, mert a legtöbb ember — az óriási megerítés — rendkívüli hatásokat várt *Novellitól* a régi hagyományok alapján.

Novelli pedig éppen azért *Novelli*, hogy ne járjon a régi, a megszokott tradíciók alapján, bármilyen hálásak és tetszősek legyenek is azok.

Ez az Otelló minden ízében új és eredeti. Ez az Otelló az, akinek elhiszem, hogy rettenetes véralakítással és még rettenetesebb naivitásánál fogva egy gonosz és tromba cseiszövő hálójába kerül és negyvennyolc óráig megfojtja, megöli azt, akit legjobban szeret a világon. Ez az Otelló a szangvinikus Otelló, akinek a véreben Afrika perzselő napja lobog. Ez a vad berber Otelló, az arab Otelló, a félig szelidített Otelló, aki a vér legelső szagára visszaesik fékezhetetlen, marcangoló természetéből.

Persze, hogy az ilyen Otelló nem lehet ideális és szimpatikus. Minden eddigi Otelló, a kit láttam, nagyobb hatással játszott bizonyos parádés jeleneteket és jobban tetszett a publikumnak. De — bocsánat ezért a vakmerő szóért — minden eddigi Otelló többé-kevésbé poszter volt a *Novelli* Otellójához képest.

A közvéleménnyel nem disputálok. Megengedem, hogy papa *Lebonnardban*, *Shylookban* és egyéb szerepekben *Novellinek* mindig nagyobb és biztosabb hatása lesz; de bátor vagyok megjegyezni, hogy az én alázatos nézetem szerint ez az Otelló eléjétől végig mestermű, csodálatosan eredeti felfogással megkoncipiálva és csodálatos következetességgel megtestesítve.

Hogy az öreg *Salvini* és *Rossi* Otellója méltóságos volt és a *Zaconi* Otellója szép volt, szimpatikus volt és megnyerő volt, ez igaz. De méltóságos-e igazán Otelló? Az, akit *Brabantio* csufosan legyaláz a velencei szenátorok előtt, akit be akar csuktatni, mint egy közönséges tolvajt, aki belemeleg vakon *Jágó* silány cseiszövényébe s aki mint egy ólálkodó vadmacska lesbe áll az oszlopok mögé, hogy kihallgassa *Cassioniak* a beszélgetését, az indulatos, esztelen és naiv, de nem méltóságos. Otelló bátor, kemény katona, akinek a velencei tanács sok hasznát veszi a törökök ellen, de nem méltóságos ur. Ő maga is beszél ugyan valami „királyi származásról”, fölindulva *Brabantio* arisztokrata-gőzjén, de tudjuk, hogy *Afrikában*, a vad törzsekénél, micsoda királyok vannak! Csetevájó is király volt valaha.

S kell, hogy Otelló szép és impozáns legyen? Otellót mindenki rutnak tartja *Desdemónán* kívül, aki azt mondja róla: „En Otelló aradt lelkében keresem.” S ez is csak félig igaz; félig ónámítás. *Desdemónát* Otelló kalandos élete, ezer veszélyen és csapáson átment regényes története hódítja meg. *Desdemóna* hipnotizálva van Otelló „sajátos lenyétől.” Ezt a szelid, csöndes, jó lenyét az ellentét varázsalán fogva Otelló rendkívüli ereje és temperamentuma bűvöli el.

De a *Novelli* Otellója lelkileg szép is, amíg szunnyad benne a szenvedély oceaia. Milyen édes és gyöngéd *Desdemónához*, milyen lágyan fonja át haredzett karjával a patricius-leány finom termetét! *Oroszlán* ez, aki beleszeretett egy gazellába és a helyett, hogy fölfálna: csókokkal halmozza el. A szerelem teszi ezt a csodát és *Novelli* ennek a kiemelésében nagyobb volt minden kollegájánál. De mikor a vadtság felszabadul, mikor az oroszlán megdühödik: vége a kis gazellának! Aki az imént csókolt, most véres karmokkal szakgatja széjjel.

S ön, uram és asszonyom, nem sirt eleget *Novelli* Otellóján? De hát az a feladata Otellónak, hogy sirásra ingerelje az emberek szemét? Nekem úgy tetszik, hogy inkább az a feladata, hogy megdöbbenés, megröszécses, elémítse a nézőt a vakon dühöngő persze asszony rombolásával. A sirás másodrendű. Itt az a fő, hogy borzadva, megrendülve: okajunk Otelló esetéből.

A sirás ott van helyén, ahol Otelló *Desdemóna* holttesténél látni kezd és világosan látja, hogy megölte a világ legédesebb teremtesét, aki ártatlan volt! Most sirhat Otelló és vele sirhat a közönség, mert ez a bukás, ez a boldogtalanság, ez az eljátszott élet „érzést papolna a kövekbe is.” Most tépheti haját, szakállát, öklönyét Otelló; most már ordítatja: „*Forgass viharra, gyujts kénlángot és folyó tüzek aknáiban fűrészszz meg! Ó Desdemóna! Desdemóna! Meghalt! Vége van!*”

Es *Novelli* mindezt meg is csinálta, mielőtt görbe késével elvágtá volna a nyakát és *Desdemóna* labainál kilehelte volna lelkét — egy utolsó könnyvel és sóhajjal. És ez a finale olyan volt, hogy kedvére sirhatott mindenki, aki a borzadás és megdöbbenés után részvételt érzett szegény Otelló iránt!

Ez egy remek, eredeti és igaz alakítás volt véges-végig. De azért a papa *Lebonnardban* *Novelli* mindig jobban fog tetszeni a közönségnek. És én a közvéleménnyel nem disputálok.

Ábrányi Emil.

MŰVÉSZET.

□ **Szilágyi Dezső aróképe.** *Szilágyi* Dezső aróképet posztonyi tisztelői megfestették *Spányik* Kornéllal a városháza díszterme számára. A művészi becsü, élethű képet a város mai közgyűlésén adták át. Ez alkalomból *Molecz* Dani bizottsági tag indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott az adakozó polgároknak.

□ **Magyar feató Keleten.** *Eisenhut* Ferenc festőművész hazánkba még a mult év végén elindult Keletre, hogy a magyarok őshazájában tegyen művészeti tanulmányokat. *Eisenhut* fölkereste azokat a helyeket, ahol gróf *Zichy* Jenő megfordult. Négy hónapot *Bokhara* és *Samarkand* városokban töltött, egy

félesztendeig pedig a *Kaukázust* utazta be, ahol tanulmányozta a cserkesz, tatár, perzsa, lezgi, chefeszur és tuz néptörzseket. Különbön állandóan *Tifliszben* lakott és onnan ment kutató útjaira. *Eisenhut* körülbelül ötven képet és vázlatot festett. Ezek közül néhányat a párisi kiállításra fog küldeni. *Eisenhut* most fejezte be tanulmány-útját és e hó közepén *Tifliszből* *Moszkvát* át *Münchenbe* utazik, honnan több képet küld az orsz. képzőművészeti társulat téli tárlatára.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ **A magyar szófajtés.** A *Magyar Tudományos Akadémia* I. (nyelv- és széptudományi) osztálya ma délután *Simonyi* Zsigmond elnöklésével ülést tartott, amelyen *Halász* Ignác levelező tag, a kolozsvári egyetem tudós tanára, bemutatta értekezését *A magyar szófajtés történetéről*.

A magyar szófajtés története, mint azt *Halász* professzor kifejtette, olyan régi, mint amilyen régi az irodalma, mert már a kodexekben is találunk etymologizálást. Találkozunk a szófajtéssel a XVI. században első nyelvtanírónknál, *Erdősi* Jánosnál és *Verantius* Faustus ötnyelvű szótárában, aki először mutatja ki irodalmunkban a szláv eredetű szavakat. A XVII. században gejeji *Katona* István és otrokosi *Fóris* Ferenc tűnek ki. Az utóbbi volt a héber-magyar rokonság első bizonyítója és előde *Horváth* István ábrándozó nyelvészkedésének, mely magyarral akarta benépesíteni az egész világot.

A XVIII. század az összehasonlító etymologia kora. *Ortel*, *Kalmár*, *Beregszászi* a keleti, *Sajnovics*, *Gyarmathy* az északi (finn-ugor) nyelvekkel, Révai mind a kettővel hasonlítják össze a magyart. Ugyan ebben a korban kezdik meg nyelvünk idegen elemeinek részletesebb kimutatását is, a *debreceni grammatika* pedig új szófajtés iránt kezd meg, midőn a hasonló alapszótagu, de eltérő jelentésű szókat közös gyökérből származtatja. Érdekes, de szomorú a magyar szófajtés képe a XIX. században, Révai halála után egészen az 50-es évekig, *Hunfalvy* Pál fellépéig. A helyett, hogy a közvetlenül mult hagyományain építettek volna tovább, vagy a külföldi nyelvtudomány nagy vívmányain okultak volna, a szófajtés minden irányban az ábrándosság, elfogultság, téves nézetek rabja. *Sajnovics*, *Gyarmathy*, *Révai* örökségét csak *Sándor* István karolja föl, mások tovább is a sémi nyelvekkel, vagy a latinnal, göröggel, némettel stb. hasonlítják össze nyelvünket. E mellett mindinkább terjed az a meggyőződés, hogy a magyar „eredeti eredeti nyelv”, hogy maga magával magyarázható legjobban, s ha vannak is szavaihoz hasonlók más nyelvekben, ezek az ősi gyökér-korszakból maradtak meg bennük közösen. Uraikodó lesz a *nyelvrozfojtás*, mely minden hangnak önálló jelentést tulajdonít, minden lehetó hangváltozat megenged és ilyen alapon fejtegeti a szókinészt. Ennek az iránynak főképviselei: *Engel* József, *Fogarasi* János, *Márton* József, *Nagy* János, *Sasku* Károly, *Kassai* József. E tudományos színezetű szófajtés mellett fejlődik ki a *Horváth* István iránya, ki nemcsak az ókori népeket teszi magyarrá, mint előde, *Otrókosi*, hanem a paradicsom szereplőit is. Példáára egész sereg író magyarázat hasonló szellemben.

A nagy tetszéssel fogadott előadás után dr. *Váczy* János vendég ismertette *Kazinczy* Ferencnek az 1811—1812-iki leveleit s a hozzá írt válaszokat.

Nyiltér.

Loghatóságosabb

 VASAS-ARZÉNES VIZ
 vöröszegénység, női betegségek, légy-és börtettségok stb. ellen.
 Kapható az összes ásványvízes üzetekben, gyógyszer-tárakban és drogeriákban.
 Mattoni és Wille, Budapest.

Dr. Weisz Miksa
 ügyvédi irodáját
 Lipót-körút 26. szám alá
 helyezte át.

Kegyelet! Magyar és héber szövegű *Jahrzeit*-emléktáblákat név- és adatokkal ellátva, az évfordulónapoknak sok évre előre való legpontosabb megjelölésével, a legzsebé és legmódszabb kalligraphikus kivitelben, kemény papírtokban, drbját 1.50—2.50 frtg küldöm szét. Egy drb kettős emléktábla két boldogult üdvösségére kiállítva 1 frttal drágább. Fizetés: utólagosan, teljes megelégedés után.
 Grünwald David Baranya-Felső-Mindszent.

(Az e rovat alatt közöltékeknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem teielős a szerkesztőség.)

SPORT.

Magyar huszártsztek vadászversenye
Galicában. *Zloczovban* érdekes vadászverseny volt e hó 3-án *Frühradny* huszárfohadnagy, master vezetője alatt. A versenyben résztvettek a *Wales* hercege 12. számú huszár ezrednek a *Zloczovi* equitációjában idűző tisztjei: *Molnar*, *Gröber*, *nemesi* *Stóthi* *Szabó*, *Zsivkovics* és *Szappanyos* huszárhadnagrok és *Bornemisza*

nuszárkadét, továbbá az egész 13. ulánus ezred tisztikara. A versenydíjakat *Janouszka* ulánus ezredesné osztotta ki a győzteseknek: *Seebald* ulánus hadnagyának, aki *Domingo*-ján első, nemesbírói *Szabó* huszárnagynak, aki *Honk*-ján második és *Lovag Roswadowszki* ulánus hadnagyának, aki *Officiantján* harmadik lett. A versenyt fényes estély követte a listzi étkezőben.

* Ujabb alagi pótmeeetingről terjedtek el hírek a tegnapi versenynap után, sőt egyenemely napilap között is erre vonatkozólag tudósítást. Illetékes forrásból úgy értesülünk, hogy újabb pótmeeetinget nem is tervezett az Urlovosok Szövetkezője s így a tegnapi versenynapra végleg befejeződtek az ideai magyarországi lóversenyek.

Halál a Freudenában.

— A Budapesti Napló tudósítójának távirata. —

Bécs, november 6.

Rettenetes katasztrófa történt ma délután a bécsi lóverseny utolsó napján a Freudenában. A harmadik futásban, a Novemberi handikapban veszedelmesen egy csomóban száguldtak a lovak a kis tribün mentén mintegy ötszáz méterrel a cél előtt s a lovak nagy tolongásában egyszerre leröpült egy jockey a lováról. Hirtelen nem is tudták, hogy melyik, csak a miután *Davensberg* már megnyerte a versenyt, vették észre, hogy báró Born Frigyes lova *Elluci* hiányzik s a jockey, aki mozdulatlanul fekszik a földön, nem más, mint *Rumbold*, *Zászlós* híres jockeyja.

Leírhatatlan hatást keltett az eset. Csaknem az egész közönség kirohant a szerencsétlenül járt jockeyhoz, aki törött koponyával élettelenül feküdt a földön. Mozdogágyon a mázsálóba vitték, de itt sem tudták magához téríteni.

Olt konstatálta az orvos, hogy *Rumbold* agy-rázkódást és koponyatörést szenvedett. Rögön értesítették a katasztrófáról feleségét. Hamarosan megjelent a mentő-egyesület kocsija is és *Rumbold*ot bevitték az országos kórházba. Az ügyeletos orvos a fővétel szobában vette egyelőre kezelés alá. A szegény jockey már akkor haldoklott. Hordozható ágyon be akarták vinni az egyik külön szobába, azonban a szerencsétlen jockey utközben meghalt. A szerencsétlen véget ért jockey most először hagyta el hazáját, s már holnap vissza akart utazni Londonba. A véletlen okozta, hogy részt vett a sikversenyben. Nem kellett volna tulajdonképpen nyeregbe ülnie, de gazdája megegyezett báró Bornnal, hogy ennek lovát *Rumbold* lovagolja. *Rumbold*ot feleségén kívül három kiskorú árvaja siratja. A szerencsétlen jockey harmincöt éves volt.

Rumbold tragikus sorsa megdöbbentő hatást tett ugy a Bécsben levő, mint a budapesti sportsmanekre. Ez idén jött Magyarországra, Luczenbacher Miklós istállójába, aki őt első jockeyjének szerződtette. Szerencsésnek első napján kiderült már, hogy egyike a legelső rangú jockeyknak, aki valaha nélkül szerepelt, s azóta folyvást nyerte a szebbnél-szebb versenyeket. Legnagyobb diádala *Zászlós* lovaglása volt az István-díjban és az *Andreával* való matchben, s azóta a kisebb versenyekben is még nagyobb szerencsével operált. A ma végződött bécsi meetingen pedig olyan nagy szerencséje volt, hogy nem mult el nap a nélkül, hogy néhány győzelmet ne aratott volna.

Jockey sorsa még nem keltett a sportsmanek közt olyan súlyos részvétet, mint a *Rumbold*é. Oka ennek az is, hogy *Rumbold*nak az itt lovagló összes jockeyk ellenségei voltak, — nyílt titok ez a turfra járó emberek előtt — s mindig meggették minden tőlük telhetőt, hogy ellene lovagoljanak. Így az István-díjban is mindenképpen elzárta *Zászlós* utját, s ha *Rumbold* nem lett volna olyan hidegvérű, mint amilyen, *Zászlós* nem is nyerte volna meg az István-díjat.

A közönségre olyan hatása volt a katasztrófának, hogy az utolsó futamokban már nem is játszott, s amikor vége volt az ideai utolsó futásnak, a szerencsétlenség részleteit kommentálva hagyta el a Freudenaut.

Itt adjuk a mai szomorú versenynap eredményeit:

I. Gátverseny-handicap. Díj 3000 korona. Távoleség 2400 méter. Miklósfalvi ménes *Tartuffeje* (Wheeler) első, Baltazzi A. Berencioje második, Okolicsanyi Ö. Ihd. Drávaja harmadik. Azután *Trilby*, *Sylvester*, *Maholnap*, *Györgyike*, *Win some money*. Itélet: Biztosan 2 hoszzsal első, 1/2 hoszzsal 3-dik. Totalizátor: 5: 28. Helyrefogadások: I. 25: 67, II. 25: 51, III. 25: 42.

II. Eladók versenye. Díj 2000 korona, távoleség 1200 méter. Mr. Newmarket *Destillateurje* (Hesp) első, Mr. Redgrey A. la grequeje második, Péchy A. Oreheje harmadik. Azután *Damiette*, *Turbie*, *Itélet*: Igény könnyen másfél hoszzsal első, rövid fejjoszzsal harmadik. Totalizátor 5: 11. Helyrefogadások I. 25: 38, II. 25: 47.

III. Novemberi handicap. Díj 5000 korona. Távoleség 1200 méter. Kétéveseknek. Péchy Andor

Davensbergje (Poole) első, Miklósfalvi ménes *Da* komnt sieje második, Oborai ménes *Mafolja* harmadik, azután *Swetheart*, *Carma*, *Gondi*, *Avar II.*, *Modor*, *Melfitano*, *Elluci*. Itélet: Könnyen két hoszzsal első, két hoszzsal harmadik. Totalizátor: 5: 38. Helyrefogadások: I. 25: 111, II. 25: 63, III. 25: 69.

IV. Kétéves nyeretlenek eladóversenye. Díj 2000 korona. Távoleség 1000 méter. Gróf Eszterházy M. sm. *Gerence* (Cleminson) első, Gutmann M. sm. *Isalco* második, Lovag *Léderer* S. pm. *Allengon* harmadik. Azután: *Melella*, *Héviz*, *Rebus*, *Bandit*, *Dubarry*, *Tripos*. Biztosan nyakhoszzsal első, fél hoszzsal harmadik. Totalizátor: 5: 28. Helyrefogadások: I. 25: 47, II. 25: 37, III. 25: 56.

V. Handicap. Díj 2000 korona. Távoleség 1800 méter. Mr. Redgrey *Illustonia* (Sands) első, báró Springer *Féerieje* második, Dreher A. Hängdi'anja harmadik. Azután *Ilia*, *Malteser*, *Malmaison*, *Mondaine*, *Da capo*, *Babantine*. — Itélet: Közdelem után rövid fejjoszzsal első, két hoszzsal harmadik. Totalizátor: 5: 28. Helyrefogadások: I. 25: 24, II. 25: 39, III. 25: 56.

VI. Kétéves nyeretlenek versenye. Díj 2000 korona. Távoleség 1000 méter. Gróf Fesztetich T. *Hirondelle* (Park) első, Dreher A. Reducer második, gróf Trauttmansdorf L. The black Prince harmadik, azután *Inca*. Itélet: Igen könnyen 5 hoszzsal első, fejjoszzsal harmadik. Totalizátor: 5: 10. Helyrefogadások: I. 25: 30, II. 25: 35.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Felsőzlamlások a Kurján. A kir. Kuria első polgári tanácsa *Szabó* Miklós elnöklésével ma délelőtti kezete tárgyalni a jövő 1900. évi képviselőválasztói lajstromok ellen benadott felszólamlási kérvényeket. Eddigelő a *vidéről* összesen 144. a fővárosból 53 felszólamlás érkezett be. Érdekes, hogy ez utóbbiak között szerepelnek csaknem az összes egyetemi tanárok, továbbá a székesfőváros volt polgármestere: *Gerlóczy* Károly is. Valamennyien azt kéri, hogy vegyék fel őket a képviselőválasztók névjegyzékébe, mivelhogy a központi választmány tévedésből kihagyta őket.

§§ Felolvasás az új bűnvádi eljárásról. Tegnap tartotta meg bevezető felolvasását az új bűnvádi eljárásról a Magyar Jogászegyletben dr. *Fayer* László.

A kiváló jogtudós ismertette a bűnvádi eljárás kodifikálásának történetét, aztán vázolta a bűnvádi perrendtartás előkészítő részét. Végül arra a következtetésre jut, hogy Magyarországnak a bűnvádi eljárás terén van multja, vannak tradíciói; a törvény alkalmazásánál és a bűnvádi eljárás intézményeinek kiépítésénél a bírói kar a törvényhozási előzményeket nagyban fogja értékesíthetni. A jelen voltak, akik közt a jogászvilág sok kitűnőségét láttuk, lelkesen megjelentek a tudós tanárt, akinek *Vavrik* Béla elnök is szép szavakban köszönetet mondott.

A jövő felolvasást szombaton lesz, amikor *Finkej* Ferenc sárospataki jogakadémiai tanár tart felolvasást az esküdtszékéről.

§§ Szulamith a bíróság előtt. *Donáth* Ede karmesternek a Magyar Színház ellen szerzői jog bitorlás miútt indított perében *Donáth* jogi képviselője, *Gleichmann* Alajos ügyvéd, ma nyújtotta be terjedelmes válszátartat a törvényszékhez. Ebben a periratban *Donáth* széles alapon ismerteti a *Szulamith* opera keletkezését. Tanukra hivatkozik, akik bizonyítani fogják, hogy a *Davidsohn* (*Donáth*) *Emanuel* (*Ede*) nevét *Kövesy* álnévként használta s hogy a *Davidsohn* név alatt *Donáth* rejlett. Bemutatja továbbá a daljáték legősibb héber szövegű elakját és ezzel szembe állítja és becsatolja a mai ismeretes *Szulamith* partitúrát. Szakértő művészbizottság meghallgatását kéri *Donáth* arra nézve, hogy ez a bizottság összehasonlítás után állapítsa meg az eredeti operarészeket és a művészi feldolgozást. Az alperesek viszonválasza után a törvényszék határozni fog e kérelmek felett.

§§ Bevádolt rendőrkapitány. Ez év január 15-én a kora délutáni órákban nagy tüntetés volt az Erzsébet-köruton és a Kerepesi-uton. A négyülésről jövő ezrekre menő közönséget a Kerepesi-ut és Erzsébet-körut torkolatánál megtámadták a gyalog-és lovasrendőrök, mire általános utcai harc keletkezett. Ekkor történt, hogy *Neszmélyi* Arthur hírlapíró, aki a körut és Kerepesi-ut sarkán a villamos vasuti megállóhelynél várakozott, hirtelen megrohanták a rendőrök és tetleges bánámlás között letartóztatták. *Neszmélyi* szorongatott helyzetében *Sajó* Sándor rendőrkapitányhoz fordult oltalomért, ez azonban gorombán elutasította, ráirvalva a rendőrökre:

— Csak vigyék a gazembert!
Az inzulát hírlapíró ügyvédje *Polányi* Géza utján bűnvádi feljelentést tett *Sajó* Sándor rendőrkapitány és ismeretlen társai ellen hivatalos hatalommal való visszaelés, személyes szabadság megsértésének vétsége miatt. A befejezett vizsgálat után a büntető törvényszék a napokban hozta meg a vádhatározatot ebben az ügyben. A törvényszék *Neszmélyi* Artur sérelmére elkövetett személyes szabadság megsértésének vétsége miatt vád alá helyezte *Zelenka* János 107-es számú rendőr-ellenőrt és *Csandy* Mihály 346-os számú közrendőrt. *Sajó* Sándor rendőrkapitány *Marosán* József, *Koncsics* József és *Andréj* Károly rendőrök ellenében pedig a további eljárás megszüntette. *Polányi* Géza ügyvéd a vádhatározatnak *Sajó* Sándorra nézve megszüntető része ellen felelőzést adott be.

Legujabb.

A háború.

Brüsszel, november 6.

Ideérkezett londoni jelentések szorint ott az angoloknak mult esütörtökön *Ladysmith* mellett aratott győzelméről szóló hírt nagy bizalmatlansággal fogadták. Ennek ellenében az a hír terjedt el, hogy a *Ladysmith* és *Colenso* bombázása következtében mult esütörtökön a *Tugela*-hid védelmére felállított angol útegeket a boerok elhallgattatták és hogy azok a csapatok, melyek e pozíciót védelmezték, kénytelenek voltak sietve visszavonulni. Minthogy a *Ladysmith* visszavonulási vonal uralta pontokat a boerok megszállva tartják, egy menekülő csapat kénytelen volt a déli utra fordulni, mely már hasonlóképpen a boerok kezében volt. Natalban nem kételkednek azon, hogy a csapatot elvágták és hogy a boerok kezébe jutott, mert sorsáról *Durban*ba sem érkezett semmiféle hír. Hírlik az is, hogy a *Ladysmith* helyőrség élelmiszere és municiója csaknem elfogyott és hogy gondolni sem lehet arra, hogy a helyőrséget élelmezék.

London, november 6.

A királynő a transvaali hadiköltségekhez az özvegyek és árva részére 1000 font sterlinggel és a walesi herceg 250.000 guineával járult hozzá.

TÁVIRATOK.

Hága, november 6. A hivatalos cáfolatok ellenére is megerősítették, hogy Angolország és Hollandia között feszültség támadt s az angol követ már el is utazott innen. *Glarödingen* kikötőben a lakosság egy angol hajót kövekkel hajigált meg. Több matroz megsebesült. Az angol hajó parancsnoka rendőri segítséget ért.

Bécs, november 6. A kormány a reichsrath holnap ülésén fogja előterjeszteni az 1900. évi költségvetést.

„Janus” biztosító-társaság.

Bécs, november 6. A „Janus” biztosító-társaság ma *Chlumetzky* elnöklése alatt rendkívüli közgyűlést tartott mozgalmas jelenetek közt. Mindjárt a gyűlés elején, mikor az elnök a közgyűlés egybehívásának okait előadta, élénk vita keletkezett, mely egy balasztási indítvány körül fejlődött ki. A szónok vádja, hogy a szavazólapok körül nem jártak el becsületesen, viharos jeleneteket keltett. Hosszabb vita után a halasztási indítvány elvetették, ugyszintén a népbiztosítás kiküszöbölésére vonatkozó indítvány is. Éjjel 12 órakor a gyűlést bezárták; folytatása holnap délután lesz.

A német flotta-egyesület.

Berlin, november 6. A *Reichsanzeiger* jelenti: Arra a bejelentésre, hogy a flotta-egyesületnek Königsbergben vidéki válszátartánya alakult, a császár *Bismarck* tartományi főnökhöz intézett táviratban azt válszolta, hogy a német flotta-egyesület segítségével sikerülni fog mindinkább meggyőzni a német népet egy erős hajóhad szükségességéről, mely érdekeit meg tudja védeni. Különösen jól esett a császárnak, hogy a nagyrészt nehézségekkel küzdő nyugat-poroszországi gazdaközönség teljes örömmel kész az áldozatra, midőn az egész háza javáról van szó.

Prága, november 7. A városi képviselőtestület ma dr. *Srb* és *Poitl* *Ferdinand* ó-osekhez válszaltta helyettes polgármesterekké.

Közgazdasági táviratok.

London, november 6. (Gabonapiac.) Az irányzat általában kedvező, arak változatlanok, csak buza 3 p-vel alacsonyabb. Városi liszt 24—28 sh., repceolaj 24 sh., tengeri 19 sh. 3 p. (eladók.) Behozatal: buza 8000. árpa 10,000, zab 180,000 mm. Az idő: eső után derült.

Berlin, november 6. (Gabonapiac.) A kezdetben mutatkozó eladási kedv a mérsékelt vételkedv fellépése előtt eltűnt, Buza erre 1/2 márkával emelkedett. Rozs megmaradt a kezdetben mutatkozott hanyatlás mellett. Zab bányadt. Az idő szép.

Frankfurt, november 6. Árfolyamok novemberre. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 229.70. Osztrák-magyar államvasut 141.—. Déli vasut 32.30. Osztrák aranyjárdék —.—. Olasz járdék 92.70. Laura-kohó 262.30. Harpeni 199.—. Discont 191.60. Alpesi —.—. Bécsi bankjegyesület —.—.

Berlin, nov. 6. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. Negyzsazalékos magyar aranyjárdék —.—. Magyar koronajárdék —.—. Osztrák hitelrészvény 229.75. Osztrák-magyar államvasut 140.90. Déli vasut 32.25. Eszaknyugati vasut —.—. Elhavági vasut —.—. Orosz bankjegy készpénz 216.50. Buschtiehradi —.—. Orosz bankjegy —.—. (Ülmo.) Lombard —.—.

KÜLÖNFÉLÉK.

Délbáb.

Nem a mienk a jelen és a múlt,
Nyitló róza már félig elvirult.
Ami volt: még egyszer nem lehet,
Ami van: az már is elveszett.

Csak ami a jövőben szép nekünk,
Az a mienk, mit el nem érhetünk,
A délbáb, mit vágyunk átílel,
Sóvárgott üdv, mely soha nem jön el.

Veszelet Károly.

Kis levelező a mellényzsebben
harcelemek részére.

Nemsokára megíródik a kis szerelmi levelező nyomán ez a könyv, amelyre az a hír adja meg az alapot, hogy Transvaalban az angol hadsereg egyik vezére barátságos hangu leveleket váltott a boer hadsereg vezetőjével, aki a háborút illető utálatának adott kifejezést egyik levelében. A modern hadviselésben tehát ezután nagyon is jó használatot fog tenni ez a kis könyv a hadvezéreknek. Ime néhány minta előlegnek:

Az angol hadvezér a boer hadvezérnek.

Igen tisztelt kolléga ur!

Nem akarom remélni, hogy ezek a sorok a legjobb egészségben találják. Hogy ilyen reménynek kifejezést adjak, azt — őszintén szólva — tiltja egy felsőbb utasítás, amelyet Londonból hoztam magammal. Az urak ugyanis ott a zöld asztalnál azt a feladatot tűzték ki részemre, hogy az ellenséget vagy elpusztítsam vagy elfogjam. Ugy-e szükségem van megjegyezni nekem, mennyire nem méltó hozzám és milyen embertelen ez a feladat?! Örvendek, hogy ebben a tekintetben közös az érzésünk és kérem, hogy az esetleg önökhöz tévedt golyókat ne tekintse jóakaratom ellenségeinek. Meggyőződésem ellenére lővök.

Kollégialis tisztelettel
az ön
Dum-Dum tábornokja.

A boer hadvezér az angol hadvezérnek.

Drága Dum-Dum kolléga!

Az ön 22-ikéről kelt szives tüzelésére válaszul, golyófordulattal néhány srappellét küldtem b. címére. Ön valószínűleg meg van győződve a felől, hogy érzékeny természetem tiltakozik az ellen, hogy önnek egy tagját megsértem. De ha az urak között mégis akadna, aki a srappellek

által sérteve érezni magát, kérem, mentsem ki engem és értesítsen az illetők minél nagyobb mértékben való rosszsullatáról.

Azt ajánlom önnek, hogy holnap a harc után tartsunk egy közös tiltakozó gyűlést, amelyen a háború ellen egy borsos indítványt akarok előterjeszteni.

Trá-Rá tábornok.

Az angol hadvezér a boer hadvezérnek.

Édes barátom!

Szeretreméltó ajánlata egy bombával egy időben érkezett sátoromba. E bombából itélve azt ajánlom, hogy irjon színdarabot. Mert beütött. De az ostoba háború nem hagy időt nemesebb foglalkozásokra, amelyek többet érnek, mint ez a sok lövöldözés, amely igazán ketté választ bennünket. Nem volna jó, ha ön talán elfogatná magát? Vagy én talán? Vagy Krügeret blamiroznók, vagy a londoni kabinetet. Egy közös tiltakozó gyűlés nem érne semmit, mert a határozatok ugycs csak papíron maradnak. Gondolkozzék az én ajánlatom. Hogy melyikünk legyen az elfogott, azt a sors döntse el. Ugy majd helyre áll a nyugalom. Mennyi aranybánya-részvénye van?

Dum-Dum.

A boer hadvezér az angol hadvezérnek.

Ön, uram valószínűleg nem rója fel hibámat, ha értesítem, hogy most azt a szigorú utasítást kaptam az angol hadsereg legyőzésére. Sajnos, olyan eszközökkel kell ezt megpróbálnom, amelyek ellenkezők a felfogásommal, de különös megtiszteltetésemnek fogom tekinteni, ha önt foglyomnak üdvözölhetem. Hogy senkinek se ártsak és ezt a fatális ügyet simán intézzem el, kérem szives értesítését, vajjon a megrendelt esatát azonnal szállítsam, vagy pedig ezt a szállítványt stornioztam és ön barátságával és szívesen megadja magát. Viszontszolgáltatásra készen.

Trá-Rá.

Mint a harctérről érkező legutóbbi táviratok bizonyítják, a két hadvezér között barátságos meg egyezést jött létre és az angol hadvezér Ladysmithben megadta magát.

+ Rainilaiarivoni. É kérem: név. Sőt egy holt miniszter neve. Természetesen nem Európában. Madagaszkár szigetének volt a minisztere, majd Ranavaloa királynőnek a férje. Amikor Franciaország elfoglalta a szigetet, Réunionba száműzték és Mustafában (Algia) fejezte be életét. Ezelőtt három évvel ideiglenesen ott el is temették. Három esztendő óta vár az elhunyt miniszter holttestét, amely egy pincében van elhelyezve, tisztességes sírhelyre. A családja nem törődik vele, mert a holt rokon csak egy kompromittált tárgy az ő szemükben. Algir sem bánja, hogy hol nyugoszsza örök álmát Rainilaiarivoni ur, mert az „városi ügy.” A kormányzó ugyanis udvariánisan a miniszterekre hátrította a holttestem rendes

eltakarításának a kérdését. A gyarmatügyi miniszter pedig azért, mert Rai... (ki nem tudja a teljes nevét?) Algirba volt internálva, az ügyet Waldeck-Rousseau miniszterelnökre bizza. A gazdátlan holttest tehát most az udvariasság áldozata.

De azért egy kis bosszút mégis áll ezért az udvariasságért a megholt miniszter. A pincéhelyiséget ugyanis, amelyben ideiglenes álmát aluszassa, Franciaország két frank bért fizet naponként. Ezideig tehát háromezer frankba kerül. Ez a halál után való öröm azonban már nagyon csekély vigasz a szegény elhalt Rai... (ki nem tudja a teljes nevét?) miniszternek.

Mindezekből az sül ki, hogy élő miniszternek jobb lenni, mint holt Rainilaiarivoninak. Még ha ilyen neve van is.

+ Modern örültségek. Sok van. Az újabb és újabb ötletek hajszolása örült gondolatokat teremt az emberek agyában, amelyeknek a kivétele is örültségre vall. Ezek közül való annak a két fiatal frankfúri kereskedőnek az elhatározása, hogy mind a huszonhat német szövetséges államot beutazzák — talyigán, amelyet felváltva fognak tolni.

Ez a legújabb örültség december 1-jén kezdődik. Mikor lesz már vége?

+ Az ajkak. Az angol Medical Journal legújabb számában azt írja, hogy a nők, ajkainak a szinéből és formájából következtetést lehet vonni a nő lelki tulajdonságaira. Azok a nők akiknek ajkai kicsinyek, sohasincsnek kiváló szellemmel vagy tehetséggel megáldva. Azok tehát, akikről a költők nem mint eperajku nőkről dalolnak, vigasztalódjanak, mert például széles egyenes szájjal nagy fehér fogakkal nagy intelligenciát, jószívűséget és erős akaratot áruul el. A cikkiről végül azt a tanácsot adja a nőknek, hogy tegyenek le a divat egyik legújabb szokásáról: a szájjuk feléig nyitva tartásról. Mert ez nemcsak hogy nem szép, hanem egészségtelen is.

+ Megdrágultak a szamarak. Nem nálunk. Hála istennek még elég olcsón juthat szép magyar hazánkban mindenki számára, vagy legalább is a titulusához. De odalenn Itáliában másképpen áll a dolog. Az angol kormány ugyanis elküldte az ügynökeit, hogy Dél-Olaszországban szamarakat és öszvéreket vásároljanak, amelyeket Transvaalban a hadsereg élelmezésének a szállítására akarnak használni. A nagy kereslet következtében most a szamarak ára 7—800 lira.

Odalenn, ahol olyan sok a csavargó, most tehát egy szamar többet ér, mint egy lazzarone. Milyen szamarak ezek, hogy nem szamarak!

REGÉNY.

A verebek.

(42)

— REGÉNY. —

Irtá: KABOS EDE.

— Liza! — könyörgött halkán Szaploneczay. — Felelni sem mert arra a kérdésemre, hogy gondolt-e ma délután csak egyszer is reám. Mert nem gondolt. S én nem akarom magamat agyonhazudni. Ha ezen a napon is ilyen hamar kiestem az emlékezetéből, mikor azért küldtem a városba, hogy végre tisztába jöjjenek a szívemmel, mi volna később, amikor hónapokig nem látta? Én magammal akartam tisztába jönni és magával jöttem tisztába. Nem szeret. Játszott velem vagy csak azért futott hozzám, hogy a másiktól meneküljön. Olyan mindég, hogy szép vagyok vagy csunya, szeretem vagy nem szeretem: csak asszony kellett magának, akármilyen asszony, akinek szívén elfelejtse azt a leányt, akit szeret. Szüksége volt valakire, nem, hogy megszeresse, csak hogy azt a másikat felejthesse. S ezért nekem kell elvéreznem. Nem baj. Bucsuzunk békességben. Holnap hazautazom Danckára és ha az én kis fészkem nem is a legjobb hely, hogy magát elfelejthessem, de arra elég jó lesz, hogy csöndes órákban elnézzem az arképeit, olvassam a könyveit és sirjak. Még csak föl se fog tűnni senkinek. Hiszen én vagyok a költő ideálja és Dancka olyan természetesen fogja találni, hogy én sírok. Szaploneczaynak úgy rémlett, hogy egy forró könny esett a kezére. Magához vonta az asszonyt.

— Hallgasson meg, Liza és nem bánom, ha megvet. Félek attól a leánytól, akiről maga beszél s akit sohasem lett volna szabad látnom. A legjobb barátom menyasszonya és holnap, holnapután a felesége is lesz. Futni fogom őt és miatta legjobb barátomat is. Mert amikor az em-

ber bolondulni kezd, már nincs barátja. S én nem akarom elveszteni. Sem a barátomat, sem az eszemet. Nem bánom, ha kinevet érte, de megmondom, hogy csak magamat akarom megcsalni, nem magát. Ezzel az én ostoba szívemmel akarom elhitetni, hogy szeresse magát s kiszökik belőle a másikkhoz való szerelem. Ez talán család, de magamat csalom és nem magát. Nem, nem. Hetek óta ostromlom, hogy szeressen és soha ember mohóbban nem kívánta, hogy szeressék, mint én. Mert ha mást üdvözölhet a szerelem, engem meg is tudna talán menteni. S ne higgye, hogy ez a mai délután magát sújtotta le. Engem, csak engem. Egy pusztá látomás, könnyű, mint a levegő, annyira, hogy látni véltem azt a leányt: s ez is elegendő volt, hogy leüssön. Keserve, hosszú órákat szenvedtem át, míg az a könnyű látomás ránehezedett az agyamra és fölembre kiabálta: hiába kerültél, hiába futottad, hiába estél a legszebb asszony lábához. — én csak elszállók fölötted és a szíved megérez, utánam röplül! Oh, te szegény, bolond ember, meddig akarsz te még engem felejteni és hány szép asszonynál keresed még azt a mámort, mely engem kiragadhat a szívedből! Hát sohasem tanuld meg, hogy a szerelem nem lehet kergetni, mert a szerelem maga az ostor, mely holtodig kerget!

Liza asszony csöndesen suttogetta:

— Holtodig kerget!

— Utazzék haza, Liza! És utazni fogok én is. Másfél. De soha ne higgye, hogy meg akarom csalni. Magamat akarom megcsalni, mert szükségem volna rá, de ezt sem tudtam.

Most mégis meggyújtotta a gyertyát. A gyöngye világosságban ugy tetszett neki, hogy glória fonja körül a szép asszony fejét. Ugy világitott róla az a lángoló vörös haj.

— Utazom! — sugta Liza asszony.

— Utazzék haza!

Csönd volt. Az asszony egy pillanatilag gondolkozott, aztán a kezét nyújtotta Szaploneczaynak. S még megkérdezte:

— Hova fog menni?

Hová? Szaploneczaynak most jutott eszébe a gróf Danckay György levele. Hiszen ő is legokosabban tenné, ha Danckára utaznék. A kastély, a vadászat és Dancka, ahol gyermekeiének minden édes emléke fogja körülzsongani, a választás az ő ismeretlen izgalmaival: vajjon nem volna-e legjobb levegő neki, aki felejteni, menekülni akar? És aztán Liza asszony? Nem ott lesz-e Danckán? Valami homályos reménység gyult ki már a Szaploneczay agyában. És izgatottan nyujtotta oda Liza asszonynak a gróf levelét.

Aztán egymásra néztek némán, erős izgalommal. Mintha két szemju lélek, mely már szólni sem tud az epedéstől, váratlanul forrásvíz esörgését hallaná a pusztában. A szemük égett, a szívük heves vágygyal ujjongott. Már a halálra voltak elsávnva s most az élet biztatva ragyog feléjük. Micsoda édes mese! És nem is csudálkoztak, hogy a néma beszélgetésben egymástal megértve, ugyanaz a szó szökött az ajkukra: — Együtt megyünk!

Az asszony azt hitte, hogy csak szédül s már odaomlott a férfi reszkető karjaiba. Nem is tudta talán, hogy mit csinál, de míg Szaploneczay csókokkal borította a vállát, Liza asszony öntudatlanul babrált a virágok közt, melyek a keblén virultak. Egy szál piros szegfűt húzott ki a bokrétaból és lassan morzsolta, a menyasszony édes zavarával.

És mintha az a gyermekleány volna, ki maga is csudálja, hogy szabad neki az ő kis urával együtt utra kelnie, egész este suttogetta: — Együtt megyünk... együtt...

Weber néni udvara.

I.

Á kapu alá semmi sem látszik az égből, alig valami a világból, csak egy tenyérnyi az utcáról. Azért a kapu alatt is van világ. A lakók, ahogy hazafelé szállingóznak, mindig elhullatnak valami friss hirt a városból; a cselédség hall valamit odahaza a gazdától, hoz is valamikéft

Apró párbeszéd.

Asszony: Azonnal takarodjék, különben a férjemet hívom!

Koldus: Hisz nincs itthon a férje!

Asszony: Honnan tudja?

Koldus: Az a tapasztalatom, hogy akinek ilyen felesége van, az soh' sincs odabaza. . .

Anya: Ó, te csunya fiu, hát láttál engem valaha ilyen piszkos kézzel?

Palika: Én nem. De a nagymama biztosan látott. . .

Fordított világ.

Kis fiu: Papa, miért sírsz?

Apa: Megvert a mama. . .

Napirend.

Naptár. Kedd, november 7. — Római katolikus: Engelbert. — Protestáns: Engelbert — Görög-orosz: (október 26.) Demeter. — Zsidó: Kiszlov 5. — A nap két reggel 6 óra 39 percek. — Nyugszik délután 4 óra 16 percek. — A hold két délelőtt 10 óra 43 percek. — Nyugszik este 7 óra 30 percek.

A fölümvelésiügyi miniszter fogad délután 4 órakor. Az országos színess-egyesület táncos-ülése délután 3 órakor a színesszínházban.

Az irodalmi magyar irodalmi társaság ülése délután 6 órakor a hitközségi díszteremben.

A budapesti orvosok szövetségének havi ülése délután 6 órakor a kir. orvos-egyesület termében.

A katolikus körök országos nagygyűlése délután 6 órakor a katolikus kör díszteremben.

Nemzeti múzeum: Régiségtára, nyitva délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődíj mellett megtekinthetők.

Iparművészeti múzeum és az iparművészeti társulat állandó bazárja nyitva délelőtt 9—1-ig.

Telmofoiai iparmúzeum nyitva délelőtt 9 órától 12-ig és délután 3—5-ig.

Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körut 19.) nyitva délelőtt 9—1-ig.

Iparművészeti múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9—1-ig és este 167 órától 161 óráig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig, és délután 3—8-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—8-ig.

A magyar kir. központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térkép-gyűjteménye nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Muzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság Kerepesi-ut 20. l. emelet. Hivatalos órák délelőtt 9-10 délután 2 óráig. Telefon szám 24—55. Nyilvános olvasóterem és tudakozó-osztály Kerepesi-ut 22. szám l. emelet. Hivatalos órák 9 órától 12-ig és délután 3—6-ig. Telefon szám 24—16.

Hazai termékek állandó kiállítása. Keleti mintatár és kereskedelmertörténeti gyűjtemény, továbbá a Házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőség árusításokat is eszközöl) a városi ipari inasernakban nyitva délután 9—2-ig, nyárón és a többi évszakokban 9-től 12 óráig és délután 3-tól 5-ig, vagy 6-ig. — A magyar kir. kereskedelmi múzeum külföldi kirendeltségeinek vezetőségével megbízott üzletvezetőség V. Váci-körut 32. szám.

Szórakozó helyek.

Allatkert nyitva egész nap.

Somossy Múlató. Nagymező-utca. Ma egész új szenzációs műsor.

innen meg onnan s aztán ebből a sok törmelék-ből kiformalódik a világ képe a kapu alatt is.

Mindenről beszélnek és tudnak ott, ha egy kicsit boldogosan is. Nem sejtik azt az emeletet, hogy mi mindenről nem tudnak a kapu alatt.

Olykor aztán megesik, hogy a kapu alól árad el a legfrissebb hír.

Augustus elején Weber néni boldogan mesélte a kapu alatt a cselédcsenek:

— Korniss elveszi Angélat. No, milyen szerencse!

A cselédke álmélkoltak, csak a szájás Lencsi kotyogott:

— Szerenese? De nagy szerenese! Az olyan csunya ember is szerenese! Mért nemveszi el az a másik, aki szebb is, derekabb is? No igen. Ha már szerenese akar lenni, legyen igazi szerenese. De Korniss. . .

A cselédlányok, akik még az imént álmélkoltak az Angéla szerenésén, most már a Lencsi pártjára szegődtek. És ahogy össze-vissza loogotak, a végén Weber néni maga is megzavarodott, hogy csakugyan szerenese éri-e hát az ő leányát. Aztán a Lencsi kotyogása eláradt az egész bérkaszányában s ha a módosabb lakók meg is vallották, hogy egy kis házmeesterlánynak még mindig elég szerenese, ha egy tanárember veszi feleségül, a többség mégis a Lencsi szavára esküdött és igen rossz véleményvel volt a szerenéséről, mely a lakótársak közül éppen csak Korniss Gézát tudta megcsipni Angélanak. Ha egy kicsit megerősíti magát, bizony Szaploneczayval is megajándékozhatta volna azt a szép leányt. Sokkal jobban illettek volna össze. Amit különben Weber néni sem mert tagadni.

A cselédlányok összebujtak a kapu alatt és megkönyöröztek a házmeesternek.

— És Angéla szereti azt az embert?

— Szereti? Hát bizonyosan szereti, mert én ugyan nem erőltettem. Nem is tudtam a dologról. Sohse kérdez engem az a leány. Tesz-vesz, ahogy neki tetszik. Mintha nem tudnátok.

(Folytatása következik.)

Folies Caprice. VI., Róvay-utca 18. Naponta fényes műsor.

Miakints M. bor és sörcsarnoka az Urania színház mellett Kerepesi-ut 19. naponként zeneestély. Saját termésű borok.

Jahn Ede. Terézvárosi Filseni sörcsarnokban Andrássy-ut 44. Naponta élőhalak.

Krisztinavárosi sörcsarnokban, Krisztina-tér 1. szám, naponta élőhalak.

Páris szálloda. Váci-körut, Éttermek. Elegáns kávéház. Látványosság: Baohus-pince.

Ehm János éttermében (ezelőtt Szikszay) Nemzeti Színház-épület. Banda Marci hangversenye.

Putzer-pince Deák-tér naponta a pince 4-termekekben Schrammel és Boros Miska és Kiss Ferkó híres szólások hangversenye.

Gregorits Ferenc éttermi Duna- és Lipót-utca sarkán. Fővárosi látványosság. Hetenként kétszer katonazene.

Lantos-féle Erdélyi vendéglőben naponta a legkittünbber erdélyi ételök és italok. Olcsó árak! Pontos kiszolgálás hölgyek által.

Margitid-kávéház. Lipót-körut 2. sz. Balogh Lajos és Dobronyi Géza zenekara hangversenye.

New York-kávéház éttermei esténként honvédekzenek hangversenye.

Union-Szálloda díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kérékpárterem.

Magyar Színház-kávéház. Wessely-utca 51. naponta Dankó Pista híres magyar daltársulata.

Gar brinus. Nagy sörcsarnok Erzsébet-körut 27. Naponta katonazene-hangversenye. Szabad bemenet.

Orient kávéház. Kerepesi-ut. Sági Pista zenekarnak hangversenye és Schreier művész.

Keleti kávéház. Dankó Gábor margitszigeti zenekarnak hangversenye. Minden este Szulamit.

Vanek kávéház. Csömöri-ut 13. sz. alatt minden kedd, csütörtök és vasárnapon „Ködfátolyképek” változatos műsorral.

Hegyesi József műszakos kitűnő konyháját helyben és vidéken ajánlja jóuokra.

Bodoga-pince. ujonnan fényesen berendezve, a Somossy-mulatóval szemben (Nagymező-utca 20.), naponta éjjel 3 óráig van nyitva.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Osztrák-magyar tarifa-értekezet. Mint a Magyar Távirati Iroda értesít, november 3-án és 4-én az állandó osztrák-magyar tarifa-bizottság Budapesten értekezetet tartott Klíma kormánytanácsos elnökelete alatt. Az értekezleten az összes osztrák-magyar vasutak képviseltettek magukat, és pedig a magyar államvasutak Szabó kir. tanácsos, az osztrák vasuti minisztérium pedig Brull kormánytanácsos által.

A határozathozatalnak egyik legfontosabb tárgya az árusztályozás revíziója volt, amelyre nézve elhatározták, hogy az utolsó évtizedben esetlő-esetre megállapított osztályozást ren'szerbe foglalják, tekintetbe véve a cikkek értékét és más cikkekre való hatását.

Az élelmiszer-szállítmányok bérmentesítő jegyeire nézve azt határozták, hogy bevárják azt a választ, amelyet a kereskedelmi minisztérium az államvasutaknak erre vonatkozó javaslatára ad, és addig lefelfüggesztik a határozathozatalt.

Az országos kereskedelmi és iparosarnok igazgatósága tegnap Matlekovics Sándor elnökelete alatt ülést tartott, melyen a gabonaelővétel kérdése volt a tárgykör. Dr. Glücksthal titkár ismertette a gabonaelővétel történetét és szükségesnek tartja a közgazdasági szempontból különösen fontos kérdések rendezését kéri a törvényhozásnál. Az előadó javaslata fölött élénk szemecserre indult meg, amelynek során egybehangozban panaszokdtak azon a sérelmen, hogy a kereskedő tartozik átvenni az elővárosított búzát annak ellenére, hogy az tetemesen olcsóbb lett, de nincs jogosítva az áru átadását kivanni, ha annak ára emelkedett. Reamutattak továbbá arra, hogy a kereskedelmnek az elővétel-től való tartózkodása első sorban a mezőgazdára lesz hátrányos és hogy ennek jelelül már most is kivánják egész közsegék az elővételi ügyletek újra való felvételét. Az igazgatóság az előadó javaslatát egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy a kérdést állandóan figyelemmel fogja kísérni és minden törvényes eszközt meg fog ragadni, mely e jogsérelám orvoslására alkalmasnak mutatkozik.

A Magyar Jelzálog Hitelbank (40%-os nyere-ménykötvénynek tervezett) novgvenhatodik kisorsolása folyó hó 15-én délután 4 órakor fog királyi közjegyző jelenlétében a bank helyiségeiben megtartatni.

Az Országos Iparjegyesület végrehaltó bizottságának Matlekovics Sándor elnökelete alatt tartott legutóbbi ülésén Gelléri Mór igazgató közölte, hogy a kereskedelmiügyi minisztériől érkezett leirat szerint az iparstatisztikai felvételek nehézségekbe ütköznek a miatt, hogy a gyártulajdonosok egy része minden felvilágosítás ellenére is azt hiszi, hogy a felvételek adóztatási célból történnek. A bizottság elhatározta, hogy az érdekeltek az egyesület hivatalos lapja útján ismételve felvilágosítsassanak arról, hogy a felvételek kizárólag ipartejesítési célból történnek. Egy hazai szöveggyár a miatt fordult az egyesülethez, hogy az új országjár részére nagymennyiségű külföldi szöveget szeretek be. Az egyesület leír a kereskedelmi miniszterhez, hogy az országjár részére még szükséges szövegeket itthon szeressék be. A bizottság ezenkívül eg a tisztességtelen verseny, a fővárosi közpétkezések, az iparos nyugdíj és a kisiparosok részére létesítendő közös műhelyek ügyével foglalkozott, továbbá megállapította a november hónapra szót munkaprogramot. Végül elvben elhatározta a bizottság egy ipari jogvédelmi szakosztály létesítését.

Az országos központi községi nyomda részvénytársaság ma tartotta IV. évi rendes közgyűlését Szegedi Albert elnöklése alatt. A közgyűlés elhatározta, hogy a részvényeseknek 6% osztalékot fizet. A 4-ik számú szelvényeket e hó 7-től kezdve a részvénytársaság pénztáránál (Váci-körut 61.) váltják be. Végül megejtették a választásokat a s felügyelő bizottság tagjait egyhangulag Kovács Gyulát, Schmidt Józst, Metzker Károlyt és Polgár Gyulát választották meg.

Malatagyár Gyöngyösön. Egy külföldi gyáros Gyöngyösön malatagyárat akar létesíteni és az arra vonatkozó tervet már be is nyújtotta Gyöngyös város tanácsának. Ha a tanács megadja a kért kedvezményeket, akkor a gyár építését még a tavasszal megkezdik.

Vasutak bevétel. A déli vasut bevétel 4,479,000 forint többlet 98,229 forint. Juniusi helyreigazítás többlet 67,470 forint.

Fizetésképtelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésképtelenségeket jelenti: Schwarz Ede Budapest, Kwintus Emil kereskedő Reichenberg, Steiner Vilmos Richard magyar cég Bécs, Sroces és Vogel cég Prága.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára Budapesten 18 forint; pénzben, 18.50 forint áruban. Bácsban a nyersszesz ára 20.30 forint pénzben, 20.50 forint áruban.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásárpénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 1676 darab juh, 30 kecske. Jegyzett árak: Elsőrendű ürű 21—22, kivételesen — kr kilonként, vagy 18—21 frtg páronként, középmínőségű ürű 19—20—krajaár, páronként 15—17 forint, anyajuhok legjobb minőség 17—21 krajaár. páronként 11—17 forint, kivételesen — krajaár, rackajuhok I. sz. minőségű — krajaár, páronként 6¼—14 forint, kiverési juhek 15—18 forintig, páronként 7—13 forint. Szerbiai juhek páronként 10—12 forint, Kecskék 12—19 forint páronként. Gyenge kereslet mellett első minőségű juhekért mult heti árakat fizettek, míg közepes és silányabb minőségeket fél krajaárral olcsóbban is nehéz volt eladni.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székely-fővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1899. évi nov. 4-én. Készlet 271 darab. Érkezett 64 darab. Összesen: 335 darab. Eladatott 147 darab. Maradt 188 darab. — Napj árak: 120—180 kgr. súlyban 42—43 krajaárig, 220—280 kgr. súlyban 42—43 krajaárig. 320—380 kgr. súlyban 42—43 krig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilót 39—40 krajaárig. Malacok 35—40 krajaár kilonként. A vásár hangulata lángha volt.

Bécsi vágómarhavásár. A st.-marxi központi vásárosarnokban ma megtartott vágómarhavásárra felhajtottak 4319 darab magyar, 543 darab galiciai, 147 darab bukovinai, 819 darab németországi, — összesen tehát 5928 darab szarvasmarhát. Közöttük — aprómarha.

Jegyzék: 100 kilogrammonként élő súlyban: magyar hizóökr I. minőségű 34—37½ forint, kivételesen — forint, II. minőségű 29—33 forint, III. minőségű 26—28 forint, galiciai hizóökr I. minőségű 34—36 forint, kivételesen — frt, II. minőségű 30—33 frt, III. minőségű 27—29 frt, német hizó ökr I. minőségű 38—40—41½ frt, kivételesen — forint, II. minőségű 33—37 forint, III. minőségű 28—32 forint, legelő ökr 20—28 forint, bika és tehén 22—35 forint.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, november 6.

A buzaüzlet kedvező hangulatban nyílt meg. Néhány malom élénkebb vételkedve következtében szilárdabb irányzat mellett 30.000 métermázsza buza került a forgalomba tartott, és rakományok 5 krajaárral magasabb áron. Rozsban tartott irányzat mellett 1800 métermázsza került a forgalomba.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 150 mm. 81 k. 8 frt 30 kr, 500 mm. 80 k. 8 frt 30 kr, 200 mm. 79 k. 8 frt 22½ kr, 100 mm. 79 k. 8 frt 15 kr, 400 mm. 79½ k. 8 frt 10 kr, 100 mm. 79 k. 8 frt 05 kr, 100 mm. 79 k. 8 frt 10 kr, 100 mm. 79½ k. 8 frt 10 kr, 100 mm. 78½ k. 8 frt 10 kr, 100 mm. 77½ k. 8 frt 10 kr, 100 mm. 79 k. 8 frt 15 kr, 100 mm. 79½ k. 8 frt 20 kr, 100 mm. 78 k. 8 frt 20 kr, 100 mm. 78 k. 8 frt 05 kr, 100 mm. 78 k. 8 frt — kr, 100 mm. 75½ k. 8 frt 25 kr, 100 mm. 77½ k. 8 frt 12½ kr, 700 mm. 75½ k. 7 frt 40 kr, 100 mm. 74½ k. 7 frt 40 kr, 100 mm. 77½ k. 8 frt — kr, 100 mm. 77½ k. 7 frt 95 kr, 100 mm. 77 k. 7 frt 95 kr, 100 mm. 75½ k. 7 frt 75 kr, 100 mm. 74 k. 7 frt 50 kr.

Bihar megyei: 100 mm. 79 k. 8 frt 15 kr, 400 mm. 78 k. 8 frt — kr, 100 mm. 77 k. 7 frt 90 kr, 200 mm. 76 k. 7 frt 85 kr.

Pest megyei: 200 mm. 79 k. 8 frt — kr, 400 mm. 79 k. 8 frt — kr, 400 mm. 78½ k. 8 frt 10 kr, 100 mm. 78 k. 8 frt — kr, 150 mm. 78 k. 8 frt 92 kr, 500 mm. 78½ k. 8 frt 05 kr, 100 mm. 77½ k. 8 frt — kr, 50 mm. 76 k. 7 frt 75 kr, 100 mm. 76 k. 7 frt 75 kr, 2400 mm. 75½ k. 7 frt 97½ kr, 100 mm. 75½ k. 7 frt 75 kr, 100 mm. 75½ k. 7 frt 50 kr, 2200 mm. 72 k. 7 frt 62 kr.

Törökbecsei: 3000 mm. 75 k. 7 frt 85 kr. Makai: 4600 mm. 77 k. 8 frt 26½ kr.

Bácskai: 3300 mm. 76 k. 7 frt 97½ kr.

Szerbiai: 3500 mm. 76 k. 6 frt 80 kr, 3000 mm. 75 k. 7 frt 97½ kr.

Mind 3 hónapra.

99.97. Török dohányrészvény 295.—. Osztrák Länderbank —. 31/90 francia járadék 101.75. Osztrák földhitelintézet részvény —. Déli vasút —. 4% osztrák aranyjárdék 99.—. Ottomanbank 553.—. Párisi bankrészvény 1075.—. Alpesi bányarészvény —. Az irányzat gyonge.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 6. A sertésüzlet irányzata változatlan. A Hízott sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) — krajaérig. Öreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — krajaérig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 41—41 1/2 — krajaérig. Fialat közép (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 42—42 1/2 krajaérig. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 43—43 1/2 krajaérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) — krajaérig. Közép (páronként 220—280 kilogramm súlyban) — krajaérig. — Könnyű (páronként 220 kilogramm terjedő súlyban) — krajaérig. — III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) — krajaérig. — Közép (páronként 260—320 kilogramm terjedő súlyban) — krajaérig. — Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — krajaérig. — IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő

súlyban) — krajaérig. — Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — krajaérig. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli súlyban) 41 1/2 — krajaérig. — Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 42—42 1/2 — krajaérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 40—42 1/2 krajaérig. Sertéslista száma: 1899. nov. hó 4. napján volt készlet 35.049 darab, 1899. november hó 5. napján felhajtott 1264 darab, 1899. évi november 5. napján elszállított 1395 darab, 1899. november hó 6. napjára maradt készletben 34.918 darab.

Időjelzés.

— A m. kir. országos meteorológiai intézet jelentése. —

Budapest, november 6.

A barometrikus helyzet annyiban változott, hogy az északnyugati depresszió visszahúzódott, míg a magas nyomás keletről erősödött. Ehhez képest az idő Európa nyugati szélét kivéve tulajdonom száraz és jobbra ködös. A hőmérséklet európaszerre a normális felett van. Hazánkban az idő helyi ködökkel eltekingve tulajdonom derült, száraz, és az ország nyugati felében szokatlanul enyhe, míg Erdélyben ma reggel a hőmérséklet mindenütt fagypont alatt van. Küldés: Az uralkodó időjárásban változás nem várható.

Vizállás. Table with columns for location (Tisza, Danubius, etc.), date (nov. 6), and water level (m. t. a. s.).

Minden második sorsjegy nyer. Fuchs H. váltóháza, alapított 1866-ban, a magyar osztálysorsjáték főelárusító helye Budapest, IV., Kecskeméti-utca 1. sz. Ajánl az V. sorsjátékhoz sorsjegyeket. Legnagyobb nyereményesélyek. — 50.000 nyeremény és egy jutalom. Össznyeremények 13 millió 160.000 korona. I-ső osztály huzása már november 16. és 17-én. Sorsjegy-árak: egy egész sorsjegy 6.— egy negyed sorsj. 1.50 egy fél sorsjegy 3.— egy nyolcad sorsj. — 7.5 Pénzküldeményeket postautalvánnyal kérek a cím pontos megnevezésével. Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben 1,000,000 korona.

PALAIS ROYAL. Orlay Sándor perzsa császári, spanyol királyi udvari szállító Budapest, 8. szám Koronaherceg-utca 8. szám. Gyémántutántzat, ékszer, párisi legyezők, nászajándékok, bronce, chinai ezüstárak és diszmiárak gyári áron.

TITKOS BETEGSÉGEKET Dr. Garai Antal orvos, sebész, szemész- és szülészorvos. Rendelőintézet Budapest, Andrássy-ut 24. az Opera mellett. RENDEL: naponta d. e. 10 órától egész délután 4 óráig, este 7 óráig 8 óráig. Dajkázott levelekre leggyorsabb figyelemmel válaszoltatik és gyógyszerkezelést is gondoskodva lesz.

Gyógyszertáram készítményei a párisi, bordeauxi és brüsseli kiállításokon nagy arany érmeikkel és díszoklevéllel lettek kitüntetve. Fontos tudósbetegeknek. Az egyedüli bevált szer a tüdő és légzési szervezet megbetegedése ellen a Kautek páter fenyő-kivonata. BECKER JÁNOS gyógyszerész. BILLESD, (Torontálmező). Főraktár: Török Józsefnél, Budapest, Király-utca 12. sz.

Sneidig egyenruhákat készít BLUM SÁNDOR Budapest, Váci-utca 12. szám.

GYEREKRUHÁT és fehérneműt, valamint egész gyermek-kelengyét, divatos és szolid kivitelben, olesón készít FRIEDMANNÉ HERZ IRÉN Budapest, VI. ker., Bajnok-utca 1. szám.

Szikvizgyárosok szives figyelmébe! Bizonyos, a szikvizgyáros érdekeivel hadilábon álló oldalon, egy idő óta valóságos hajszó folyik mennél furesabb torlaszokkal disztelenített kupakok beszerzésére bírn a gyárosok. Schullóff Jakab szikvizgyári igazgató VII., Gizella-ut 51. szám.

Oh jaji! Távirat: Éljen! Kérem küldjön azonnal 4 doboz Egger-mellpasztillát. Nagy-Láng, 1898. okt. 14. id. Zichy János gróf. Egger-mellpasztillája gyorsan és biztosan hat köhögésnél, rekedtségénél, elnyakodásánál. Fő- és széküldési raktár: Egger-mellpasztillát csakhamar megszabadított, éljen! Budapest.

Eppen most jelent meg! Peterdi Sándor: Jefte leányai és egyéb ELBESZÉLÉSEK. Megrendelhető: a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában József-körút 18. sz.

Salamon Odön Kocsin és Gyalog (Szatirikus társadalmi rajzok) című könyve megjelent második kiadásban. Ára: 1 forint. Megrendelhető a Budapesti Napló adóhivatalában Budapest, József-körút 18.

Legolcsóbb és legjobb szakácskönyv Szegedi új szakácskönyv legújabb (4.) bővített kiadásra: Székula Teréz. Ára 2 forint helyett, csak 1 forint 50 krajcár. Megrendelhető a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában József-körút 18. szám.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Kedd, 1899. évi november hó 7-én.
Alberti Werner ur vendégfőléptével:

A troubadour.

Opera 4 felvonásban. Zenéjét szerette Verdi. Szövegét írta Camerano Salvatore. Olaszból fordította Nádaskay L.

Személyek:
Luna gróf Takáts Ines Berts
Leonora Pevny Ruiz Dalmoki
Azucena Semsey M. Hírnök Juhász
Maricao Alberti Egy cigány Krétschy
Fernando Szendrői

Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1899. évi november hó 7-én.

Kendi Margit.

Dráma 5 felv. Bartók Lajostól.

Személyek:
Báthori Zs. Gyenes Margit Jászai M.
Báthori B. Pálfi Carilli Bercsényi
Kendi Egressy Estella Török I.

Kezdeté 7 óraker.

VÁR-SZÍNHÁZ.

Kedd, 1899. évi november hó 7-én.

Zárva.

VIGSZÍNHÁZ.

Kedd, 1899. évi november hó 7-én.

Novelli Ermetenek és társulatának vendégjátékával főlelelt helyárák mellett:

XI. Lajos.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Kedd, 1899. évi november hó 7-én.

Blaha Luiza asszony mint vendég.

A gymesi vadjár.

Az 1000 frtos díjjal jutalmazott népszínmű 3 felvonásban. Irta Géczy István.

Személyek:
Balánka János Horváth Magdolna Blaha L.
A felesége Izsóné Flébanos Deli
Inre Szirmai Törpe Csura Szabó A.
Mária Gazi Csarvánó M. Csatai
Fábiáné Siposné Marci Ujvári
Gyurka Vidor Bigyó Tollagi
Rab-Prezmer Lubinszki Bigyóné Boránd H.

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Kedd, 1899. évi november hó 7-én.

L. Komáromi Mariska asszony felléptével.

Szulamit.

Zsidó daljáték 4 felvonásban. Kövessy Albert átdolgozásából írták: Beöthy László és Makai Emil, zenéjét szerette: Davidsohn Emánuel.

Személyek:
Monach Szilágyi Szulamit Komáromi
Aron Mátrai Abigail Ledofsky
Absolon Beöthy Cingitang Rózsabegy

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, bérlő.

Pénztárnyitás 7 óraker. Kezdeté 8 óraker.

La jolie L. Fagette

a párisi énekesnők csillaga.

Seherzade

a szép jávai énekesnő.

La belle Jane Valder

tableaux vivants — párisi szépség.

A repülő Teims-csoport

és a szenzációs novemberi műsor

összes kitérőszíneinek fellépte.

A mulató villanyos világítása saját gépei által eszközöltetik; a gépek Wüste és Rupprecht gépgyárai által készítették.

Elővételi jegyek Weiss A. nagy szivartozsda IV., Károly-körút 26. és a mulató nappali pénztáránál kaphatók.

Vasár- és ünnepnap 2 előadás.

UJ! FOLTŰNŐ! EREDETI!

FOLIES CAPRICE

VI., Révay-utca 18. sz.

Ma

„Zálogolás a gőzfürdőben“.

Bohózat Leitner H.-től

ezt megelőzőleg 9 óraker:

Le a hussal!

Vegetáriánus bohózat dalokkal. Irta: Egy növényevő. Zenéjét Kmoch A. és

„Excentrique“ ballet-egyveleg.

Incognito erkély-páholyok.

Kitűnő konyha és italok. Figyelmes

és pontos kiszolgálás. — Szolid árak.

Krisztinavárosi nagysöröcsarnok I. ker., Krisztina-tér 1. fényes földszinti és pincehelyiségek, től tekepálya (bármely napra kiadó). Esküvők, balok, családi ünnepek, társasbetegek számára az összes helyiségek rendelkezésre állanak. Naponta cigányzene. Schrammel hangversenyeivel felváltva. EHMANN J. vendégfőlé.

Keleti kávéház

Csőmőri-ut 14. a Központi pályaudvar indulási oldalán, villamos megállóhely minden este

Dankó Gábor margitszigeti zenekarának hangversenye. A műsorban Szulamith.

Dankó nóták. Dankó nóták.

DANKÓ PISTA híres magyar daltársulata

Wesselenyi-utca 51. szám.

MAGYAR SZÍNHÁZ-kávéház-ban

naponként a legújabb eredeti közkezdelt **GÖRE NÓTÁK** és **DANKÓ** egyéb remek szerzeményeinek egyedüli előadási helye igen kellemes szórakozó hely családok részére is. Este 8—12 óráig 12—1 óráig zene hangverseny **DANKÓ PISTA** személyes vezetésével.

Szabad bemenet. Mérsékelt kávéház árak. Hermann M. kávé.

Margithid-kávéház Lipót-körút 2. szám.

Angolországból visszazérkezett a pozsonyi közkezdelt **Oláh Sándor**

a Prince of Wales udvari cigányzenekara és először hangversenyez Budapesten

Silberer Ede Margithid-kávéházban Lipót-körút 2.

Ehm János éttermei a Nemzeti Színház épületében

Ma és mindennap **Bandi Marci és fiai** kedvelt zenekara hangversenyez.

(azelőtt Szikszay Ferenc).

Színház után friss étlap.

Putzer György

ujjonnan átalakított pinceéttermében Deák-tér. ma és mindennap

ILLÉS GÉZA jó hírű nemzeti cigány zenekara és a

SCHRAMMEL-TÁRSULAT főlváltva hangversenyeznek.

MIAKITS M. dor- és sörcsarnoka a Mátyás királyhoz,

az URANIA színház mellett, Kerepesi út 19., a Népszínház és Nemzeti színház között. Kitűnő magyar konyha. — Saját termései tisztán kezelt

borok. — Pontos kiszolgálás. — Mérsékelt árak.

Naponta friss bajor és udvari sörök csapolása.

Színház után friss konyha. — Mindennap zeneestély.

Nappal és éjjel nyitva. A Nemzeti Kaszinóval szemben.

Angol Bar

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 11—16.

*** NAPPAL ÉS ÉJJEL NYITVA. ***

M. kir. államvasutak. 168953/99.

Hirdetmény.

Uj vonatmegállások Bercei 221. sz. űrház megállóhelyen.

A Keckemétről Budapest ny. p. udvarra d. e. 8 óra 45 percker érkező 713. sz., valamint a Budapest ny. p. udvarról d. u. 2 óra 45 pcker Ceglédre induló 720. sz. személyvonatok f. évi november 15-étől kezdve Cegléd ső Alberti-Irsa állomások között a 221. sz. űrháznál lévő Bercei megállóhelyen utasoknak fel- és leszállhatása céljából feltételeken megfognak állani. A nevezett megállóhelyről az előbbi vonat reggel 7 óra 14 percker, ez utóbbi vonat pedig délután 4 óra 18 pcker fog indulni.

Bpest, 1899. nov. 4-én.

Az igazgatóság.

(Ülány. nem díjazatik.)

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Előleges jelentés.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy Kerepesi-ut 58. sz. alatti

Metropole-szállodám

vendéglőjét és kávéházát

saját kezelésembe vettem s vezetésével

LIPNIK J. A.

az Országos Kaszinó vendéglőjét volt társulajdonosát és a gróf Esterházy-főle balatonfűredi szálloda jelenlegi bérőjét biztam meg.

A Metropole vendéglőjében szombat, e hó 11-étől kezdve állandóan a kiténő

Pilzeni sör

(Urquell)

kerül kimérésre. — A helyiségeket egészen

ujjonnan rendeztem be, úgy, hogy azok a főváros egyik látványosságát képezik és gondoskodtam, hogy kiténő ételek és itatok pontos

kiszolgálása által a t. vendégek minden igénye teljes kielégítést találjon. — Kiváló tisztelttel

Petánovits József,

a Metropole-szálloda és Pilzeni sörcsarnok

(Thonet-udvar) tulajdonosa.

Grand Café Hanusz

Erzsébet-körút 53.

Nagy Katona-hangverseny.

18 billardasztal. — Fényes világítás.

Előkelő családok találkozóhelye.

Házassulandók figyelmebe!

Legszébb drágakő ékszerek, szép választékban, brillant gyűrűk, fülbevalók, karkötők, nyakékek, nyakfűzők, aranyórák és láncok és jeggyűrűk legújultatásában.

Schönwald Imre ékszergyárosnál.

Pécsett, (Király-utca) szereshetők be, aki választmányi küldeménytel bármily nagyságban és összegben szivesen szolgál.

JUNG PÉTER

sajt-, vaj-, szalámi- és csemegeüzlet,

BUDAPEST, IV. ker., Vámház-körút 10. szám.

Fiók: VII., Garay-tér 11.

ajánlja dusan felszerelt raktárát minden fajta sajtok, legfinomabb vaj- és halkonzervekben.

TELEFON.

Csakis intelligens és jó referenciákkal rendelkező képviselőket keres egy nagy társaság minden helyen

acetylen világítási

berendezések létesítésének közvetítésére. Gárfejesztő készülékek az eddigieket mind felülmúlják és a gázt teljesen megszüntítik úgy, hogy az égésnél füst, ártalmas gőzök és bűz nem keletkezik. Robbanás veszélye teljesen ki van zárva. Ajánlatokat eddi i foglalkozás és a referenciák megnevezésével kérünk

„Magas jutalék“ jelige alatt e lap kiadóhivatalába.

Kézimunkák

hímző anyagok és hímzőszövetek rendkívüli nagy választékban szabott gyári árakon kaphatók

Bérczi D. Sándor női kézimunka nagyiparosnál, Budapest, Király-utca 4.

Képes árjegyzékemet 1795 eredeti kézimunka-rajzzal kiadatra bérmentesen küldöm. Gyári raktár legjobbnak elismert „VIKTORIA“ kézi hímzőgépekből. Darabja 4 forint. Viszont-eladók engedmenyit kapnak.

UJDONSÁG!! Selyemmel hímzett levelező lapok darabja 20. 25 és 80 kr.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 frt 50 kr.

Vidékre postai bérmentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összegelőre küldetik be. Kapható a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában.

Uj! Uj! Uj!

Páratlan szerdák.

Irta Szomaházy István.

Ára 1 fr

A legjobb kézzel csomózott (SMYRNA) szőnyegek

legfinomabb gyapju anyagabol valodi novenyi festékek a Honi Ipar legmagasabb vivmánya.

Torontali szőnyeggyár részvénytársaság.

Főraktára: BUDAPEST, VI. ker., Andrássy-ut 4.
FÜGGÖNYÖK, TERITŐK, DIVÁNTAKARÓK (HÁZI IPAR) POKRÓCOK stb.

Titkos betegségek ellen

25 évi, részben katonai orvosi (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legmelegebben ajánlható

DR. KAJDACSY,

v. cs. és k. ezredorvos.

Electrotherapiai rendelő intézete
Budapest, Váci-körút 4. sz. 1. em.

A legelhanyagoltabb húgyvesztéseket, bujaktörőseket, syphilist, az önfertőzések utóbjait

Elgyengült férfierőt

az orvosi világ által legujabban olyannyira felkarolt és hatásában páratlan sikorú

Electro-Massage vagy Psychrophor

által, magömléseket, nőknél fehérfofolyást befecskendezés nélkül, a legmakaesabb bőrbetegségeket, valamint ifjukori bünök következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményeképp létrejött hátrgerinebajokat gyógyít a legujabb gyógy mód szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel.

Rendel: délelött 9 órától 4 óráig; este 7—8 óráig. Nőknek ugy mint férfiaknak külön be és kijárat. Külön várótermek.

Levelekre díjtalanul azonnal válaszoltatik; esetleg gyógyszerokről is gondoskodva lesz.

„Reuma-szesz“

orvosi tekintélyek által kit. ellis. külszer. Bámulatos gyors és biztos hatásu, a test bármilyen fájdalmai, u. m. reuma, csusz, ischias, köszvény, szagantás, szarás, nyíliladás stb. ellen. Fog- és fejfájást 3 perc alatt megszüntet. 1 üveg ára 1 koronán, erősebb átvég ára 2 koronán 40 fillér. Kapható a főváros és vidék összes gyógytáraitban, ugy-szintén a készítő

Widder Gyula gyógyszerésznél

S.-A.-Ujhely.

Főraktár: Török József gyógyszer. urnál Budapest, Király-utca 12. sz. és dr. Egger-féle gyógyszerészár a „Nador“-hoz.

Vérgyógyászat.

Uj gyógymód!

Napról-napra legjobb elismerések és elterjedésnek örvend! Még a legsúlyosabb régi betegségek is meggyógyíthatók

Dr. Kovács J.

egyet. orvostr. hámopata rendelő-intézetében
Budapest,
V. ker., Váci-körút 18.

az általa feltalált uj gyógymód által.

A hámopata-vérgyógyászat főművelhetatlan gyógyhatásának bizonyult asthma, szív- és gyomorbetegségeknél, sápkórás, köszvény és hólyagbetegségeknél, súlyos ideg- (migräne, álmatlanság, szédülés, hysteria és neurasthenia), makacs vér- és bőrbetegségeknél.

Egyetlen és legbiztosabb védelem: szélhűtés, kezdődő vakság és elmezavar ellen. Meghívásra betegét látogat (vidéken is).

Rendelés: 9—1-ig és 3—7-ig.

Díjazott leveleire válaszol.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, Kerepesi-ut 9/a., földszint és I. emelet, Pannónia-szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányu asztalos és saját készítményű kárpitosított butorokból, minden versenyt és hirdotett árakat felülmuló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, menyasszonyi kelengyék és szálloda-butorok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállítanak.

Tévedések elkerülése végett óvintre és ömünkre figyelni kérjük. Díszes butor-album 1 frt beküldése mellett bérmentve küldetik meg.

Vásároljon HECHT BANKHÁZ-nál osztályorsjegyet!

Miért?

1. Mivel Hecht Bankház iparkodik ügyfeleit pontosan és kulánisan kiszolgálni.
2. Hecht Bankház a nyereményeket egy millió koronáig azonnal kifizeti.
3. A szerencse sem feledkezik meg Hecht Bankháztól; eddig a 600.000 koronás díjon kívül 80.000, 70.000, 60.000 stb. fonyereményeket nyertek ügyfelei.

HECHT BANKHÁZ minden egyes vevője az üzleti könyvben egy külön lapot kap, a hová a teljesített fizetései, valamint az adott utasítások fellesznek jegyezve és ez által eleje vétezik minden félreértésnek és zavarnak.

Huzás már november 16. és 17-én.

Cim:

HECHT Bankház

Budapest, Ferenciek-tere 6. sz.

A sorsjegyek árai:

Egész frt 6.—
Fél „ 3.—
Negyed „ 1.50
Nyolcad „ .75

Legelőszerebb a megrendelést a postai útványon szelvényre írni. Küldetük kívánatra utánvét mellett is sorsjegyeket, azonban a postaköltség több. Pontos és olvasható címet kérünk.

Az osztályorsjegyeket ismeretű fizetése bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük

Legszebb Legjobb Legolcsóbb PAP lan PAP lan PAP lan

1 szeszajható vasgőz 3	1 acél sodrony ágybetét 5.—
1 matraccal 10.—	1 tengertű fejvákos 1.—
1 drb rouge paplan 1.70	1 levarott szalmassák 2.30
1 caochim paplan 2.50	1 Crade Afrique matrac 4.50
1 satin caochim paplan 3.50	1 lövész 12.—
1 atlasz caochim paplan 4.50	1 párnázott ruganyos matrac 18.—
1 atlasz selyem paplan 7.50	1 nagy szoba szőnyeg 300/300 2.50
1 fodrozott sely. paplan 12.—	1 ebélő-asztal, diófa, matt 14.—
1 jó véston ágylepedő 1.30	1 ebélő-asztal, diófa, matt 14.—
1 drb jó véston öntfón paplan 1.50	1 bútor ágylepedő 2.30
1 drb fazon takaró pokróc 1.50	1 futószőnyeg méterenként 25 krtól 4 frt-ig.
1 drb jó löpökör 1.50	

GICHNER JANOS és TÁRSA
paplan, matracc és kárpitosztó gyárook, szőnyeg, futószőnyeg- és asztalok stb. nagy vái szerelőkben.
Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 20. szám.
Arjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.
Nem tozadó árakat kiserelünk, vagy a pénzt visszacsadjuk

Nagy butor-eladás.

2 szekrény, 2 ajtos, diófa fényezett ... 34 frt	1 ebédlőszék, ó-német stíl ... 4 frt
2 ágy, diófa, fényezett ... 22	1 íróasztal, 3 fiókos ... 18
1 öjjeli szekrény, diófa, fényezett ... 8	1 hálószoba, matt diófa ... 125
1 mosdó, 2 ajtos, fényezett ... 14	1 hálószoba, faragott ... 170
2 szekrény, 2 ajtos, diófa, matt ... 38	1 garnitúra crópe- vagy bourette-behuzat ... 60
2 ágy, magás, diófa, matt ... 38	1 garnitúra selyem-behuzat ... 80
2 öjjeli szekrény, diófa, márványtal ... 22	1 garnitúra plüss-behuzat ... 95
1 kredenc, 4 ajt. fiókes, faragott, feh. márv. 46	1 szalonasztal ... 10
1 diván, magas támla szőnyeggel ... 40	1 szol. márványtal és tükkör ... 26
1 ebédlő-asztal, diófa, matt ... 14	

Nagy válazték egyszerű, valamint a legdíszesebb kivitelű butorokban.

Dósa Kálmán fővárosi asztalos és kárpitos butortelepe
Budapest, Erzsébetter és Sas-utca sarok, I. emelet.
Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Megrendelhető: a Budapesti Napló kiadóhivatala által. Budapest, VIII., József-körút 18. szám.

Megrendelhető: a Budapesti Napló kiadóhivatala által. Budapest, VIII., József-körút 18. szám.

Megrendelhető: a Budapesti Napló kiadóhivatala által. Budapest, VIII., József-körút 18. szám.

Megrendelhető: a Budapesti Napló kiadóhivatala által. Budapest, VIII., József-körút 18. szám.

Minden szó egyszeri beiktatása post... betűkből 2 kr. Címmelel eladott hirdetésekért külön 30 kr. kincstári bélyegdíj jár.

APRÓ HIRDETÉSEK

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozásokról a hirdetés számát a kiadóhivattal mindig közölni kell.

APRÓ HIRDETÉSEK és ELŐFIZETÉSEK

BUDAPESTI NAPLÓ részére a kiadóhivatalban József-körút 18., valamint a következő dohány-tözsékben: Breuer nővérek, Teréz-körút és Podmaniczky-utca sarkon. Nemecsek-féle tözsde P. 1561-tér.

Zeneakadémiát végzett úri leány cimbalom órát ad. Cím a kiadóhivatalban. 2585.

Keresek egy 40-50 éves, erős, független német ajkú, független nevelő asszonyt, ki 3, 5, 6, 8 és 9 éves gyermekeimet, anyai szeretettel nevelné és gondozná. Erdemleges fizetés és kitűnő bálasmódban részesül. Lakom vidéki városban. Cím a kiadóhivatalban. 2623

Eladó szőlők. 20, 40, 60 holdas szőlők akár részletekben, akár egészen egy tagban eladó kész termő szőlők, Budapesthez 3 órányira Gyöngyös és Eger közt. Cím a kiadóhivatalban.

Pénzkölcsönt nga tlanokra, I. II. helyre, váltóra, kötelezvényre, nyugdíjra, katonai házassági övadakra, közhatalnokoknak, katonatiszteknek több évi törlesztésre, valamint minden hitelképes egyénnek kiesziközli gyorsan előleg nélkül: Általános Pénzügyi Tudóstól. Budapest, Kerepesi-út 55. (Válásbélyeg) 5212

Marieza. Kivánságodat lehetetlen teljesítenem. Ha igaz, a mit irsz, ne csüggedj el, hisz szeretlek. Irj minél előbb mindenről részletesen. Ölel — od. 5213

Francia tanítónét keresek. Cím a kiadóhivatalban. 2625

Cimbalom pedálos, kütinő hangu, olcsón eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5209

Szoba utcai, csinosan butorozva, külön bejáratú a lépcsőházból, fűrdőszoba használatl azonnal kiadó. 2627

Urasági butorok. Kevésbé használt szalon-garnitúrák, barok, ebédli, hálószobák és konyhaberendezések, iradabereendezések, férfi és női kerékpár, szőnyegek, kék-pék, gáz- és villám-csillárók, ebédli divánok és urali berendezések potom árban eladnának. Utvilág-utca 21. I. em. 5175

Kiadó szoba. Szépen butorozott két ablakos tágas és féregmentes utcai szoba, előszobával és külön bejáratl december 1-ére kiadó. Ugyanott egy csinos butorozott udv. szoba is kiadó, feltétlenül tiszta, külön bejáratú a lépcsőházból. Cím a kiadóhivatalban. 2626

Kirschenblüth Henrik. kárpitos, Budapest, VII. k. Izabella-utca 25. A nagy-érdemű közönség kívánataira a munkát házánál is elkészíti, vagy levelező-lapú értesítés esetén rögön jön. 5211

Egy nagy vasuti állomás közvetlen közelében egy ház meléképületekkel és nagy üvegtelkek, mely ipari vállalatokra különösen alkalmas, szabad kézből azonnal eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5196

Úgyes inas és íródszolgá, ki mint ilyen még alkalmazva van, állást keres. Beszél magyarul és németül. Cím a kiadóhivatalban. 2624

Kütinő tiszta libaszír eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2613

COPYING OFFICE.

Bármennemű írásmunkákat, leírásokat, sokszorosításokat és fordításokat minden nyelven, úgy mint gyorsírói v. fonográf felvételeket elvállal a „YOST” írógép r. t. Erzsébet-körút 9-11. New-York palota.

Mesterhegedű olcsón eladó. József-körút 69., ajtó 17. 5193

Vetógép 17 soros Nicholson-féle egészen jó karban eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2542

Csak nálam készítetek darabonként is Makartalaki sikerült fényképek, tisztán és elegánsan kidolgozva darabonként 1 fjtval. Vidéki megbízásokat bármely kis kép után sinagyítva művésziés ki-velben jutányos árban eszközöl. Waitzner fényképezési műterme Budapest, Erzsébet-körút 20. 5172

Köhögésnél, rekedésnél vegyen 30 kr-ért Réthy-féle pomotefüccukortát.

Méz. Legfinomabb, pergetett, 5 kilós postacsomag 2 fjt 80 kr., hóferhez lépcső-méz postacsomag bérmentve 4 fjt 80 kr. Megrendelhető Országos mérészeti egyesület, Budapest, IX., Köztelék; továbbá Damjanich-utca 34. főraktár és a központi vásárcsarnok, fősar, ahol ügyegekben és kimérve is lehet kapni. Hamisítatlan méh-viasz, szabadpádó-fényezéshez 1 kg. 1 fjt 75 kr.

Zálogházi

cédulákat veszek. Eladok 13 latos ezüst evőeszközöket, grammja 5 kr., giraudolokat, gyertyatartókat, haltájakat, itálcákat, grammja 6 kr., 12 darab ezüst evőeszköz 6 fjt 50 kr., teljes 12 személyre való teljes evőeszközöket 138 fjtól kezdve, dus választék mindennemű ezüst műtörvs tárgyakban, arany férfilánok kő-lőgőval, grammja 85 kr., masszív arany gyűrűk 2 fjt 40 krtól, tula remon-tóir 6 fjt. Grünberger Armin Béla örökösöl Budapesten, IV., Városház-tér 9., I. em. 23 Harisbázár. Képes árjegyzőket bérmentve és ingyen.

Első budapesti Kávémagazin szétkülldési osztálya

kávé

Elvámolva és bérmentve. Postán utánvétell, vagy a pénz előleges beklüldésével 4 1/2 kg. Kuba, Mocca, Jáva, Gyöngy 6.50 1/4 kg. Császár kev. tea 1.50 1/4 kg. Karaván tea 1.40 1 kg. Törmelék tea — 90 1 kg. Takarékl kávé — 80 Pénteken és szombaton a maradék és kirostált kávék eladására pörkölvé 1/2 kgr. — 60

Kávé és Tea

Fiuméből. most érkezett ide! termés. — Szétkülldés közvetlen a tengeri hajóról. A legjobb keverékek. 1 zsák 2 kgr. Salvador-kávé 1.50 1 zsák 2 kgr. Rio lavej gyöngy kávé 1.50 1 zsák 2 kgr. Szultán Mocca-kávé 5.80 1 zsák 2 kgr. Aranyjávákávé feregtől ragot zsák 2 kgr. Kuba-kávé 1 zsák 2 kgr. Portorico gyöngykávé 5.94 1 zsák 2 kgr. Neigherry-kávé 6.80 1 zsák 2 kgr. Kékjáva gyöngykávé 6.60 1 zsák 2 kgr. Ceylon-kávé 6.80 1 zsák 2 kgr. Menado-kávé 6.80 A kávéhoz csomagolható 1 doboz 1/4 kgr. legfin. Császár keverék-tea 1.60 1 doboz 1/4 kgr. legfin. Orosz karaván-tea 1.29 1 doboz 1/4 kgr. legfin. Csász. kev. törm.-tea — 85 1 Demijohn 4 liter Király-rum 7.80 Az árak elvámolva, bérmentve és csomagolva minden más költség nélkül értendőek, 35 kgr. vételnél vasuton szállítva minden kiló 10 krral olcsóbb. Árlapjel ingyen küld

Fratelli Deisinger Fiume.

Feltünő olcsón

kaphatók Budapest, IV. k., Károly-körút 26. sz. LÖWY PAULA az „Arany forrás” olcsó oliment 4-és 8-és kerékeskedésben: Nickel-remonitör órák 1 fjt 90. Valódi svájci nickel remonitör órák 2 fjt 90. Fekete acél órák 3 fjt 25. Ezüst remonitör órák 4 fjt 50. Tula remonitör órák dupla fedélű 6 fjt 90. Talleroztó órák 4 fjt 75. Arany női remonitör órák 9 fjt 90. 14 karat arany férl remonitör órák 17 fjt 60. 14 karat arany fülbevalók 1.80. 14 karat 10-mű aranygyűrűk 2 fjt 75. Nyakláncok, csinos szivek, inga- és ébresszőtörük izlőses kivitelben olcsón számíttatnak. Vidéki megbízások pontosan eszközöltetnek. Minden óráért 3 évi jótállás.

36 forintért

őszi öltöny, 1 felöltő, 1 télikabát, összesen 36 fjt. Egyenkint is kaphatók és pedig: 1 öltöny 12 fjt 1 felöltő 12 fjt 1 télikabát 12 fjt. Minden a legutiszból gyapjuszövetekből, jótállás mellett a legolcsóbb árakon

Wolf Jakabnál

Bpest, Kossuth Lajos-u. 22. Vidéki megrendelések pontosan és jutányosan eszközöltetnek. Kapható: a Budapesti Napló kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. szám.

Butor

Alkalmi vétel részletfizetésre!!! Az összes raktáron levő saját készítményű kárpított és fabutorok, löször-matraok, divánok stb. november 10-ig leszállított áron úgy készpénzért, valamint részletfizetésre is adtnak el.

Náthán Ignác butorkereskedő kárpitos. Bpest, VII., Erzsébet-körút 23. sz.

Kitünő szerkezetű revolvereket árúsít és pedig: Lefauchaux acél 7 mm. 9 mm. 2 fjt 50 kr. 3 fjt 50 kr. 12 mm. 4 fjt 25 kr.

Angol bulldog 7 mm. 9 mm. 3 fjt 50 kr. 4 fjt 25 kr. 12 mm. 5 forintért

FELDMANN ANTAL Budapest, VII., Kerepesi-út 50/d Vidékre utánvétellel.

Szakácskönyv.

Hercz Rafaelnél, postán küldve 1 fjt 20. Megrendelhető Schwarz Ignác könyvkereskedőnél Budapest, Király-utca 3. szám, valamint a vidéki könyvkereskedésekben.

Grötznér-féle Tarolin capsulák.

Specifium: hólyagbántalmaknál, húgyvesőhólyásnál.

Könnyű kényelmes, biztos gyógy-mód, minden fekélyezés nélkül. 1 doboz ára 3 korona. Kapható minden gyógyszerárkban Főraktár Budapest: Városi Gyógyszertár, Városházter

Már megjelent! Jókai Mór: Öreg ember nem vén ember.

Képzelt regény négy részben” című legjobb műve. Ara 1 fjt 60 kr., mely összeg előleges beklüldése esetén bérmentve küldetik.

Kapható: a Budapesti Napló kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. szám.

Uri Havelock 7 fjtól, Női Havelock 9 fjtól, Fiu Havelock 4 fjtól, Leány Havelock 5 fjtól feljebb. A legjobb csak

a tirolinál

Justitz Leopold, lodenruha-specialista BECS, IX., Währingerstrasse 48. Telefon 7248. sz.

A tanítók egylete házának az osztr. turista, a touring club és számos kerékpár egylet stb. szállítja.

- LODEN városi ölt. 12.—
LODEN meneskolto 12.—
LODEN hajtoköpeny 12.—
LODEN turista-öltöny 12.—
LODEN molnár-öltöny 10.—
LODEN süttő-öltöny 12.—
LODEN öltöny ma-lomulaj-doncsok-nak 12.—
LODEN erdész-öltöny 10.—
LODEN erdőkerülőknék 16.—
LODEN vihargallér 5.—
LODEN gamasi 2.50
LODEN vihar-köpeny 5.—
LODEN kerékpáros szar 5.—
LODEN dress sapkával minden 10.—
LODEN iskola-öltöny 3.50
LODEN iskola-köpeny 4.—
LODEN flu-öltöny 5.—
LODEN flu felsőka-bát 6.—
LODEN uri öltöny 12.—
LODEN sacco és mellény 2.—
LODEN hegyi kabát 7.50
LODEN vadászka-bát 2.—
LODEN köpeny 12.—
LODEN frodakabát 5.—
LODEN nadrág hosszú 16.—
LODEN nadrág rövid 4.50
LODEN felöltő 10.—
LODEN zekekabát 7.—

Kiss József összes költeményei.

Első teljes kiadás, mely a Jehova és mese a varrógép-ről című hosszabb költeményeket is tartalmazza. Ara a költő arképevel díszes vászonkötésben 1 fjt 50 krajcár.

Ez a legszebb, legolcsóbb s legkedveltebb ALI AL MI OOO ajándék. ooo

Videkre postai bérmentes küldéssel 1 fjt 60 kr., ha ez összeg előre kütetik be, Kapható a „BUDAPESTI NAPLÓ” kiadóhivatalában

Justitz Leopold, lodenruha-specialista, Bécs, IX., Währingerstr. 48. Hivatalko nadrág, szürke, tricót — 5.50 Hivatalko zubbony államanzöld — 7.— Tornanadrág, drap, tricót — 5.50 Double-hálókabát — 7.—

Gimnáziumi érettségire

elsőosztály legolcsóbb VI. középiskolával bírókat. Kereskedelmi érettségire legolcsóbb IV. középiskolával bírókat.

Bővebb felvilágosítást nyujt Szimányi S.

nyug. tanár és igazgató BUDAPEST, VI., Andrássy-út 51. sz.

En Csillag Anna

180 centiméter hosszú óriási Loreley-hajammal, a magam találmányu pomádém 14 havi használatla következtében nőt olyan nagyra. Ezt a pomádét a legkisebb tekintélyek egyetlen szemek ismerték el a haj kütüllása ellen, a hajnövekedés elősegítésére, uraknál gyarapítja a teljes erős szakkál növeését és már rövid használat után a hajnak és a szakkálnak természetes fényt és tömörtseget ad és megóvja a korai megöszüléstől a legkisebb vénkorig. 1 tégely ára: 1 fjt, 2 fjt, 3 fjt, 5 fjt. Postal szétkülldés naponta az ország előzetes beklüldés vagy postal utánvét mellett az egész világra a gyárból, a hova az összes megrendelések küldendők. Csillag Anna, BECS, Seilergasse 14. sz.

Kiss József összes költeményei.

Első teljes kiadás, mely a Jehova és mese a varrógép-ről című hosszabb költeményeket is tartalmazza. Ara a költő arképevel díszes vászonkötésben 1 fjt 50 krajcár.

Ez a legszebb, legolcsóbb s legkedveltebb ALI AL MI OOO ajándék. ooo

Videkre postai bérmentes küldéssel 1 fjt 60 kr., ha ez összeg előre kütetik be, Kapható a „BUDAPESTI NAPLÓ” kiadóhivatalában

Gimnáziumi érettségire

elsőosztály legolcsóbb VI. középiskolával bírókat. Kereskedelmi érettségire legolcsóbb IV. középiskolával bírókat.

Bővebb felvilágosítást nyujt Szimányi S.

nyug. tanár és igazgató BUDAPEST, VI., Andrássy-út 51. sz.